

Општина Темерин
Агенција за развој општине Темерин
Регионална развојна агенција Бачка, Нови Сад

**СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА ПРИВРЕДЕ,
ПОЉОПРИВРЕДЕ И РУРАЛНОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ ТЕМЕРИН ЗА ПЕРИОД 2018-2023.
ГОДИНА СА АКЦИОНИМ ПЛАНОМ ЗА
ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ**

ТЕМЕРИН
ТЕМЕРИН

2018. ГОДИНА

Наслов документа: СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА ПРИВРЕДЕ, ПОЉОПРИВРЕДЕ И РУРАЛНОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ ТЕМЕРИН ЗА ПЕРИОД 2018-2023. СА АКЦИОНИМ ПЛАНОМ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ

Наручилац: ОПШТИНСКА УПРАВА ОПШТИНЕ ТЕМЕРИН, НОВОСАДСКА 326, 21235 ТЕМЕРИН

Извршилац: РЕГИОНАЛНА РАЗВОЈНА АГЕНЦИЈА БАЧКА, БУЛЕВАР МИХАЈЛА ПУПИНА 20/II, НОВИ САД У САРАДЊИ СА ЕКСПЕРТИМА ИНСТИТУТА ЗА ЕКОНОМИКУ ПОЉОПРИВРЕДЕ, БЕОГРАД & ИНСТИТУТА ЕКОНОМСКИХ НАУКА, БЕОГРАД

Руководилац пројекта: Николина Пушавац, РРА Бачка

Руководилац истраживачког тима: Др Весна Параушић, научни сарадник, Институт за економику пољопривреде, Београд

Кофинансирање: Израду Стратегије развоја привреде, пољопривреде и руралног развоја општине Темерин за период 2018-2023. са акционим планом за имплементацију финансијски је подржао Покрајински секретаријат за регионални развој, међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу Владе АП Војводина.

САДРЖАЈ

СКРАЋЕНИЦЕ.....	5
УВОД.....	6
МЕТОДОЛОГИЈА ИЗРАДЕ.....	7
I ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ НАСЕЉА, СТАНОВНИШТВА И ЗАПОСЛЕНОСТИ У ОПШТИНИ ТЕМЕРИН.....	9
1.1. Општи подаци.....	9
1.2. Карактеристике насељске мреже.....	10
1.3. Демографске карактеристике.....	11
1.4. Стање на тржишту рада и зараде.....	15
II КАРАКТЕРИСТИКЕ ПРИВРЕДЕ И ПОСЛОВНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ ОПШТИНЕ ТЕМЕРИН.....	21
2.1. Општи подаци развијености привреде.....	21
2.2. Анализа привредних друштава и предузетника.....	25
2.3. Спољнотрговинска робна размена.....	28
2.4. Инвестиције у основне фондове и стране директне инвестиције.....	30
2.5. Пословна инфраструктура.....	33
III АНАЛИЗА СТАЊА У СЕКТОРУ ПОЉОПРИВРЕДЕ И РУРАЛНОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ ТЕМЕРИН.....	36
3.1. Квалитет, обим и структура коришћеног пољопривредног земљишта.....	36
3.2. Примарна пољопривредна производња.....	41
3.2.1. Ратарска производња.....	42
3.2.2. Производња поврћа и печурака.....	46
3.2.3. Воћарско виноградарска производња.....	47
3.2.4. Сточарство.....	50

3.2.5. Органска производња и прерада.....	53
3.3. Тржишни субјекти у пољопривредној производњи: пољопривредна газдинства, привредна друштва, земљорадничке задруге.....	55
3.4. Пољопривредна механизација и складишни капацитети.....	58
3.5. Канали пласмана и тржишни ланац пољопривредних производа.....	59
3.6. Трансфер знања и иновација ка пољопривредницима.....	60
3.7. Развијеност других профитабилних непољопривредних активности на газдинствима... .	61
3.8. Развијеност физичке и социјалне инфраструктуре у руралном подручју општине Темерин	63
IV SWOT МАТРИЦА СЕКТОРА ПРИВРЕДЕ, ПОЉОПРИВРЕДЕ И РУРАЛНОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ ТЕМЕРИН.....	66
V МЕРЕ ПОДРШКЕ И ПРОЈЕКТНЕ АКТИВНОСТИ У СЕКТОРУ ПРИВРЕДЕ, ПОЉОПРИВРЕДЕ И РУРАЛНОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ ТЕМЕРИН ДО 2023. ГОДИНЕ. .	71
VI АКЦИОНИ ПЛАН ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ МЕРА И ПРОЈЕКТНИХ АКТИВНОСТИ.....	77
VII СИСТЕМ ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ, МОНИТОРИНГА И ЕВАЛУАЦИЈЕ.....	91
Л И Т Е Р А Т У Р А.....	93
УЧЕСНИЦИ У АНКЕТНОМ ИСТРАЖИВАЊУ И ИЗАБРАНИ ЧЛАНОВИ РАДНИХ ГРУПА ЗА ИЗРАДУ СЕКТОРСКЕ СТРАТЕГИЈЕ ЗА ПРИВРЕДУ И ПОЉОПРИВРЕДУ ОПШТИНЕ ТЕМЕРИН.....	95
АНЕКСИ.....	97
Превод тачака IV, V, VI и VII на енглески језик.....	97
Превод тачака IV, V, VI и VII на мађарски језик.....	124

С К Р А Ћ Е Н И Ц Е

АПР	Агенција за привредне регистре
ЈЛС	Јединица локалне самоуправе
КО	Катастарска општина
КПЗ	Коришћено пољопривредно земљиште
МПШВ	Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде
МСПП	Мала и средња предузећа и предузетници
ПГ	Пољопривредна газдинства
ПЛП	Правна лица и предузетници
ППГ	Породично пољопривредно газдинство
РЗС	Републички завод за статистику
РРА	Регионална развојна агенција
ТО	Туристичка организација
SWOT	енг. S trengths (снаге), W eaknesses (слабости), O pportunities (шансе), T hreats (претње)

УВОД

Општини Темерин одобрен је 2018. године пројекат од стране Покрајинског секретаријата за регионални развој, међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу за израду секторске стратегије за привреду и пољопривреду.

Тимом за израду Секторске стратегије руководи Регионална развојна агенција Бачка, а израду документа, у сарадњи са Агенцијом за развој општине Темерин и Општинском управом, реализује тим Института за економику пољопривреде из Београда и Института економских наука из Београда.

Основни циљ анализе привреде, пољопривреде и руралног развоја општине Темерин јесте идентификовање њених главних карактеристика, конкурентских предности и недостатака, као и потреба, праваца и могућности, које би допринеле успешнијем развоју општине Темерин у будућности.

Поред анализе стања, која је сумарно изражена кроз SWOT матрицу, посебан део Секторске стратегије чини Акциони план за имплементацију Секторске стратегије за привреду, пољопривреду и рурални развој Општине. У оквиру Акционог плана, мере подршке и предлози пројектних активности дати су у складу са дефинисаном визијом општине Темерин до 2020. године, као и стратешким и приоритетним циљевима (Стратегија развоја општине Темерин 2016-2020, Службени лист општине Темерин, број 23/2016).

Данас на већи број изазова и претњи у домаћем и иностраном окружењу домаћи привредници и ЈЛС не могу реаговати адекватно, било због недостатка финансијских средстава и/или неразвијеног финансијског тржишта и/или неодговарајуће подршке државе или пак због тога што је пословно окружење условљено факторима који су изван контроле локалне самоуправе (привредно-системски прописи и мере економске и аграрне политике Републике).

Ипак, извесне ингеренције ЈЛС свакако имају у домену унапређења свог пословног амбијента, и циљ Секторске стратегије за привреду, пољопривреду и рурални развој општине Темерин, јесте пружање оквира за доношење годишњих оперативних програма развоја од стране Општинске управе, који би уз партнерски приступ (кооперација и партиципација различитих актера) требало да води имплементацији предложеног стратешког документа.

МЕТОДОЛОГИЈА ИЗРАДЕ

Израда Секторске стратегије за привреду, пољопривреду и рурални развој општине Темерин за период 2018-2023. обухвата све уобичајене фазе и поступке, који обезбеђују да документ буде заснован на реалној и критичкој анализи природних, материјалних и људских ресурса и потреба, те на свеобухватној и респектабилној сагласности широког круга актера и заинтересованих страна у Општини.

Реално сагледавања стања засновано је на секундарним и примарним истраживањима.

Секундарно истраживање обухвата анализу:

- ✓ Статистичких извора;
- ✓ Законских, стратешких, планских и других докумената и извештаја за ниво ЕУ, Републике и АП Војводине;
- ✓ Података прикупљених од релевантних научно-истраживачких, јавних и образовних институција;
- ✓ Стратешких и планских докумената општине Темерин.

Примарно истраживање (анализа стања на терену) има за циљ верификацију података добијених у секундарном истраживању и квалитативну оцену стања у области привреде, пољопривреде и руралног развоја на подручју општине Темерин.

У овој фази рада чланови истраживачког тима консултовали су све релевантне и заинтересоване актере привредног, пољопривредног и руралног развоја Општине, било кроз: (а) групни састанак Радних група, (б) телефонске интервјуе, (в) послате упитнике путем имејл адреса и слично, а све са циљем да се дође до заједничке идентификације тренутног стања, проблема, потреба, циљева и будућих приоритета и праваца развоја Општине.

У области анализе пољопривредне производње општине Темерин, за оцену приноса и технологије у биљној производњи коришћени су подаци добијени анкетирањем развојно одређених породичних пољопривредних газдинстава, пољопривредних предузећа и земљорадничких задруга, будући да од 2013. године РЗС не располаже подацима о површинама и приносима ратарских култура за ниво ЈЛС, као ни надлежна Пољопривредна стручна служба Станица Нови Сад.

Методолошки, Секторска стратегија се базира на уважавању следећих принципа, концепата и начела:

- ✓ **Концепт одрживог развоја.** Развојна оријентација Србије усмерена је ка томе да се мора осигурати да економски раст обезбеди добробит и друштву и животној средини у целисти, те је одрживост прворазредни дугорочни циљ Србије. Овај концепт дефинише се као употреба ресурса на начин који омогућује задовољавање потреба садашњих генерација без угрожавања способности будућих генерација да задовоље сопствене потребе;
- ✓ **Принцип управљања јавним политикама, који се заснивају на циклусу јавне политике.** Концепт циклуса јавне политике односи се на креирање пољопривредне политике и подразумева утврђивање развојних циљева и очекиваних резултата. У

том контексту дефинисање проблема у развоју пољопривреде и руралних подручја и предлагање циљева чија реализација води до њиховог решења и унапређења постојећег стања, најзначајнији су кораци у процесу дефинисања јавне политике Града у овој области.

- ✓ **Принцип партнерства.** Сви релевантни актери, представници реалног сектора (предузећа, предузетници, пољопривредни произвођачи), представници цивилног сектора (удружења, невладине организације) и сви други актери укључени су у процес креирања и формулисања Секторске стратегије.
- ✓ **LEADER приступ руралном развоју.** Овај концепт подразумева подстицање и активацију властитих потенцијала локалних заједница за развој руралних подручја, уз промовисање иницијативе „одоздо према горе” (bottom-up). LEADER приступ се фокусира на „КАКО“, више него на „ШТА“ је потребно урадити. У том смислу, подразумева формирање мултисекторских локалних партнерстава, тј. локалних акционих група (ЛАГ) на одређеној руралној територији са јединственим идентитетом. ЛАГ-ови управљају развојем у складу са специфичним потребама локалног становништва/територије – кроз доношење одлука, дизајн локалне стратегије руралног развоја, алокацију финансијских средстава и имплементацију пројеката.
- ✓ **Локалних потреба, специфичности и намера (пројектних предлога) свих актера у привреди Општине;**
- ✓ **Принцип методолошке усклађености документа са стратешким и планским документима Општине и законодавним и стратешким документима вишег ранга (ЕУ, Република, Покрајина).**

У оквиру Акционог плана за имплементацију Секторске стратегије за привреду, пољопривреду и рурални развој Општине, **мере подршке и предлози пројектних активности** дати су у складу са дефинисаном визијом општине Темерин до 2020. године, као и стратешким и приоритетним циљевима (Стратегија развоја општине Темерин 2016-2020, Службени лист општине Темерин, број 23/2016).

I ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ НАСЕЉА, СТАНОВНИШТВА И ЗАПОСЛЕНОСТИ У ОПШТИНИ ТЕМЕРИН

1.1. Општи подаци

Општина Темерин је лоцирана у југоисточном делу Бачке и припада Јужнобачкој области. Просечна висина терена у Општини креће се од 81 до 83 м. н.в, док висину 84-86 метара достижу хумови у њеном северном и југоисточном делу.

Граничи се са општином Србобран (север), градом Новим Садам (југ), општином Жабаљ (исток) и Врбасом (запад).

Заузима површину од 170 км² (0,8% територије Војводине), на којој се налазе три насеља: Темерин, Сириг и Бачки Јарак.

Број становника износи 28.287 (РЗС, 2011).

Густина насељености (164 становника/км², РЗС, 2016) је виша у односу на Јужнобачку област (153 ст/км²), а посебно у односу на АП Војводину (87 ст/км²) и регион Србија – југ (55 ст/км²).

Близина Новог Сада и четири друмске саобраћајнице (Е-75, М-22, Р-120, Р-104) чине географски положај општине Темерин повољним (Слика 1). Што се железничког саобраћаја тиче, према подацима акционарског друштва „Инфраструктура железнице Србије“, железнички саобраћај Нови Сад – Сента се више не одвија преко Темерина. Једино се користи пруга Жабаљ - Нови Сад, преко Темерина и Римских Шанчева, за потребе фабрике шећера "Шајкашка" Жабаљ.

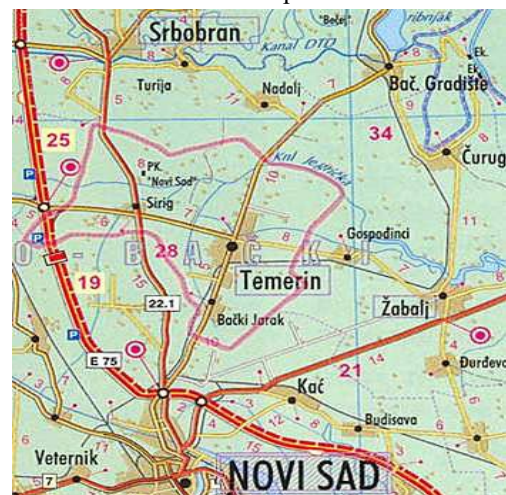
Клима општине Темерин има степско-континенталне одлике. Лета су топла, зиме хладне, а прелазна годишња доба су изразита. Температурне амплитуде су велике. Просечна температура ваздуха у 2012. години, према метеоролошкој станици Римски Шанчеви, износила је 12.6°C. Просечна годишња количина воденог талога износи 580,3 мм.

Воде у општини Темерин се јављају у виду подземних и површинских. Подземне воде имају облик фреатских, артешких и термоминералних вода. Од површинских вода ту су десне притоке Јегричкине, као што су Каналић (Кисачки канал), Мала бара и Бели канал са Циганском баром. Сви површински водени токови општине Темерин су измењени хидротехничким радовима и укључени у хидросистем Дунав – Тиса – Дунав.

Постоје и три водене акумулације. Настале су приликом експлоатације геолошког састава за производњу цигле. Јамура Бачког Јарка је у функцији рибњака. Источно од Темерина је порибљена јамура димензија 250 x 150 м, а у парку Каштела налази се језерце величине 17 ари и 98 м².

Термоминералне воде су нађене на дубинама 200-300 метара. Температура им се креће од 20 до 270°C и нису за пиће, јер им минерализација прелази 1 гр/л.

Слика 1. Општина Темерин

Топографску површину општине Темерин изграђују земљишта настала распадањем леса и алувијалних наноса. По заступљености, највеће површине прекривене су черноземом и његовим варијететима, као што су: чернозем карбонатни, чернозем са знацима ранијег забаривања, чернозем са знацима оглејавања и чернозем солончакасти. Од осталих врста земљишта констатовани су: солончак, ритска црница карбонатна и бескарбонатна местимично заслањена и ливадска црница карбонатна (Стратегија развоја општине Темерин 2016-2020. године).

1.2. Карактеристике насељске мреже

Према моделу функционално урбаних подручја (ФУП) Републике Србије, општина Темерин припада ФУП-у међународног значаја, чији је међународни центар град Нови Сад, а Темерин је локални центар (ПП општине Темерин, Сл. лист општине Темерин, број 21/2014).

Општину Темерин чине три насеља:

- ✓ Темерин (број становника према Попису становништва, домаћинства и станова у 2011. години износи 19.661);
- ✓ Бачки Јарак (број становника 5.687) и
- ✓ Сириг (број становника 2.939).

Слика 2. Градско насеље Темерин, центар

Изузев насеља Темерин и Бачки Јарак, који су градског карактера, читаву територију Општине чине рурална подручја.

Насеље Темерин је општински центар, развијени градски центар са насељским и централним општинским функцијама (Слика 2). *Бачки Јарак* је насеље градског карактера са развијенијим насељским центром у односу на Сириг.

Насеље Сириг је руралног карактера са насељским функцијама, које, као и код Бачког Јарка, у планском периоду треба даље развијати и, у складу са препорукама, нове оснивати (Слика 3). Насеља Бачки Јарак и Сириг су функционално повезана са општинским центром, а центар Општине је усмерен ка регионалном центру Нови Сад, за задовољавање потреба вишег реда.

Постојећа мрежа насеља у будућности неће се проширивати. Насеља Темерин и Бачки Јарак

Слика 3. Рурално насеље Сириг

у планском периоду треба развијати као заједницу насеља по препорукама из Просторног плана (Сл. лист општине Темерин, број 21/2014). Насеље Сириг ће се, кроз развој ефикаснијих и разноврснијих функционалних веза још више повезати са Темерином као општинским центром.

1.3. Демографске карактеристике

На простору општине Темерин према подацима РЗС на дан 30.06.2016. године живи укупно 27.830 становника. У Табели 1 дат је преглед општих података општине Темерин везаних за становништво у односу на Републику Србију, АП Војводину и Јужнобачку област.

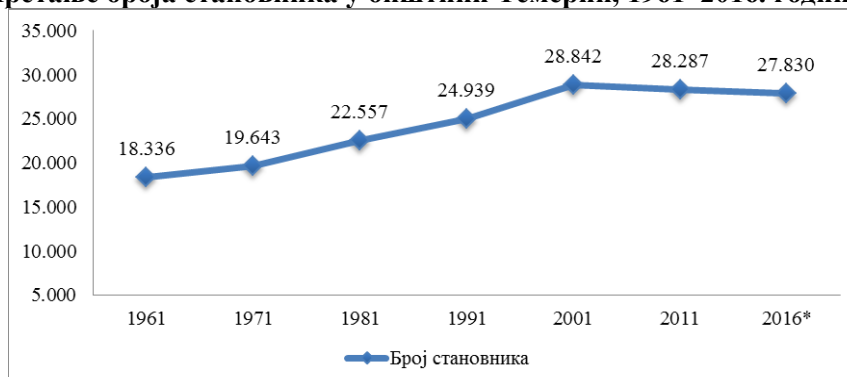
Табела 1. Становништво, основни подаци, 2016. година

Индикатор	Република Србија	АП Војводина	Јужнобачка област	Општина Темерин
Број становника	7.058.322	1.881.357	617.333	27.830
Површина (км ²)	88.499	21.614	4.026	170
Број становника на 1 км ²	91	87	153	164
Број насеља	6.158	467	77	3
Стопа живорођених	9	9	11	9
Стопа умрлих	14	15	12	13
Стопа природног прираштаја	-5	-5	-2	-4
Очекивано трајање живота - просек	75,5	74,6	75,4	75,3
<i>Мушко</i>	73,0	71,8	72,8	73,1
<i>Женско</i>	78,0	77,3	78,1	77,6

Извор: РЗС.

Ако посматрамо *кретање броја становништва кроз пописе од 1961. године*, број становника у општини Темерин растао је све до Пописа 2001. године, након чега почиње период благог пада. Претпоставља се да је близина Новог Сада позитивно утицала на то да се становништво одлучује за насељавање овога простора (Графикон 1).

Графикон 1. Кретање броја становника у општини Темерин, 1961–2016. година

*Напомена: Процењени број становника

Извор: РЗС.

Природни прираштај. У периоду 1961-2016. број живорођене деце је у константном паду, и до 2016. године је смањен за скоро трећину. Општа стопа наталитета, која показује број живорођених на 1.000 становника током једне године, од 1961. године има изражен силазни тренд. Са друге стране, број умрлих на 1.000 становника током једне године у општини Темерин порастао је са 6,7 (1961. година) на 12,6 (2016. година). Табела 2.

Табела 2. Природно кретање становништва, 1961, 2016.

Територија	Број становника	Број			На 1.000 становника		
		Живорођени	Умрли	Природни прираштај	Живорођени	Умрли	Природни прираштај
1961. година							
Република Србија	7.641.962	155.783	69.749	86.034	20,4	9,1	11,3
АП Војводина	1.854.971	31.888	17.540	14.348	17,2	9,5	7,7
Јужнобачка област	432.873	7.835	3.949	3.886	18,1	9,1	9,0
Општина Темерин	18.336	353	123	230	19,3	6,7	12,6
2016. година							
Република Србија	7.058.322	64.734	100.834	-36.100	9,2	14,3	-5,1
АП Војводина	1.881.357	17.107	27.234	-10.127	9,1	14,5	-5,4
Јужнобачка област	617.333	6.482	7.590	-1.108	10,5	12,3	-1,8
Општина Темерин	27.830	244	352	-108	8,8	12,6	-3,9

Извор: РЗС.

Миграциони салдо у периоду 2010-2016. је позитиван и износи 108 становника. Миграциони салдо представља разлику између досељених и одсељених лица (Табела 3).

Табела 3. Миграциони салдо, 2010-2016. година

Територија	Досељени	Одсељени	Салдо
Република Србија	877.688	870.801	6.887
АП Војводина	187.503	191.507	-4.004
Јужнобачка област	77.341	65.588	11.753
Општина Темерин	2.815	2.707	108

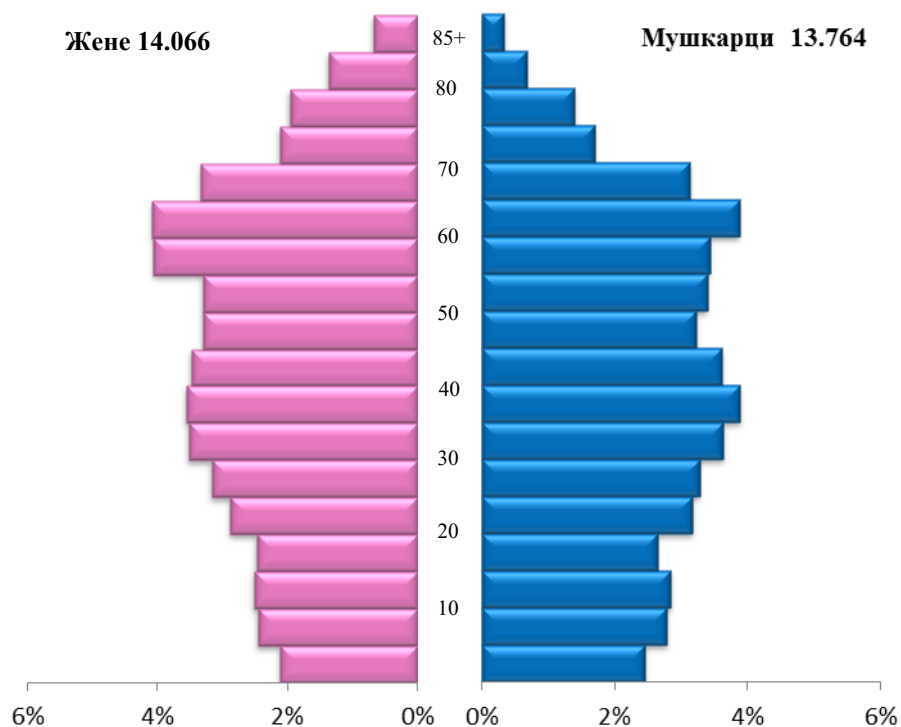
Извор: РЗС.

Имајући у виду негативан природни прираштај, као и позитиван миграциони салдо, може се закључити да до повећања броја становника у општини Темерин долази услед механичког кретања становништва. Највећи број људи је населило Општину пре 1980. године и у периоду 1991-1995. године.

Посматрано према **полној структури становништва**, женско становништво са 14.066 односно са 50,5% незнатно преовладава у укупном броју становника. Мушкарци су бројнији код младог и млађег средовечног становништва, односно све до старосне групе 40-44. Код старијег средовечног становништва (старосне групе 45-49 и 50-54) број

мушкараца и жена је готово једнак, да би код старијих генерација, од старосне групе 55-59, надаље, удео жена био константно већи (Графикон 2).

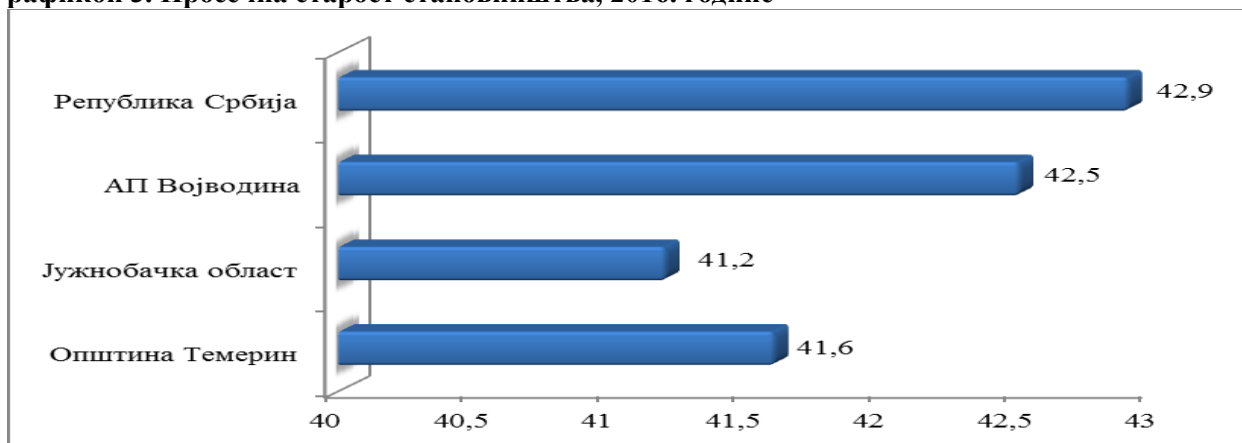
Графикон 2. Становништво у општини Темерин према петогодишњима, десетогодишњима и полу, 2016. година

Извор: РЗС.

Просечна старост становништва у општини Темерин износи 41,6 година, што је нешто више у односу на просек Јужнобачке области (41,2), али испод нивоа просека Републике Србије (42,9) и просека АП Војводине (42,5). Графикон 3.

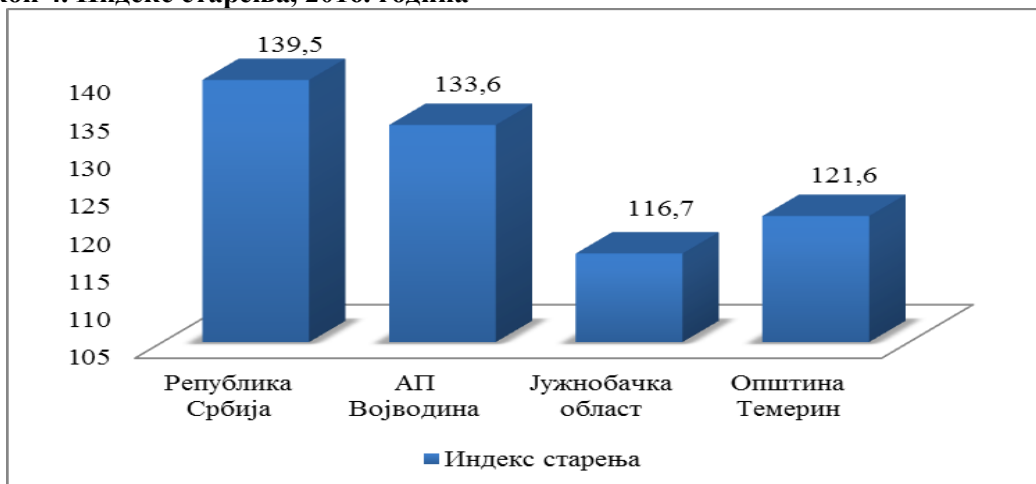
Графикон 3. Просечна старост становништва, 2016. године

Извор: РЗС

Индекс старења становништва као показатељ колико становника са 60 и више година долази на 100 становника 0-19 година у општини Темерин износи 121,6 и указује да је **становништво Општине у поодмаклој фази демографског старења**. Ипак овај индикатор повољнији је у односу на ниво Републике и Покрајине (Графикон 4).

Графикон 4. Индекс старења, 2016. година

Извор: РЗС

Што се тиче **образовне структуре становништва**, према подацима РЗС, највећи број становника општине Темерин има **средње образовање (57,8%)**. Затим следе лица са завршеним основним образовањем (20,2%), као и лица са непотпуним основним образовањем (8,3%). Више и високо образовање има свега 10,4% укупног броја становника, од чега више образовање има 4,2%, а високо образовање 6,2% (Табела 4).

Табела 4. Становништво старо 15 и више година према школској спреми

Образовање		Република Србија	АП Војводина	Јужнобачка област	Општина Темерин	
Укупно		6.161.584	1.654.339	522.362	23.923	
Без школске спреме		2,7%	2,3%	2,1%	2,2%	
Непотпуно основно образовање		11,0%	10,7%	7,8%	8,3%	
Основно образовање		20,8%	21,7%	18,6%	20,5%	
Средње образ.	Гимназија	5,1%	4,7%	6,0%	4,0%	
	Средње школе у трјању	краћем од 4 године	19,3%	21,7%	19,9%	28,0%
		4 године	23,8%	23,8%	25,4%	25,9%
Специјализација после средњег образовања		0,8%	0,7%	0,6%	0,6%	
Више образовање		5,7%	4,9%	5,4%	4,2%	
Високо образовање		10,6%	9,2%	13,9%	6,2%	
Непознато		0,4%	0,3%	0,2%	0,2%	

Извор: РЗС, Попис становништва, домаћинства и станова у Републици Србији, 2011.

Према подацима РЗС, највећи број **економски активног становништва општине Темерин су занатлије или лица која обављају сродне послове (23,3%)**. Затим следе услужна и трговачка занимања (12,2%) и инжењери, стручни сарадници и техничари (14,9%). Најмање има активног становништва који су руководиоци, функционери и

законодавци (2,2%) и војних лица (0,5%). Графикон 5.

Графикон 5. Економски активно становништво које обавља занимање, према занимању

Извор: РСЗ, Попис становништва, домаћинства и станова у Републици Србији, 2011.

1.4. Стање на тржишту рада и зараде

Према подацима РСЗ, укупан број запослених у општини Темерин на крају 2016. године износи 6.289 лица (Табела 5).

Од укупног броја запослених, предузећа, установе и организације запошљавају 70,1% лица, а приватни предузетници чине 25,2% запослених, што је значајно изнад просека Републике (16,1%), Покрајине (16,2%) и Јужнобачке области (16,2%). Табела 5.

На тржишту рада у општини Темерин у периоду 2012-2014. година **забележен је тренд пада запослености**. Од 2015. године тренд је заустављен, и од тога периода долази до раста запослености. У односу на 2012. годину, број запослених у општини Темерин у 2016. се повећао са 5.620 на 6.289, што представља раст од 11,9% (Табела 5).

Табела 5. Формална запосленост, 2012-2016. година

Територија	Запослени	2012	2013	2014	2015	2016
Република Србија	Укупно	1.727.048	1.715.163	1.697.686	1.989.617	2.009.785
	Предузећа, установе и организације	77,7%	78,0%	78,0%	79,8%	79,5%
	Приватни предузетници	22,3%	22,0%	22,0%	15,5%	16,1%
АП Војводина	Укупно	447.963	443.269	443.396	506.598	511.313
	Предузећа, установе и организације	78,4%	78,2%	77,8%	79,1%	78,9%
	Приватни предузетници	21,6%	21,8%	22,2%	15,8%	16,2%
Јужнобачка област	Укупно	183.586	179.137	176.174	195.142	195.684
	Предузећа, установе и организације	75,4%	76,3%	77,3%	81,5%	81,0%
	Приватни предузетници	24,6%	23,7%	22,7%	15,6%	16,2%
Општина Темерин	Укупно	5.620	5.391	5.356	6.057	6.289
	Предузећа, установе и организације	61,1%	64,4%	67,0%	69,5%	70,1%
	Приватни предузетници	38,9%	35,6%	33,0%	25,3%	25,2%

Извор: Републички завод за статистику.

Посматрано према секторима делатности, формалну запосленост на подручју општине Темерин у највећем проценту генеришу **Прерађивачка индустрија и Трговина на велико и мало и поправка моторних возила** са 2.025 запослених, односно 1.267 запослених. Ове две делатности заједно учествују са 54,9% у укупној регистрованој запослености (Табела 6).

Трећа најзначајнија делатност у Општини по броју запослених је **пољопривреда, шумарство и рибарство** са 460 запослених, односно 7,7% регистрованих запослених (Табела 6). Што се тиче овог сектора, поред 460 регистрованих запослених, битно је истаћи да је на подручју општине Темерин регистрован и 291 индивидуални пољопривредник, што чини 3,6% укупно регистрованих запослених. У односу на просеке Републике, Покрајине и Јужнобачке области, учешће индивидуалних пољопривредника у општини Темерин је изнад просека АП Војводине и Јужнобачке области које износи 2,8%, а испод просека Републике Србије 4,4%.

Табела 6. Формална запосленост области по секторима, 2016. година

Делатност	Република Србија	АП Војводина	Јужнобачка област	Општина Темерин
Укупно	1.920.679	486.401	190.210	5.998
<i>Пољопривреда, шумарство и рибарство</i>	1,7%	3,9%	2,9%	7,7%
Рударство	1,3%	0,5%	0,5%	
<i>Прерађивачка индустрија</i>	20,5%	24,8%	16,9%	33,8%
Снабдевање електричном енергијом, гасом и паром	1,6%	1,2%	1,6%	0,7%
Снабдевање водом и управљање отпадним водама	1,8%	1,9%	2,0%	3,4%
Грађевинарство	4,6%	4,0%	5,0%	5,1%
<i>Трговина на велико и мало и поправка</i>	16,9%	17,3%	18,0%	21,1%

Делатност	Република Србија	АП Војводина	Јужнобачка област	Општина Темерин
<i>моторних возила</i>				
Саобраћај и складиштење	5,9%	5,9%	5,6%	3,6%
Услуге смештаја и исхране	3,5%	3,1%	3,3%	2,8%
Информисање и комуникације	2,9%	2,4%	4,1%	0,5%
Финансијске делатности и делатност осигурања	2,3%	2,1%	2,9%	1,3%
Пословање некретнинама	0,3%	0,3%	0,4%	0,1%
Стручне, научне, иновационе и техничке делатности	4,8%	4,0%	5,4%	3,2%
Административне и помоћне услужне делатности	4,4%	3,5%	5,3%	0,4%
Државна управа и обавезно социјално осигурање	8,3%	5,8%	5,8%	3,7%
Образовање	7,2%	7,4%	7,6%	5,5%
Здравствена и социјална заштита	8,3%	8,6%	8,8%	5,0%
Уметност, забава и рекреација	1,7%	1,5%	1,9%	0,7%
Остале услужне делатности	2,0%	1,9%	2,1%	1,7%

Извор: Републички завод за статистику

Ванпривредне делатности, као што су: Стручне, научне, иновационе и техничке делатности; Административне и помоћне услужне делатности; Државна управа и обавезно социјално осигурање; Образовање; Здравствена и социјална заштита и Уметност, забава и рекреација учествују са 18,5% у укупној регистрованој запослености у општини Темерин (Табела 6).

Према подацима РЗС *број незапослених лица у општини Темерин* на крају 2016. године износи 2.140. У односу на 2012. годину број незапослених лица се смањио за 481, односно за 18,4% (Табела 7).

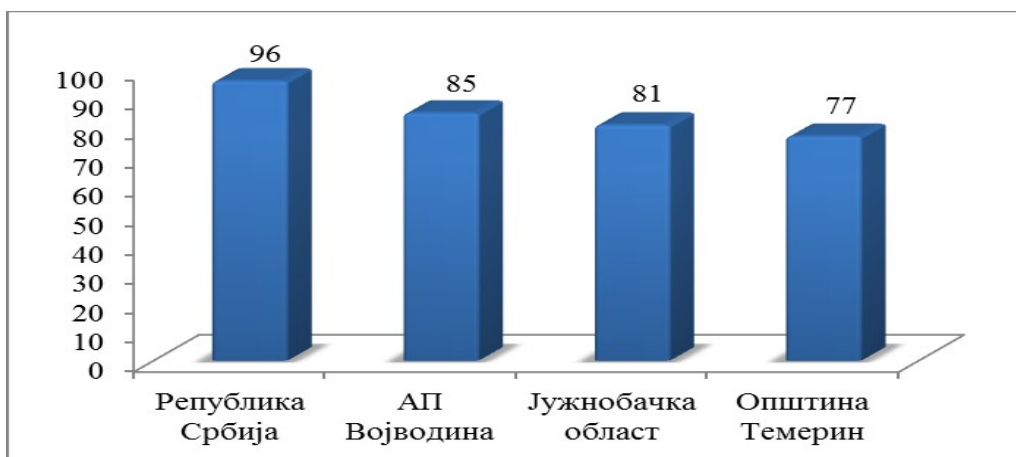
Табела 7. Кретања незапослених лица, 2012-2016. година

Област	Укупан број незапослених				
	2012	2013	2014	2015	2016
Република Србија	754.603	769.546	723.621	703.020	679.125
АП Војводина	200.956	199.770	184.279	174.854	160.557
Јужнобачка област	66.395	66.584	59.524	56.527	49.936
Општина Темерин	2.621	2.775	2.544	2.387	2.140
<i>Учешће Темерина у Србији, у %</i>	0,3%	0,4%	0,4%	0,3%	0,3%
<i>Учешће Темерина у АП Војводини, у %</i>	1,3%	1,4%	1,4%	1,4%	1,3%
<i>Учешће Темерина у Јужнобачкој, у %</i>	3,9%	4,2%	4,3%	4,2%	4,3%

Извор: Републички завод за статистику

Општина Темерин има 77 незапослених лица на 1.000 становника, што је испод просека Републике (96), АП Војводине (85) и Јужнобачке области (81). (Графикон 6).

Графикон 6. Број незапослених лица на 1.000 становника, 2016. година

Извор: Републички завод за статистику

Табела 8. Број незапослених лица у Републици Србији, АП Војводини и Јужнобачкој области, 2016.

Област	Укупно	Први пут траже запослење		Без квалификација*		Жене	
		Свега	%	Свега	%	Свега	%
Република Србија	679.125	214.769	31,6%	214.226	31,5%	349.962	51,5%
АП Војводине	160.557	47.233	29,4%	61.835	38,5%	80.138	49,9%
Јужнобачка област	49.936	14.164	28,4%	15.681	31,4%	26.594	53,3%
Општина Темерин	2.140	501	23,4%	564	26,4%	1.211	65,6%

*Полуквалификовани (приучени) и неквалификовани с нижом стручном спремом.

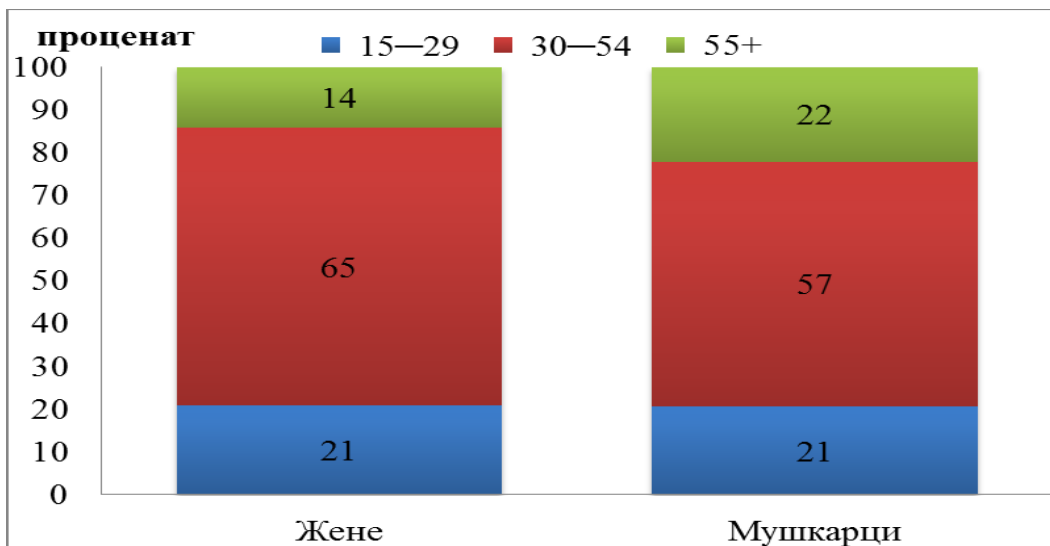
Извор: Републички завод за статистику

У 2016. години у општини Темерин од укупно 2.140 незапослених лица, 501 је оних који су први пут тражили запослење, док је 564 незапослених лица без квалификација.

Ако посматрамо регистровану незапосленост по полу, највећи удео у незапосленим лицима имају жене (65,6%). Табела 8.

Општину Темерин карактерише **неповољна старосна структура незапослених лица**, с обзиром да 61% незапослених припада лицима старости 30-54 година, од чега жене учествују са 65%, а мушкарци са 57% (Графикон 7).

Графикон 7. Учешће незапослених према старосним групама и полу у укупном броју незапослених општине Темерин, 2016. година

Извор: Национална служба за запошљавање

Према подацима Националне службе за запошљавање, у мају 2018. године, број незапослених лица у Општини износио је 1.488, што је у односу на податке РЗС о броју незапослених лица крајем 2016. године смањење броја незапослених за чак 30,5%. Према подацима Националне службе за запошљавање из маја 2018. старосна структура незапослених је следећа:

- 15-19 година: 29
- 20-24 година: 109
- 25-29 година: 152
- 30-34 година: 177
- 35-39 година: 195
- 40-44 година: 210
- 45-49 година: 168
- 50-54 година: 175
- 55-59 година: 169
- 60-64 година: 104
- 65 и више година: 0

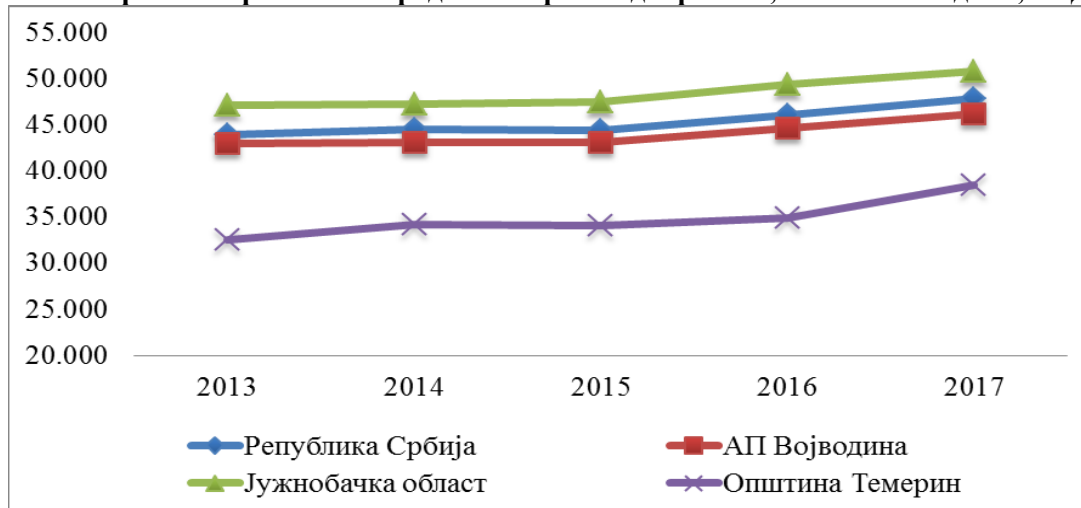
Према подацима РЗС *просечне нето зараде без пореза и доприноса у општини Темерин* на крају 2017. године износе 38.447 РСД, што је испод просека Републике (47.893 РСД), АП Војводине (46.215 РСД) и Јужнобачке области (50.810 РСД). Табела 9.

Табела 9. Просечне зараде без пореза и доприноса, 2013-2017. година, РСД

Година	Република Србија	АП Војводина	Јужнобачка област (ЈБО)	Општина Темерин	Темерин/ Србија	Темерин/ Војводина	Темерин/ ЈБО
	- у РСД -				- у % -		
2013	43.932	42.935	47.153	32.556	74%	76%	69%
2014	44.530	43.092	47.315	34.194	77%	79%	72%
2015	44.432	43.050	47.445	34.121	77%	79%	72%
2016	46.097	44.646	49.360	34.881	76%	78%	71%
2017	47.893	46.215	50.810	38.447	80%	83%	76%

Извор: Републички завод за статистику

Графикон 8. Кретања просечних зарада без пореза и доприноса, 2013-2017. година, РСД

Извор: Републички завод за статистику

Ипак, у односу на 2013. годину просечне зараде без пореза и доприноса у општини Темерин су увећане за 18,1%, што је значајно више у односу на забележени раст на нивоу Републике, Покрајине и Јужнобачке области, који је износио 9,0%, 7,6% и 7,8% респективно (Графикон 8).

II КАРАКТЕРИСТИКЕ ПРИВРЕДЕ И ПОСЛОВНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ ОПШТИНЕ ТЕМЕРИН

2.1. Општи подаци развијености привреде

На основу Закона о регионалном развоју, Влада Републике је донела Уредбу о утврђивању методологије за израчунавање степена развијености региона и јединица локалне самоуправе (Сл. гласник РС, бр. 42/2010). Овим поступком добијен је јединствени методолошки оквир за континуирано оцењивање, разврставање и праћење развијености ЈЛС.

Према поменутој уредби општина Темерин, заједно са још 33 ЈЛС, припада *другој групи развијености, чије је степен развијености од 80% до 100% републичког просека.*

Општина Темерин поседује бројне и разноврсне факторе привредног развоја, као и значајне потенцијале за привредни развој. Пословање субјеката у различитим делатностима је добро за привреду Општине, јер је ризик диверзификован на више сектора.

Ипак, окосницу привредног развоја чине *прерађивачка индустрија, трговина и пољопривреда*, у којима делују велика, средња и мала предузећа, као и велики број предузетника.

У оквиру индустрије најзаступљенија је метална и металопрерађивачка индустрија, а посебно је значајно и пословање кластера „Војводина метал кластер“.

Највеће учешће у извозу остварују две делатности: (1) Производња непоменутих машина и опреме; као и (2) Производња моторних возила и приколица. Наиме, највеће приходе од извоза остварују:

- ✓ предузећа која се баве производњом резервних делова за алатне и пољопривредне машине (лежајеви и карданска вратила),
- ✓ предузеће која се бави производњом индустријских вентила за примену у процесној индустрији и у термоенергетици, као и
- ✓ предузећа која се баве производњом прикључних машина за пољопривреду.

У Табели 10 дат је преглед најзначајних привредних субјеката који послују на територији општине Темерин.

Табела 10. Најзначајнија привредна друштва у општини Темерин, 2018.

Назив	Место	Матични број	Назив делатности	Број запослених
Фабрика котрљајних лежајева и кардана ФКЛ	Темерин	08115893	Производња лежајева, зупчаника и зупчастих погонских елемената	626
ДТД Рибарство	Бачки Јарак	08092427	Слатководне аквакултуре	354
ЈКП Темерин	Темерин	08658595	Скупљање, пречишћавање и дистрибуција воде	171
Камендин	Сириг	08055181	Узгој свиња	164
Термовент СЦ	Темерин	08144249	Производња осталих славина и вентила	143
Банија-пал	Темерин	20040297	Производња дрвне амбалаже	140
Тим-Сор	Темерин	08413541	Производња опреме за дистрибуцију електричне енергије и опреме за управљање електричном енергијом	133
Грба Прпић	Бачки Јарак	08682712	Друмски превоз терета	78
Зорић	Темерин	08715602	Трговина на мало у неспецијализованим продавницама, претежно храном, пићима и дуваном	78
Петефи	Темерин	08053324	Гајење жита (осим пиринча), легуминоза и уљарица	70
Simplex	Темерин	08636478	Трговина на велико деловима и опремом за моторна возила	57
Уисо-Хемија	Бачки Јарак	08327807	Производња осталих хемијских производа	55
Векић Chocolate	Темерин	08651418	Производња какаа, чоколаде и кондиторских производа	52
Челик	Бачки Јарак	08059012	Производња металних конструкција и делова конструкција	46
Елмед	Темерин	08639353	Производња медицинских и стоматолошких инструмената и материјала	46
Мистрал комерц	Темерин	08662002	Производња готове хране за домаће животиње	43
Sanders SH	Темерин	20838086	Производња готове хране за домаће животиње	36
Steinemann	Бачки Јарак	08670277	Производња металних конструкција и делова конструкција	29
Repro trade	Темерин	08750394	Прерада кукуруза, хељде, пиринча (пре свега кукуруза) и производња здраве органске, безглутенске и ГМО free хране	23
ЈП Гас	Темерин	08060274	Дистрибуција гасовитих горива гасоводом	22
Agroferocoop	Темерин	20695455	Производња машина за пољопривреду и шумарство	17

Извор: Агенција за привредне регистре.

По броју запослених радника издвајају се две компаније: „Фабрика котрљајућих лежајева и кардана ФКЛ“, д.о.о, Темерин и „ДТД Рибарство“, д.о.о, Бачки Јарак:

- ✓ **„Фабрика котрљајућих лежајева и кардана ФКЛ“, д.о.о, Темерин** је фабрика која производи и продаје котрљајуће лежаје и карданска вратила широког асортимана за потребе индустрије пољопривредних машина, грађевинске механизације, привредних возила, рударске опреме, процесне индустрије, транспортних средстава (Слика 4). Шездесет година искуства у производњи, поуздана технологија и висок ниво знања запослених омогућују испоруку производа по захтевима купаца, као и пружање стручне помоћи при избору савремених техничких решења уградње котрљајућих лежаја и карданских вратила. ФКЛ је извозно оријентисана фабрика, која 98% својих производа извози на тржиште ЕУ, Русије и сл.

Слика 4. „ФКЛ“, Темерин

- ✓ **„ДТД Рибарство“, д.о.о, Бачки Јарак** (Слика 5). Компанија са традицијом дугом више од 60 година, једна је од већих произвођача и прерађивача слатководне рибе у Србији. У рибњацима, који се налазе у општинама Чока и Озаци, плански се узгаја шаран и толстолобик. У оквиру пословања које, поред производње рибе, обухвата пољопривредну производњу (узгој ратарских, повртарских и воћарских култура; узгој стоке) на неколико локација у Војводини, као и развијену мрежу дистрибутивних центара и малопродајних објеката, **ДТД Рибарство у Бачком Јарку** поседује савремену

Слика 5. „ДТД Рибарство“, Бачки Јарак, Темерин

Фабрику за производњу рибље хране и Фабрику за прераду рибе и производњу биљне хране – хумуса. У 2018. години компанија ће извести производа за око 500.000 ЕУР, а наредне године очекује се даљи раст прихода од извоза. Извозна тржишта су: Мађарска, Словенија, Хрватска, БиХ, Црна Гора и Македонија. Приходи од продаје на домаћем тржишту у 2018. години планирани су на око 2,5 милиона ЕУР. Предузеће поседује стандарде: ISO 9001, IFS Food, HACCP и у поступку је увођења GlobalGAP стандарда. Планови компаније су повећање производње, ширење производног асортимана, већа заступљеност на домаћем и страним тржиштима, повећање броја запослених преваходно запошљавањем незапослених лица са територије општине Темерин. На локалном тржишту, компанија као ограничење пословања истиче недостатак канализационе мреже у

пословној зони Бачки Јарак, као и проблем испуштања (пречишћених) отпадних вода у постојећи, једини могући реципијент, атмосферски канал у Бачком Јарку, за шта још увек није добијена сагласност Општине. На светском тржишту, компанија истиче да су царине за земље ЕУ код производа рибљег и животињског порекла значајан фактор умањења и урушавања конкурентске предности.

Иако Општина има велику сировинску базу у области ратарске производње, *недовољно су развијени капацитети прераде ратарских култура*. Ипак, по значају се издваја предузеће „Repro trade“, д.о.о, Темерин, чија је основна делатност прерада кукуруза, хељде, пиринча (пре свега, кукуруза) и производња здраве органске, безглутенске и GMO free хране. Предузеће се бави производњом корнфлекса, тестенине, брашна и паленте. Окосница портфолиа здраве безглутенске хране је бренд Gold Panon Grain. Извоз у земље бивше Југославије, план је и извоз у земље ЕУ.

И поред великих привредних потенцијала општине Темерин, садашњи производни резултати нису на задовољавајућем нивоу и у већини показатеља привредна развијеност је испод републичког просека. Основни разлози за овакво стање могу се тражити у техничко-технолошком заостајању, у доминантној заступљености традиционалне производње, високом учешћу сировина и производа нижег степена обраде у извозу.

У Табели 11 дат је упоредни преглед одабраних индикатора који показују стање развијености општине Темерин у односу на републички, покрајински и просек региона.

Табела 11. Упоредни подаци одабраних индикатора развијености за Републику Србији, АП Војводину, Јужнобачку област и општину Темерин

Индикатор	Година	Република Србија	АП Војводина	Јужнобачка област	Општина Темерин
Просечна старост	2016	42,9	42,5	41,2	41,6
Индекс старења (60+ год. / 0-19 год.)	2016	139,5	133,6	116,7	121,6
Просечне зараде без пореза и доприноса РСД	2017	47.893	46.215	50.810	38.447
Инвестиције по глави становника	2016	75.599,4	73.520,9	101.718,8	22.908,1
Увоз по глави становника УСД	2016	3.109,3	3.196,3	4.849,6	1.620,6
Извоз по глави становника УСД	2016	2.407,4	2.971,5	3.083,6	1.656,5
Буџетски приходи по становнику РСД	2016	38.700	37.667	46.937	26.299
Буџетски расходи по становнику РСД	2016	38.063	36.299	125.168	26.525
Број незапослених лица на 1.000 становника	2016	96	85	81	77
Регистровани запослени* у односу на број становника (%)	2016	28,5	27,2	31,7	22,6
Удео корисника социјалне заштите у укупној популацији (%)	2016	10,0	11,6	9,2	7,6

Извор: РЗС, Агенција за привредне регистре, Регионална привредна комора Јужнобанатског округа, Републички завод за социјалну заштиту, Информациони систем Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања.

* Од 2015. укључени су и регистровани индивидуални пољопривредници.

Индикатори обухватају показатеље из области демографије, економије, спољне трговине, радне снаге, образовања и социјалне заштите.

Један број ових индикатора анализиран је у првом делу документа, док анализа једног броја индикатора следи у наставку текста.

2.2. Анализа привредних друштава и предузетника

Анализа привреде општине Темерин обухвата анализу структуре њене привреде и распореда привредних субјеката према делатности, анализу њихових финансијских перформанси, идентификовање носиоца привредног развоја, економских ресурса и потенцијала, као и разматрање општих и локалних услова пословања, односно стања пословног амбијента.

Према подацима Агенције за привреде регистре (АПР), укупан број активних привредних друштава на територији општине Темерин на дан 31.12.2017. године износи 360, што чини 0,3% укупно активних привредних друштава на нивоу Републике, 1,1% укупно активних привредних друштава у АП Војводини и 2,5% активних привредних друштава у Јужнобачкој области (Табела 12).

У периоду од 2014-2017. година на подручју општине Темерин дошло је до *раста броја активних привредних друштава* са 336 предузећа у 2012. години на 360 у 2017. години (Табела 12).

У истом периоду дошло је и до гашења одређеног броја привредних друштава, и то 8 предузећа у 2014. години, 2 предузећа у 2015. години, 4 предузећа у 2016. години и 7 предузећа у 2017. години (Табела 12).

Табела 12. Структура привреде општине Темерин

Правна лица	Број привредних друштава				Број предузетника			
	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017
Активних	336	348	357	360	895	882	948	962
Новооснованих	22	20	19	13	106	120	145	124
Брисаних / угашених	8	2	4	7	123	133	79	110

Извор: АПР.

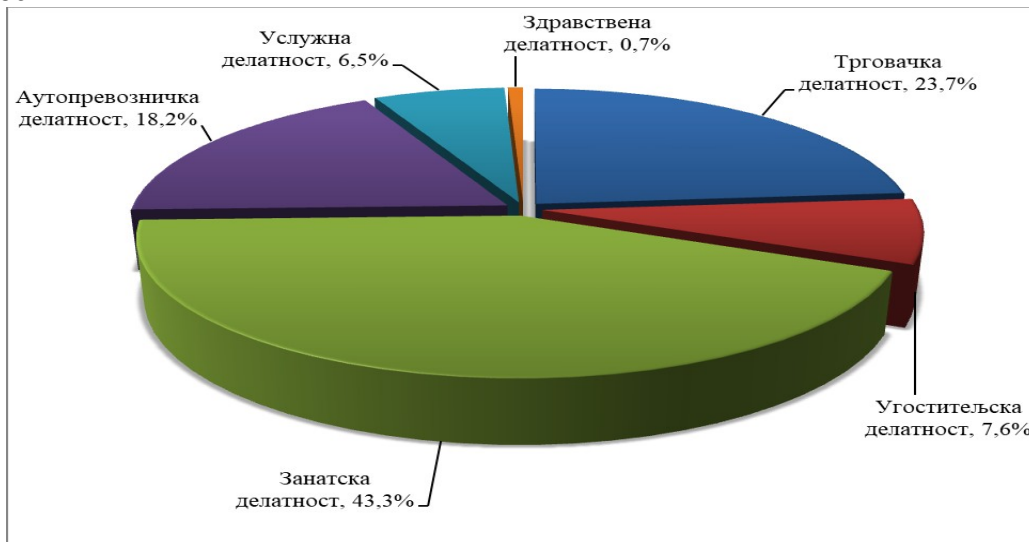
Број предузетника на територији општине Темерин износи 962 и чини 0,4% предузетника у Републици Србији, 1,6% предузетника у АП Војводини и 4,0% предузетника у Јужнобачкој области (Табела 12).

У посматраном периоду (2014-2017), број предузетника је увећан са 895 (у 2014) на 962 на крају 2017. године или за 7,5%. У истом периоду, укупно је угашено 445 предузетника (Табела 12).

Највећи број привредних субјеката у Општини бави се занатском делатношћу 43,3% предузећа, затим аутопревозничком делатношћу 18,2% предузећа, трговачком делатношћу

23,7% предузећа, угоститељском делатношћу 7,6% предузећа, услужном делатношћу 6,5% предузећа и здравственом делатношћу 0,7% предузећа (Графикон 9).

Графикон 9. Распоред предузећа општине Темерин према сектору претежне делатности

Извор: Општина Темерин

На основу података из финансијских извештаја за 2017. годину укупни **пословни приходи активних привредних друштава** која послују на територији општине Темерин износе 24,6 млрд. РСД, што чини свега 0,2% укупних прихода на нивоу Републике, 0,9% пословних прихода АП Војводине и 1,7% пословних прихода Јужнобачке области. У периоду 2014-2017. године **укупни пословни приходи активних привредних друштава на територији општине Темерин увећани су за 6,5 млрд. РСД или за 35,9%** (Табела 13).

Табела 13. Финансијске перформансе активних привредних друштава општине Темерин, 2014-2016. година

Индикатор	2014	2015	2016	2017
Број привредних друштава	285	278	290	286
Број запослених	3.034	3.288	3.396	3.473
Пословни приходи, у хиљ. РСД	18.101.654	20.588.353	23.813.526	24.606.930
Нето добитак, у хиљ. РСД	980.791	822.749	1.075.870	897.328
Број привредних друштава са нето добитком	195	201	200	212
Нето губитак, у хиљ. РСД	203.292	441.038	61.261	58.103
Број привредних друштава са нето губитком	68	54	62	50
Укупна средства, у хиљ. РСД	23.614.035	27.809.059	31.089.721	31.968.469
Капитал, у хиљ. РСД	12.479.277	12.947.424	14.056.612	14.116.102
Губитак, у хиљ. РСД	1.189.629	1.586.228	1.611.364	1.514.233
Број привредних друштава са губитком изнад висине капитала	50	41	40	40

Извор: АПП

Што се предузетника на територији општине Темерин тиче, они су на крају 2017. године остварили укупно 319,9 мил. РСД пословних прихода (Табела 14), односно 0,1% пословних прихода предузетника Републике, 0,6% пословних прихода предузетника АП Војводине и 2,3% укупних пословних прихода предузетника Јужнобачке области.

У посматраном периоду, као и код привредних друштава, укупни пословни приходи предузетника увећани су за 75,4 мил. РСД, односно за 30,8% (Табела 14).

Табела 14. Финансијске перформансе предузетника општине Темерин, 2014-2016. година

Индикатор	2014	2015	2016	2017
Број предузетника	15	14	17	20
Број запослених	138	128	131	136
Пословни приходи, у хиљ. РСД	<i>244.482</i>	<i>258.229</i>	<i>277.540</i>	<i>319.868</i>
Нето добитак, у хиљ. РСД	7.466	13.330	16.173	10.517
Број привредних друштава са нето добитком	12	12	16	17
Нето губитак, у хиљ. РСД	1.206	988	5.506	276
Број привредних друштава са нето губитком	2	2	1	3
Укупна средства, у хиљ. РСД	183.386	189.991	175.056	207.344
Капитал, у хиљ. РСД	54.446	66.448	82.146	89.140
Губитак, у хиљ. РСД	26.377	26.557	21.269	21.366
Број привредних друштава са губитком изнад висине капитала	3	3	2	2

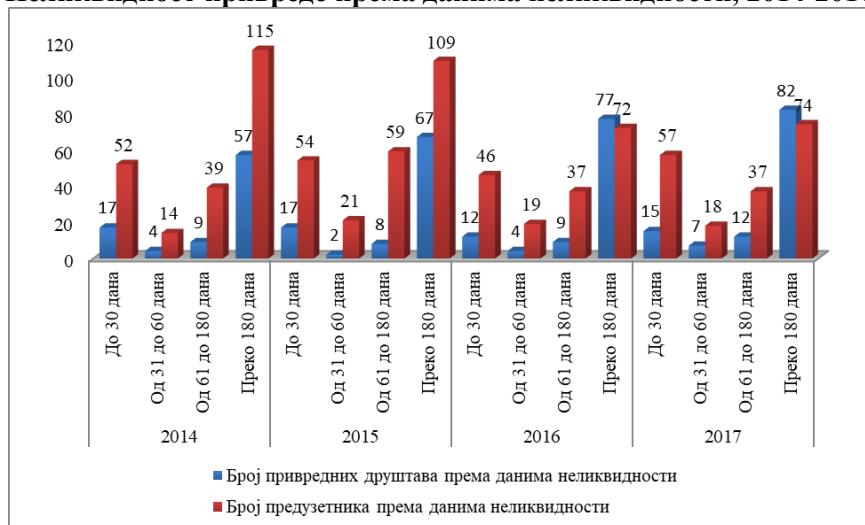
Извор: АПР.

Привредна друштва у блокади (Графикон 10). Од укупно 360 активних привредних друштава на територији општине Темерин у 2017. години у блокади је било 116 привредних друштава или 32,2%. Посматрано по данима трајања блокаде, највећи проценат активних привредних друштава (њих 70,7%) био је у блокади дужи од 180 дана.

Предузетници у блокади (Графикон 10). Од укупног регистрованог броја предузетника, у блокади је било њих 186, односно 19,3% укупно регистрованих. Ако посматрамо период трајања блокада код предузетника, највећи проценат је у блокади преко 180 дана (39,8%) и до 30 дана (30,6%).

У односу на 2014. годину, у 2017. години број активних привредних субјеката у блокади је повећан, док је број предузетника у блокади смањен.

Графикон 10. Неликвидност привреде према данима неликвидности, 2014-2017. година

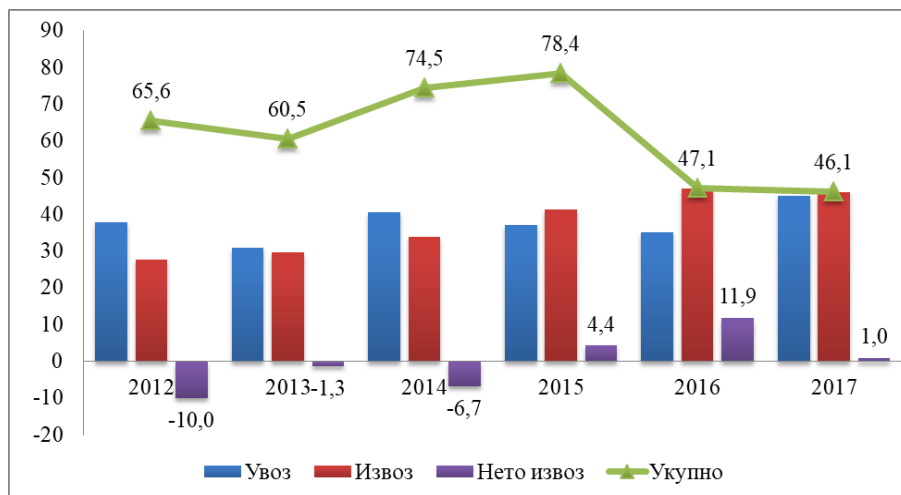
Извор: Агенција за привредне регистре.

2.3. Спољнотрговинска робна размена

Укупну вредност спољнотрговинске робне размене општине Темерин у периоду 2012-2017. година карактерише циклично кретање и тренд пада (Графикон 11). Највећи обим спољнотрговинске размене забележен је 2015. године и износио је 78,4 милиона УСД.

Вредност спољнотрговинске робне размене у 2017. години износила је 46,1 милион УСД, од чега је вредност извоза износила 46,1 милиона УСД, а вредност увоза 45,1 милион УСД. У 2017. години остварен је спољнотрговински суфицит од милион УСД и покривеност увоза извозом од 102,2%.

Графикон 11. Спољнотрговинска робна размена општине Темерин у периоду 2012-2017. година, мил УСД

Извор: Регионална привредна комора Новог Сада

Извоз по делатностима. Највеће учешће у извозу Општине у 2017. години остварују делатности: **Производња непоменутих машина и опреме** (22,7 милиона УСД) и **Производња моторних возила и приколица** (9,9 милиона УСД). Ове две делатности учествују са 70% у укупном извозу Општине (Табела 15).

Табела 15. Структура извоза општине Темерин према делатности, 2017. година

Ранг	Делатност	Износ у мил. УСД	% учешћа у укупном извозу
1	Производња непоменутих машина и опреме	22,7	49,4
2	Производња моторних возила и приколица	9,9	21,5
3	Прерада дрвета и производи од дрвета, осим намештаја	3,3	7,2
4	Производња прехранбених производа	3,2	6,9
5	Производња металних производа, осим машина	2,3	5,1
6	Шумарство и сеча дрвећа	1,2	2,6
7	Рибарство и аквакултуре	1,0	2,2
8	Трговина на велико, осим трговине моторним возилима	1,0	2,2
9	Производња одевних предмета	0,4	0,9
10	Производња намештаја	0,3	0,7
11	Остале делатности	0,6	1,5

Извор: Регионална привредна комора, Нови Сад.

Увоз по делатностима. У истом периоду највећа вредност увоза је остварена у делатностима: **Трговина на велико, осим трговине моторним возилима** (12,2 милиона УСД), **Производња непоменутих машина и опреме** (9,1 милион УСД), **Производња моторних возила и приколица** (5,7 милиона УСД) и **Трговина на велико и мало и поправка моторних возила** (4,8 милиона УСД). Наведене делатности учествују са 70,9% у укупном увозу Општине (Табела 16).

Табела 16. Структура увоза општине Темерин према делатности, 2017. година

Ранг	Делатност	Износ у мил. УСД	% учешћа у укупном увозу
1	Трговина на велико, осим трговине моторним возилима	12,2	27,2
2	Производња непоменутих машина и опреме	9,1	20,3
3	Производња моторних возила и приколица	5,7	12,7
4	Трговина на велико и мало и поправка моторних возила	4,8	10,7
5	Рибарство и аквакултуре	3,6	8,1
6	Производња прехранбених производа	3,4	7,5
7	Поправка и монтажа машина и опреме	2,6	5,7
8	Производња металних производа, осим машина	1,0	2,2
9	Пољопривредна производња, лов и услужне делатности	0,5	1,1
10	Прерада дрвета и производи од дрвета, осим намештаја	0,5	1,2
11	Остале делатности	1,4	3,2

Извор: Регионална привредна комора Нови Сад.

На основу података Регионалне привредне коморе Нови Сад, највећи део спољнотрговинске робне размене општине Темерин одвија се са земљама чланицама Европске Уније, ЦЕФТА споразума и Руском федерацијом.

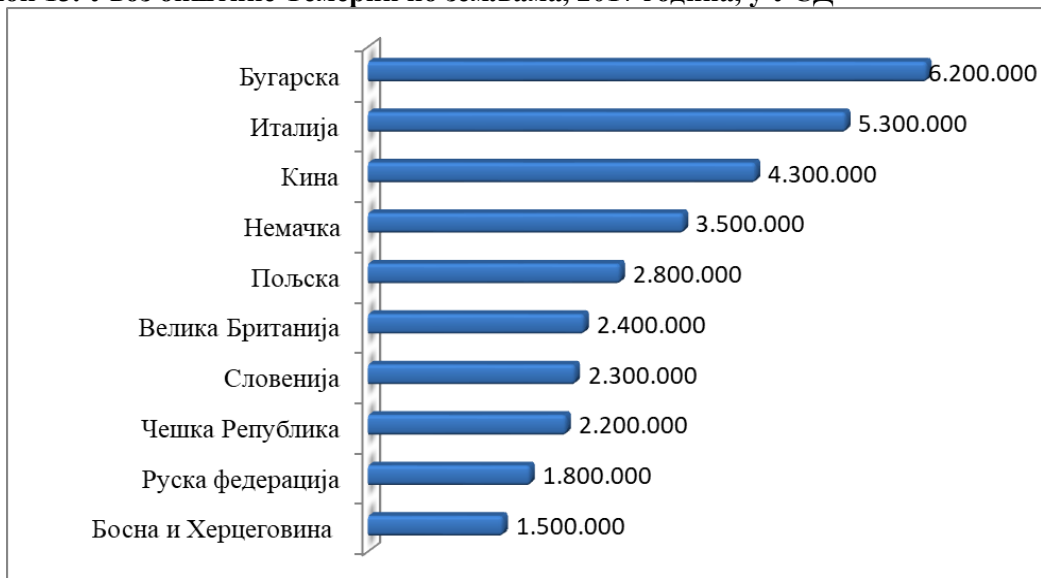
Најзначајнији партнери у извозу су Италија, Руска Федерација, Саудијска Арабија, Босна и Херцеговина и Ирак, док у увозу најзначајније учешће остварују Бугарска, Италија, Кина, Немачка, Пољска и Велика Британија (Графикон 12, Графикон 13).

Графикон 12. Извоз општине Темерин по земљама, 2017 година, у УСД

Извор: Регионална привредна комора Новог Сада

Графикон 13. Увоз општине Темерин по земљама, 2017 година, у УСД

Извор: Регионална привредна комора Новог Сада

2.4. Инвестиције у основне фондове и стране директне инвестиције

Колики ће бити економски раст у будућности у великој мери зависи од технолошке опремљености основним средствима.

Према подацима РЗС, укупне остварене инвестиције у основна средства у Републици Србији на крају 2016. године износе 533,6 милијарди РСД. Од тога износа, на територији АП Војводине реализовано је 138,3 милијарде РСД, док је у Јужнобачкој области остварени ниво инвестиција од 62,8 милијарде РСД.

У истој години (2016) на територији општине Темерин укупан износ инвестиција у нова основна средства износио је 637,3 милиона РСД, што чини 0,12% укупних инвестиција у нова основна средства у Републици Србији, 0,46% у АП Војводини и 1,02% у Јужнобачкој области.

Што се тиче тренда кретања инвестиција у периоду 2012-2016. година, њих карактерише **циклично кретање** током читавог периода посматрања. Највише остварених инвестиција у нова основна средства у посматраном периоду забележено је током 2014. године (Табела 17).

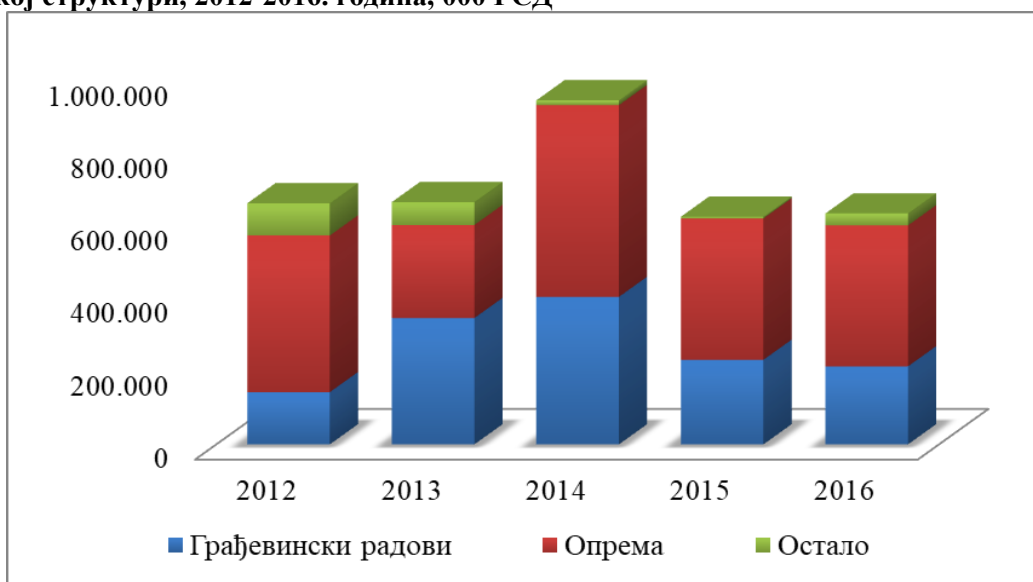
Табела 17. Остварене инвестиције у нова основна средства у Републици Србији, АП Војводини и Јужнобачкој области, 2012-2016. година, 000 РСД

Област	2012	2013	2014	2015	2016
Република Србија	608.508.303	501.512.800	479.145.452	507.111.200	533.604.881
АП Војводина	150.382.309	134.560.400	139.651.546	128.807.056	138.319.010
Јужнобачка област	59.862.549	48.283.069	76.985.776	65.780.383	62.794.383
Општина Темерин	665.664	669.035	949.854	628.451	637.533
- учешће Темерин у РС, %	0,11%	0,13%	0,20%	0,12%	0,12%
- учешће Темерин у АПВ, %	0,44%	0,50%	0,68%	0,49%	0,46%
- учешће Темерин у ЈБО, %	1,11%	1,39%	1,23%	0,96%	1,02%

Извор: Републички завод за статистику.

Посматрано према техничкој структури инвестирања, у периоду 2012-2016. година, највећи проценат реализованих инвестиција у нова основна средства у општини Темерин био је усмерен у опрему (1.997,9 милиона РСД), затим на грађевинске радове (1.349,5 милиона РСД), док су остале инвестиције износиле 203,1 милиона РСД (Графикон 14).

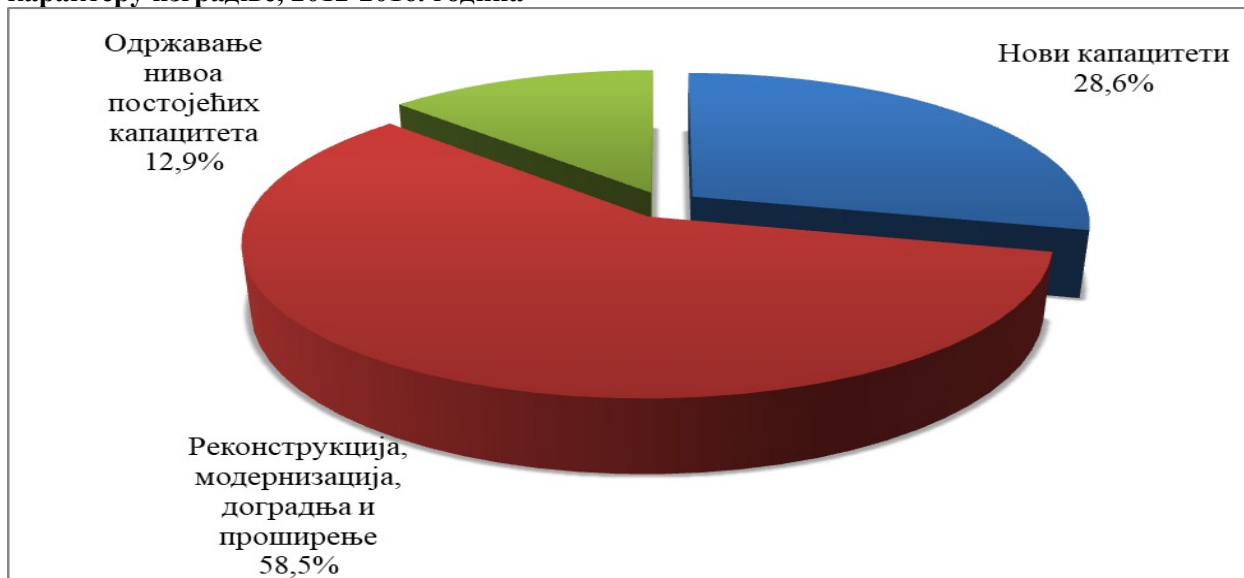
Графикон 14. Остварене инвестиције у нова основна средства у општини Темерин према техничкој структури, 2012-2016. година, 000 РСД

Извор: Републички завод за статистику.

Ако посматрамо остварене инвестиције у основне фондове према *карактеру изградње*, у периоду 2012-2016. година највећи проценат остварених инвестиција на територији општине Темерин је реализован у реконструкцији, модернизацији, доградњи и проширењу капацитета (58,5%), затим у изградњи нових капацитета (28,6%), док је за одржавање нивоа постојећих капацитета уложено 12,9% укупних инвестиција (Графикон 15).

Графикон 15. Остварене инвестиције у нова основна средства у општини Темерин по карактеру изградње, 2012-2016. година

Извор: Републички завод за статистику.

Према подацима РЗС, *посматрано по делатностима* у периоду 2012-2016. година највећи део остварених инвестиција у нова основна средства у општини Темерин био је

усмерен на делатност *пољопривреда, шумарство и рибарство* (51,3%) и *прерађивачка индустрија* (28,7%). Табела 18.

Табела 18. Остварене инвестиције у нова основна средства у општини Темерин по делатности, 2012-2016. година, 000 РСД

Делатност	2012	2013	2014	2015	2016	Укупно	Учешће (%)
Пољопривреда, шумарство и рибарство	337.177	442.854	604.105	196.137	239.858	1.820.131	51,3%
Прерађивачка индустрија	125.937	141.922	240.558	303.555	206.229	1.018.201	28,7%

Извор: Републички завод за статистику

Општина Темерин је у претходним годинама била *привлачна дестинација и за стране инвеститоре*. Према подацима Фонда за подршку инвестиција у Војводини, на нивоу општине Темерин су у периоду 2005-2012. године реализоване две инвестиције из Швајцарске и Француске у секторе металске индустрије и агробизниса.

Прва инвестиција из Швајцарске је реализована 2005. године у фирму из Бачког Јарка, „Роровић компани“ д.о.о, која се бави металургијом и обрадом метала, а користећи различите технологије обраде челичних лимова. Друга инвестиција из Француске је реализована 2012. године у фирму „Sanders SH“ д.о.о, која је лидер у производњи сточне хране на интернационалном и посебно француском тржишту.

2.5. Пословна инфраструктура

Општина Темерин има усвојен Просторни план општине Темерин (Службени лист општине Темерин, број 21/2014), али је потребно изврши његово усклађивање са новом законском регулативом.

За насеље Темерин израђен је и усвојен Генерални план насеља Темерин, који је измењен и усклађен са новом законском регулативом, која предвиђа, за ову величину насеља (у смислу броја становника), израду Плана генералне регулације. За велики број зона и блокова израђени су Планови детаљне регулације, чиме је створен основ за издавање грађевинских дозвола у радним зонама.

Просторни распоред привредних капацитета карактеристичан је по концентрацији индустријских капацитета у индустријској зони и у централном делу Општине, а постоји и све израженија концентрација и у Бачком Јарку и Сиригу (Стратегија развоја општине Темерин 2016-2020. године). Карактеристике радних зона у општини Темерин дате су у Табели 19.

Најважнији елемент пословне инфраструктуре општине Темерин чини пословно удружење за унапређење конкурентности металског сектора **Војводина Метал Кластер – ВМЦ** са седиштем у Темерину. Кластер је најзначајнија асоцијација металаца у Србији, а настао је као резултат пројекта који је реализован уз финансијску подршку Европске уније кроз програм RSDEP2 (Regional Socio-Economic Development Programm 2). Кластеру припада 14 чланица са територије општине Темерин, од чега су 10 компаније, два предузетника, једна је Агенција за развој општине Темерин, а једна је школска установа.

Табела 19. Карактеристике радних зона у општини Темерин

Назив радне зоне	Укупна површина	Инфраструктура					Власништво
		Водовод	Гас	Телекомуникације	Канализација	Електроенергија	
НАСЕЉЕ ТЕМЕРИН							
Блок 83	82ха 10а 66м ²	Да	Да	Да	Планирано	Да	РС, општина, приватно
Блок 84	25ха 34а 37м ²	Да	Да	Да	Планирано	Да	Приватно
Део блока 69	7ха 77а 88м ²	Да	Да	Да	Планирано	Да	Општина, приватно
Део блока 72	2ха 35а 54м ²	Да	Да	Да	Планирано	Да	Приватно
Део блока 73	13а 43м ²	Да	Да	Да	Планирано	Да	Приватно
Део блока 77	4ха 74а 2м ²	Делимично	Делимично	Делимично	Планирано	Делимично	Општина, приватно
Део блока 78	2ха 2а 20м ²	Да	Да	Да	Делимично	Да	Приватно
Део блока 82	19ха 30а 76м ²	Планирано	Планирано	Планирано	Планирано	Планирано	Приватно
Део блока 85	5а 66м ²	Да	Да	Да	Да	Да	Приватно
Блок 1	9ха 10а 15м ²	Да	Да	Да	Делимично	Да	Приватно
Блок 4 и део блока 2	16ха 93а 10м ²	Делимично	Делимично	Делимично	Планирано	Делимично	РС, општина, приватно
Блок 76	34ха 46а 4м ²	Делимично	Да	Да	Планирано	Делимично	Општина, приватно
Блок 98	-	Делимично	Да	Да	Планирано	Делимично	Општина, приватно
Део блока 2	13а 53м ²	Да	Да	Да	Делимично	Да	Приватно
Део блока 3	19ха 11а 53м ²	Делимично	Да	Да	Планирано	Делимично	Општина, приватно
Део блока 15	2ха 71а	Да	Планирано	Да	Планирано	Да	Општина, приватно
Део блока 24	89а	Да	Планирано	Да	Планирано	Да	Приватно
Део блока 58	1ха 38а 65м ²	Да	Да	Да	Да	Да	Општина, приватно
НАСЕЉЕ СИРИГ							
Део блока 5	1ха 94а 70м ²	Да	Да	Да	Планирано	Да	РС, општина, приватно
Део блока 6	77а 67м ²	Да	Да	Да	Планирано	Да	Приватно

Део блока 6	41а 88м ²	Да	Да	Да	Планирано	Да	Приватно
Део блока 17	19а 43м ²	Да	Да	Да	Планирано	Да	Приватно
Блок 31	12ха 10а 69м ²	Планирано	Планирано	Планирано	Планирано	Планирано	Приватно
Блок 34	9ха 16а 23м ²	Делимично	Делимично	Делимично	Планирано	Делимично	РС, приватно
НАСЕЉЕ БАЧКИ ЈАРАК							
Блок 38 и 39	28ха 57а 93м ²	Планирано	Планирано	Планирано	Планирано	Планирано	Приватно
Блок 40	3ха 42а 67м ²	Делимично	Делимично	Делимично	Планирано	Делимично	Општина, приватно
Део блока 29	2ха 92а 88м ²	Да	Да	Да	Планирано	Да	РС
Блок 21	7ха 1а 33м ²	Делимично	Делимично	Делимично	Планирано	Делимично	Приватно
Блок 25	4ха 95а 34м ²	Делимично	Делимично	Делимично	Планирано	Делимично	Приватно
Блок 26	14ха 35а 16м ²	Да	Да	Да	Планирано	Да	Приватно
Блок 6	5ха 62а 65м ²	Да	Да	Да	Планирано	Да	РС
Део блока 7	6а 14м ²	Да	Да	Да	Планирано	Да	РС
РАДНЕ ЗОНЕ ВАН ГРАЂЕВИНСКОГ ПОДРУЧЈА НАСЕЉА (локације по ППОТ)							
Локација 1	75ха	Да	Да	Да	Планирано	Да	РС, приватно
Локација 2	26ха	Да	Да	Да	Планирано	Да	РС, приватно
Локација 3	19ха 70а	Делимично	Делимично	Делимично	Планирано	Делимично	Приватно
Локација 4	25ха 39а	Делимично	Делимично	Делимично	Планирано	Да	Приватно
Локација 5	55ха	Делимично	Делимично	Делимично	Планирано	Делимично	Приватно
Локација 6	48ха	Делимично	Делимично	Делимично	Планирано	Планирано	Приватно
Локација 7	142ха	Делимично	Делимично	Делимично	Планирано	Делимично	РС, општина, приватно
Локација 8	118ха	Делимично	Делимично	Делимично	Планирано	Делимично	РС, општина, приватно

Извор: ЈП Дирекција за изградњу и урбанизам општине Темерин

III АНАЛИЗА СТАЊА У СЕКТОРУ ПОЉОПРИВРЕДЕ И РУРАЛНОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ ТЕМЕРИН

3.1. Квалитет, обим и структура коришћеног пољопривредног земљишта

Катастарске културе и класе пољопривредног земљишта

Републички геодетски завод на подручју 3 катастарске општине Темерина региструје 15.223,9 ха пољопривредног земљишта (89,7% територије), следећих пољопривредних култура и катастарских класа (Табела 20):

Табела 20. Површина пољопривредних култура земљишта по катастарским класама

Култура	Укупно	Класе							
		I, ха	II, ха	I-II, %	III, ха	IV, ха	I-IV, %	V, ха	I-V, %
Њиве	14.526,4802	8.393,3093	4.656,3663	89,8	1229,3978	206,0136	99,7	41,3932	100,0
Вртови	3,0649	3,0649	0,0000	100,0	0,0000	0,0000	100,0	0,0000	100,0
Воћњаци	70,0679	17,2563	51,7248	98,4	1,0868	0,0000	100,0	0,0000	100,0
Виногради	20,2901	3,7809	16,4648	99,8	0,0444	0,0000	100,0	0,0000	100,0
Ливаде	515,8607	4,7989	38,8686	8,5	468,5634	3,6298	100,0	0,0000	100,0
ОБРАДИВО ЗЕМЉИШТЕ	15.135,7638	8.422,2103	4.763,4245	87,1	1.699,0924	209,6434	99,7	41,3932	100,0
Пашњаци	71,5011	8,7384	28,7364	52,4	31,0306	0,0000	95,8	2,9957	100,0
Трстици-мочв.	16,6382	0,9334	15,3259	97,7	0,3789	0,0000	100,0	0,0000	100,0
ПОЉ. ЗЕМЉ.	15.223,9031	8.431,8821	4.807,4868	87,0	1.730,5019	209,6434	99,7	44,3889	100,0

Извор: Годишњи програм заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта општине Темерин за 2017. годину и обрачун аутора

Обрадиве површине чине 99,4% пољопривредног земљишта и простиру се на 15.135,7638 хектара (Табела 20). Највећи део обрадивог земљишта (87,1%) је прве и друге катастарске **класе**, 12,6% је треће и четврте катастарске класе, а свега 0,3% је пете катастарске класе, што укупно чини 100% обрадивог земљишта.

Динамичка обележја начина коришћења пољопривредног земљишта у периоду 2002-2011. година

Према подацима редовних годишњих истраживања РЗС (Табела 21), на територији општине Темерин у периоду 2002-2011. године¹ смањене су површине под: *ораницама и баиштама* за 684 ха (-4,5%), *виноградима* за 5 ха (-19,2%) и *пашњацима* 95 ха (-58,6%), док су повећане површине под *ливадама* (за 2,5 пута) и *воћем* (6,7%). Осим тога, дошло је и до редистрибуције сетвене структуре на ораницама у правцу раста удела индустријског биља (65,6%) на рачун смањења површина под житима (-39,4%). Збирно посматрано у анализираном периоду забележено је смањење пољопривредних површина за 428 ха (-2,7%) (Табела 21).

¹ Због разлике у методологији, подаци редовних годишњих истраживања до 2012. године нису упоредиви са подацима Пописа пољопривреде 2012. и подацима редовних годишњих истраживања након Пописа.

Табела 21 Динамичка обележја начина коришћења пољопривредног земљишта, 2002-2011.

Година	Пољ. земљиште	Оранице и баште					Воћњаци	Виногради	Ливаде	Пашњаци	Рибњаци, трстици, баре
		Укупно	Од тога								
			Жита	Инд. биље	Пов. биље	Крмно биље					
2002.	15748	15293	9357	4538	659	712	60	26	149	162	58
2003.	15773	15264	7218	6710	554	662	59	26	204	162	58
2004.	15657	15203	7637	6280	554	703	60	26	148	162	58
2005.	15668	15310	7192	7142	481	463	60	26	148	108	16
2006.	15355	14719	6200	7403	479	461	66	22	443	98	7
2007.	15347	14744	6465	7310	421	514	71	22	443	67	-
2008.	15355	14684	6955	6490	447	506	71	22	496	67	-
2009.	15352	14480	3593	6917	416	519	71	22	697	67	-
2010.	15352	14637	5274	8018	549	536	68	21	544	67	-
2011.	15320	14609	5675	7514	910	467	64	21	544	67	-
2011/02, ha	-428	-684	-3682	2976	251	-245	4	-5	395	-95	-
2011/02, %	97,3	95,5	60,6	165,6	138,1	65,6	106,7	80,8	365,1	41,4	-

Извор: РЗС. Општине у Србији, 2002-2010. Општине и региони у Републици Србији, 2011-2012.

Коришћено пољопривредно земљиште пољопривредних газдинстава (Попис пољопривреде 2012)

Према подацима Пописа пољопривреде 2012. године, расположиво земљиште 1.774 пољопривредних газдинстава лоцираних на територији 3 насеља општине Темерин заузима 16.845 ha (99,3% укупне територије) и чине га (Табела 22): (а) пољопривредно земљиште (коришћено и некоришћено), (б) шумско земљиште и (в) остало земљиште (земљиште газдинстава под зградама, путевима, двориштима, вртовима и травњацима, рибњацима, трстицима, барама, камењаром, неплодним површинама, пешчарама и другим површинама неподобним за пољопривредну производњу).

Табела 22. Расположено земљиште пољопривредних газдинстава, 2012.

Република/ Регион/ Област/ЈЛС	Пољ.газд. са земљ. (број)	Расположено земљиште пољопривредних газдинстава (РЗПГ)									
		Укупно, ха	Коришћено пољ. земљиште		Некоришћено пољ. земљ.		Шумско		Остало		
			ха	% РЗПГ	ха	% РЗПГ	ха	% РЗПГ	ха	% РЗПГ	Од тога: рибњаци (ha)
Република Србија	630.742	5.346.597	3.437.423	64,3	424.054	7,9	1.023.036	19,1	462.084	8,6	7.668
Регион Војводине	147.211	2.049.241	1.608.896	78,5	72.313	3,5	146.393	7,1	221.638	10,8	7.416
Јужнобачка област	31.780	420.939	286.793	68,1	15.529	3,7	37.233	8,8	81.383	19,3	2.505
Општина Темерин	1.774	16.845	14.585	86,6	609	3,6	30	0,2	1.620	9,6	-

Извор: РЗС. (2013). Попис пољопривреде 2012. Пољопривреда у Републици Србији. Књига I, Београд.

Коришћено пољопривредно земљиште (КПЗ) у општини Темерин заузима 14.585 ха, и у поседу је (власништву или закупу) 1.716 пољопривредних газдинстава.

Учешће КПЗ у расположивом земљишту пољопривредних газдинстава износи 86,6%, што је знатно више у односу на Јужнобачку област (68,1%).

У структури КПЗ, ППГ учествују са 73%, а правна лица и предузетници са 27% (ППП)².
КПЗ чине следеће категорије (Табела 23, Табела 24):

- ✓ окућнице – 49,0 ха (0,3% КПЗ);
- ✓ оранице и баште – 14.091,4 ха (96,6% КПЗ);
- ✓ воћњаци – 87,4 ха (0,6% КПЗ) и виногради – 13,3 ха (0,1% КПЗ);
- ✓ ливаде – 298,8 ха (2,0% КПЗ) и пашњаци 341,5 ха (2,3% КПЗ).

Табела 23. Земљиште пољопривредних газдинстава на територији општине Темерин по насељима

Насеља	Расположиво земљиште		Коришћено пољопривредно земљиште (КПЗ)					
	Бр. газд.	ха	Укупно	Окућница	Оранице и баште			
					Бр. газд.	ха	%	% КПЗ
Бачки Јарак	366	810,3	785,0	6,3	332	758,4	5,4	96,6
Сириг	309	3.798,5	3.717,8	13,3	254	3.670,5	26,1	98,7
Темерин	1097	12.236,0	10.082,6	29,4	787	9.662,5	68,6	95,8
Укупно	1.772	16.844,8	14.585,4	49,0	1.373	14.091,4	100,0	96,6

Извор: Попис пољопривреде 2012., ниво насеља, РЗС

Табела 24. Воћњаци, виногради, ливаде и пашњаци на територији општине Темерин по насељима

Насеља	Коришћено пољопривредно земљиште (КПЗ)											
	Воћњаци				Виногради				Ливаде		Ливаде и пашњаци	
	Бр. газд.	ха	%	% КПЗ	Бр. газд.	ха	%	% КПЗ	ха	% КПЗ	ха	% КПЗ
Бачки Јарак	40	19,1	21,9	2,4	П ¹	0,9	6,6	0,1	0,3	0,04	0,3	0,04
Сириг	56	22,7	25,9	0,6	П	0,2	1,4	0,0	9,3	0,2	9,8	0,3
Темерин	77	45,6	52,2	0,4	16	12,2	92,0	0,1	289,1	2,9	331,4	3,3
Укупно	173	87,4	100,0	0,6	21	13,3	100,0	0,1	298,8	2,0	341,5	2,3

¹У складу са Законом о званичној статистици и заштити индивидуалних података, подаци за насеља са три и мање газдинства су сакривени (приказани словом "П").

Извор: Попис пољопривреде 2012., ниво насеља, РЗС.

Ратарском производњом бави се 1.373 пољопривредних газдинстава. Највише ораница и башта (68,6%), као и највећи број газдинстава који располаже овим површинама (57,3%) налази се у насељу Темерин. Учешће ораница и башта у коришћеном пољопривредном земљишту прелази 95% у сва три насељена места.

Воћарством се бави 173 пољопривредна газдинства (9,8%). Највећи удео површина под воћњацима у укупном КПЗ је у насељу Бачки Јарак (2,4%), док је у друга два насеља тај удео знатно мањи и не прелази 1%. Са друге стране, виноградарском производњом бави се свега 21 газдинство, превасходно лоцираних у насељу Темерин.

Ливаде и пашњаци захватају 4,3% КПЗ Општине, а готово целокупне површине се налазе на подручју насеља Темерин.

² Сличан удео у власничкој структури КПЗ је и на нивоу Јужнобачке области (76% према 24%) и Покрајине (73% према 27%).

Некоришћено пољопривредно земљиште је у поседу 28 пољопривредних газдинстава и простире се на укупно 609 ха или 3,6% расположивог земљишта. Највећи проценат некоришћеног пољопривредног земљишта (594 ха или 97,5%) је у насељу Темерин. Ово земљиште газдинства не користе из економских, социјалних или других разлога. Некоришћено земљиште се може вратити у процес обраде коришћењем ресурса којим газдинство располаже или давањем у закуп. Потребно је утврдити узроке некоришћења ових површина и предузети мере за њихово укључивање у производњу.

Структура земљишних поседа (Попис пољопривреде 2012)

Према подацима Пописа пољопривреде 2012. године, структура пољопривредних газдинстава општине Темерин према величини земљишног поседа је следећа (Табела 25):

- Највећи број пољопривредних газдинстава (77,3%) располаже **ситним поседом**, (мањим од 5 ха), а ови поседи чине 12,4% КПЗ. Чак 36,8% ПГ располаже поседом ≤1ха, а земљиште ових газдинстава чини свега 1,5% КПЗ Општине.
- Поседима **средње величине** (5-30 ха) располаже 17,5% газдинстава, а земљиште ових газдинстава чини 25,7% КПЗ.
- Газдинстава са **крупним поседима** (већим од 30 ха) је свега 5%, а земљиште ових газдинстава чини 61,9% КПЗ. Газдинстава са поседом већим од 100 ха има свега 10 или **0,6% укупног броја ПГ**, а ова газдинства располажу са **трећином КПЗ Општине**.

Слично је и на нивоу Јужнобачке области и АП Војводине. На нивоу Јужнобачке области, чијем подручју припада општина Темерин, учешће крупних газдинстава износи 5,8% и ова газдинства располажу са 62,0% КПЗ, док на нивоу Војводине њихово учешће износи 6,5% (66% КПЗ) (Табела 25). На нивоу ЕУ-28 (2010), без КПЗ је 2,1% газдинстава, 67,2% располаже ситним поседима (до 5 ха), 21,5% поседима средње величине (5-30 ха), а 9,2% крупним поседима (већим од 30 ха, од тога је 2,7% поседа већих од 100 ха КПЗ).

Табела 25. Газдинства према величини коришћеног пољопривредног земљишта

Величина газдинства	ТЕМЕРИН				ЈУЖНОБАЧКА ОБЛАСТ				ВОЈВОДИНА			
	Број газд.	%	ха	%	Број газд.	%	ха	%	Број газд.	%	ха	%
Без земљишта	58	3,3			1.814	5,7			6054	4,1		
До 1 ха	652	36,8	224	1,5	10.959	34,4	3846	1,3	47514	32,2	17.968	1,1
1-2 ха	334	18,8	477	3,3	4.565	14,3	6553	2,3	21169	14,3	30.462	1,9
2-5 ха	340	19,2	1113	7,6	5.893	18,5	19114	6,7	28269	19,1	92.689	5,8
5-10 ха	148	8,4	1059	7,3	3.635	11,4	25825	9,0	18959	12,8	134.766	8,4
10-20 ха	103	5,8	1437	9,9	2.231	7,0	31057	10,8	11553	7,8	161.029	10,0
20-30 ха	50	2,8	1249	8,6	929	2,9	22699	7,9	4491	3,0	109.676	6,8
30-50 ха	40	2,3	1524	10,4	859	2,7	32868	11,5	4072	2,8	156.097	9,7
50-100 ха	39	2,2	2703	18,5	716	2,2	51438	17,9	3912	2,6	282.131	17,5
Преко 100 ха	10	0,6	4800	32,9	266	0,8	93393	32,6	1631	1,1	624.078	38,8
УКУПНО	1.774	100,0	14585	100,0	31.867	100,0	286793	100,0	147624	100,0	1.608.896	100,0

Извор: РЗС. Попис пољопривреде 2012. Пољопривреда у Републици Србији. Књига I, Београд, 2013.

Према подацима Пописа пољопривреде 2012. године, просечна величина КПЗ по газдинству на подручју општине Темерин износи 8,2 ха и састоји се од 3 одвојена дела, површине од 2,4 ха. На нивоу Републике, газдинство у просеку располаже са 5,4 ха КПЗ, у 6 одвојених делова, просечне величине од 0,98 ха. Просечна величина КПЗ по газдинству у ЕУ износи 14,2 ха (Eurostat, 2013).

Расположиво земљиште по власништву и закупу (Пописа пољопривреде 2012)

Према подацима Пописа пољопривреде 2012. године, у структури расположивог земљишта пољопривредних газдинстава на подручју Општине Темерин доминира земљиште у власништву (79,7%), а разлику од 20,3% чини земљиште у закупу (земљиште узето у закуп умањено за земљиште дато у закуп).

Према подацима Годишњег програма заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта у државној својини Општине Темерин за 2017. годину, на територији Општине површина земљишта у државној својини износи 2.681,5 хектара, од којих је 6,0620 ха било планирано за давање на коришћење без накнаде, 386,4386 ха за давање у закуп по основу права пречег закупа - пољопривредна инфраструктура и 506,1325 ха за давање по основу права пречег закупа - сточарство, што износи укупно 898,6331 ха. Највећи проценат државног пољопривредног земљишта издаје се у закуп управо по основу права пречег закупа - пољопривредна инфраструктура и сточарство.

Према Закону о изменама и допунама Закона о пољопривредном земљишту (Сл. гласник РС, 112/2015), пољопривредно земљиште у државној својини се може дати у закуп физичком, односно правном лицу за период који не може бити краћи од једне године нити дужи од 30 година, а за рибњаке и винограде 40 година. Међутим, због реситуције, у општини Темерин државно земљиште се издаје само на 1 годину, што утиче на губитак квалитета земљишта и његов прелазак у нижу класу.

Уређење пољопривредног земљишта

Комасација у општини Темерин урађена је у периоду 1970-1972. године, и то на територији две од три катастарске општине. Укупно је у катастарским општинама Бачки Јарак и Темерин комасирано 9.834,8586 ха (67,8% КПЗ), без канала и путева. У катастарској општини Сириг није вршена комасација и не планира се у будућем периоду.

Отворена каналска мрежа за одводњавање на територији општине Темерин простире се на 28.850 км. Одржавање канала је у надлежности ЈВП „Воде Војводине“ Нови Сад. Десетак година уназад општина Темерин у сарадњи са поменутиим предузећем и Покрајинским секретаријатом за пољопривреду, водопривреду и шумарство активно учествује у финансирању одржавања ове каналске мреже. У наредном периоду не планира се изградња нових водопривредних објеката и активности ће се сводити на одржавање постојеће каналске мреже (чишћење од замуљења и растиња и евентуалне реконструкције постојећих канала).

Планирана средства за уређење пољопривредног земљишта у 2017. години износила су нешто више од 19 милиона динара, при чему је највећи износ планиран за улагање у системе одводњавања (57,3%), затим уређење атарских путева (40,6%) и опремање противградне службе (2,1%) (Табела 26).

Табела 26. Програм утврђивања радова на заштити, уређењу и коришћењу пољопривредног земљишта

Намена улагања	Предрачунска вредност улагања	Конструкција финансирања			
		Сопствено учешће		Други извори	
		%	Динара	%	Динара
Одводњавање пољопривредног земљишта	11.079.268,96	45,00	4.985.671,03	55,00	6.093.597,93
Уређење атарских путева	0,00	100,00	7.855.676,81	-	-
Уређење и опремање противградне службе	0,00	100,00	400.000,00	-	-
Уређење пољопривредног земљишта	11.079.268,96	-	13.241.347,84	-	6.093.597,93

Извор: *Годишњем програму заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта у државној својини општине Темерин за 2017. годину.*

Повољни природни услови, пре свега висок квалитет земљишта, чине подручје општине Темерин погодним за интензивну и разноврсну пољопривредну производњу. Унапређење структуре пољопривредне производње у наредном периоду би требало да се одвија у правцу повећања површина под плантажним воћњацима и виноградима, интензивирања производње поврћа и крмног биља, као и у правцу увођења нових технологија и производних пракси. Одрживом коришћењу пољопривредног земљишта допринеће и успостављање складнијих односа између биљне и сточарске производње.

3.2. Примарна пољопривредна производња

Према подацима пописа Пољопривреде 2012, пољопривреду Општине карактерише доминантно заступљена **ратарска производња**, будући да од укупног броја газдинстава са земљиштем, њих 77,5% располаже ораницама и баштама. Произвођачи су превасходно оријентисани на производњу **кукуруза и соје**. **Сточарском производњом** се бави 65% укупног броја газдинстава, при чему доминира **узгој свиња и живине**.

Општина Темерин има снажну природну основу за развој пољопривреде, будући да КПЗ (оранице, баште, воћњаци, виногради, ливаде и пашњаци) покрива чак 86% укупне територије Општине, што је више у поређењу са осталим општинама Јужнобачке области, као и од просека на нивоу Јужнобачке области (71%), Покрајине (74%) и Републике (39%) (Попис пољопривреде, 2012).

Осим великих површина плодног земљишта, подручје Општине има и могућност наводњавања усева. Удео наводњаваних површина у КПЗ у општини Темерин износи 10,8%, што је више у односу на ниво Јужнобачке области (7,9%), Покрајине (3,6%) и посебно Републике (2,9%). Наводњава се 1.573 ха, на земљишту 83 пољопривредних газдинстава. У највећем проценту наводњава се поврће, а затим шећерна репа. У мањем проценту наводњавају се и друге културе. Вода за наводњавање се обезбеђује из два извора: река Јегричка³ и артешки бунари на поседима пољопривредника. Према подацима Пописа пољопривреде 2012, извори воде за наводњавање су у 53,7% подземне воде на газдинству, а док су површинске воде заступљене са 45,2%.

³ Река Јегричка има 3 црпне станице са којих воду користе пољопривредна предузећа, а путем пумпи и агрегата за наводњавање и пољопривредници користе овај извор воде за наводњавање.

Важан чинилац развоја пољопривреде засноване на стицању нових знања представљају и *два научно-истраживачка института*: Научни институт за ратарство и повртарство, који у сарадњи са газдинствима ради на семенској производњи жита, али и производњи пасуља, бундеве и конопље, као и Научни институт за репродукцију и вештачко осемењавање домаћих животиња чије су активности усмерене на унапређење репродукције и генетске основе у говедарству.

Кључни проблем за унапређење пољопривреде у Темерину представља неразвијена прехранбена индустрија, која би могла да представља велику шансу за производњу диверзификацију, интензивнији развој пољопривредних газдинстава и професионализацију пољопривредног занимања.

3.2.1. Ратарска производња

Ратарску производњу у Темерину карактерише узгој жита и индустријског биља, тачније *кукуруза и соје*, који покривају 38% односно 34,0% ораница и башта.

Шећерна репа, која припада групи капитално интензивних ратарских култура, покрива око 14% ораница и башта, док је крмно биље, које практично ствара спону између ратарске производње и сточарства, заступљено на свега 2% ораница и башта (Графикон 16).

Графикон 16. Структура ратарске производње у општини Темерин, 2012.

Извор: РЗС, Попис пољопривреде 2012

За анализу *биљне производње* коришћени су подаци Пописа пољопривреде из 2012. године, као и подаци добијени анкетаирањем развојно одређених породичних пољопривредних газдинстава, пољопривредних предузећа и земљорадничких задруга, будући да од 2013. године РЗС не располаже подацима о површинама и приносима ратарских култура за ниво ЈЛС.

Производња жита. Подаци Пописа пољопривреде 2012., указују да се од укупног броја газдинстава која имају КПЗ њих 68% бави производњом жита. Површине под житима

заузимају површину од 6.600 ха, што чини 4,5% ових површина у Јужнобачкој области (Табела 27.). Удео површина под житима у ораницама и баштама у насељима Сириг (47,8%) и Темерин (46,8%) је нешто већи у односу на насеље Бачки Јарак (42,6%). У сетвеној структури **доминантно је заступљена производња кукуруза** (84,7%), док се пшеница гаји на знатно мањим површинама (13,8%). Друге врсте жита су веома слабо заступљене у сетвеној структури.

Табела 27. Површине под житима у Јужнобачкој области и Темерину, 2012. година

Област/ЈЛС	ПГса КПЗ		Оранице и баште (ха)		Пшеница (ха)	Раж (ха)	Јечам (ха)	Овас (ха)	Кукуруз (ха)	Остала жита (ха)
	Укупно, број	Која гаје жита, број	Укупно	Под житима						
Јужнобачка област	30.053	19.949	274.012	146.636	44.996	18	3.137	279	97.293	911
Темерин	1.716	933	14.091	6.600	908	0	90	4,5	5.589	7,7
Темерин / Јужноб. област (%)	5,7	4,7	5,1	4,5	2,0	0,0	2,9	1,7	5,7	0,8

Извор: РЗС, Попис пољопривреде 2012. године

Производња пшенице у Темерину у 2012. години обављала се на површини од 908 ха. Захваљујући доброј сарадњи са Институтом за ратарство и повртарство Нови Сад, произвођачи углавном користе домаће сорте пшенице, прилагођене локалним агроколошким условима, које дају приносе у нивоу од 5 до 7 т/ха, што зависи од временских услова током вегетације.

Производња кукуруза представља доминантан правац производње жита на подручју Општине и обавља се на 38% укупних површина ораница и башта. Око 70% укупних површина под кукурузом налази се у насељу Темерин. Приноси кукуруза у многоструке зависе од временских услова у години, али и од одабира сорте и примењених агротехничких мера, тако да се приноси средње касних хибрида, који су најзаступљенији у сетвеној структури, крећу од 7-10 т/ха.

Производња индустријског биља⁴, шећерне репе, кромпира и пасуља (Табела 28). Производња индустријског биља у општини Темерин слабије је заступљена у поређењу са производњом жита и у односу на производне потенцијале.

Индустријско биље се гаји на 4.869 ха, што чини 5,2% површина под овим усевима у Јужнобачкој области. Највећи удео површина под индустријским биљем у ораницама и баштама је у насељу Бачки Јарак (53,9%), а готово двоструко мање учешће је у насељима Темерин (34,3%) и Сириг (31,1%).

Производњом индустријског биља бави се 70% ПГ која имају оранице и баште, при чему у Бачком Јарку 71,1%, Темерину 70,8% и Сиригу 67,7% газдинстава са ораницама.

Соја је доминантно заступљена у сетвеној структури и покрива 98,4% површина под индустријским биљем, док се **сунцокрет** гаји на свега 1,8% ових површина (Табела 28).

⁴ Према методологији Пописа пољопривреде 2012., индустријско биље обухвата: дукан, хмељ, уљану репицу, уљану тикву, сунцокрет, соју, остало биље за производњу уља, биље за производњу текстилних влакана, лековито и ароматично биље, остало индустријско биље.

Просечни приноси соје у Општини крећу се од 2-3 т/ха, па чак и 4 т/ха у условима наводњавања.

Табела 28. Површине под индустријским биљем у Јужнобачкој области и Темерину, 2012.

Област/ЈЛС	Индустријско биље, ха			Шећерна репа	Кромпир	Пасуљ
	Укупно	Соја	Сунцокрет			
Јужнобачка област, ха	94.088	82.870	8.961	15.875	1.825	251
Темерин, ха	4.869	4.793	76	1.939	31	6,4
Темерин / Јужноб. област (%)	5,2	5,8	0,8	13,8	1,7	2,6

Извор: РЗС, Попис пољопривреде 2012. године

Шећерна репа припада групи капитално интензивних ратарских култура, чија производња носи ризике, не само са аспекта технолошких специфичности, већ и економских показатеља успешности производње. Овај усеv узгаја 116 ПГ, што чини 8,4% ПГ која имају оранице и баште. Према подацима Пописа пољопривреде из 2012. године, у Темерину се под шећерном репом налази 1.939 ха, што чини 12,2% ових површина Јужнобачке области. Производњом шећерне репе бави се неколико већих произвођача, између осталих ОЗЗ „Жуњи Силак“, Темерин и фирма „Агродинамика“, Сириг, који репу узгајају у систему наводњавања. Просечни приноси репе крећу се у нивоу од 60-70 т/ха, а у условима наводњавања и до 90 т/ха.

Кромпир се гаји на 31 ха, што представља 0,2% површина ораница и башта, при чему се 74% површина под кромпиром налази у Сиригу. Просечни приноси који се остварују су у нивоу од 36 т/ха, што је више у односу на Јужнобачку област (16 т/ха) и Покрајину (9 т/ха). Производњом кромпира бави се 1,9% ПГ која имају оранице и баште.

Пасуљ се гаји на 6,4 ха, односно на око 0,04% ораничних површина, што чини 2,6% површина под пасуљем у Јужнобачкој области. У Општини се овом производњом бави свега неколицина произвођача (3-4 већа произвођача), а површине су сконцентрисане у Сиригу (75% укупних површина под пасуљем). Према подацима Пописа пољопривреде из 2012. године, просечан принос пасуља који произвођачи у Темерину остварују (1,0 т/ха), већи је од приноса на нивоу Јужнобачке области (0,9 т/ха) и Покрајине (0,8 т/ха). О значају и традицији узгајања пасуља у Општини говори и манифестација "Просто ко пасуљ" која се већ годинама одржава у организацији Туристичке организације општине Темерин.

Производња крмног биља. Према подацима Пописа пољопривреде из 2012. године, производњу крмног биља у општини Темерин обавља 9% ПГ, углавном лоцираних у насељу Темерин (75%). Крмно биље захвата 2,0% КПЗ, што је мање у поређењу са Јужнобачком облашћу (2,7%), Покрајином (3,1%) и Републиком (10,2%). У структури, доминантно су заступљене површине под детелином (43,5%) и кукурузом за силажу (40,5%), док су површине под луцерком (15,6%) знатно мање заступљене (Табела 29).

Табела 29. Површине под крмним биљем у Јужнобачкој области и Темерину, 2012. година

Област/ЈЛС	Број ПГ која	Укупна	Мешавина	Кукуруз за	Детелина,	Луцерка,
------------	--------------	--------	----------	------------	-----------	----------

	имају крмно биље	површина, ха	трава, ха	силажу, ха	ха	ха
Јужнобачка област	3.485	7.345,6	105,8	1.418,4	2.598,9	3.059,4
Темерин	123	261,2	0,9	105,9	113,6	40,8
Темерин / Јужнобач. област (%)	3,5	3,6	0,9	7,5	4,4	1,3

Извор: РЗС, Попис пољопривреде 2012. године

Као најзначајнији произвођачи у сектору ратарства на подручју општине Темерин издвајају се:

Петефи, д.о.о., Темерин. Фирма обрађује око 1.700 ха пољопривредног земљишта. Око 1.000 ха је под системом за наводњавање (линеари), од чега је око 300 ха државног пољопривредног земљишта, које се закупује по основу права пречег закупа, а на основу пољопривредне инфраструктуре (система наводњавања). На 1.000 ха површине које се наводњавају сеју се семенске културе (кукуруз, соја, сунцокрет), затим поврће (грашак, боранија), кукуруз шећерац и меркантилне културе (соја и кукуруз). На око 700 ха колико је у сувом ратарењу, сеју се меркантилне културе (шећерна репа, соја, кукуруз) и семенски сунцокрет.

7. јули, д.о.о., Сириг, доминантно се бави ратарством, тачније производњом соје, пшенице и кукуруза. Предузеће има своје пољопривредне машине, пољопривредно земљиште, системе за наводњавање. Производња пшенице се остварује на око 150 ха уз просечан принос око 6,5 т/ха, производња кукуруза на 500 ха уз просечан принос 10 т/ха и производња соје на 500 ха уз просечан принос од 3,8 т/ха. Наводњава се око 400 ха, линеарима и тифонима, а вода се обезбеђује из канала Јегричка.

„Алба аграр“, д.о.о., Темерин, бави се ратарском производњом (пшеница, кукуруз, соја, шећерна репа), прометом пољопривредних производа (пшеница, кукуруз, соја), пружањем услуга лагеровања пољопривредних производа (у власништву имају силосе), пружањем других услуга у пољопривреди, као што су орање, услужно вађење шећерне репе и слично. Имају и пољопривредну апотеку.

„Камендин“ а.д, Сириг је оријентисан на интензивну производњу ратарских култура, производњу свиња и јунади на сопственим фармама, као и производњу свежег меса и прерађевина од меса по висококвалитетним стандардима. Ратарска производња је доминантно усмерена на производњу сточне хране за потребе сточних фарми у саставу предузећа (заокружен циклус производње).

"Агродинамика", д.о.о., Сириг, бави се ратарством и једним, мањим, делом повртарством. Од ратарских усева најзаступљенија је производња шећерне репе, соје, и кукуруза.

Од **земљорадничких задруга**, ратарском производњом, између осталог, се баве:

- ✓ **ОЗЗ "Жуњи Силак"**, Темерин. Задруга се бави узгојем, кооперацијом и продајом ратарских култура: пшеница, кукуруз, шећерна репа и соја. Имају систем за наводњавање, силос, сушару и сву потребну савремену механизацију.
- ✓ **ЗЗ „Фехер и син“**; Темерин.
- ✓ **ОЗЗ „Темерин“**, Темерин.

Осим поменутих предузећа, постоји и већи број породичних пољопривредних газдинстава, који се традиционално и успешно баве ратарском производњом. Примера ради, породично пољопривредно газдинство **Бранислава Зеленовића** бави се ратарском и повртарском

производњом, односно производњом соје, кукуруза, лука и кромпира на преко 50 ха. У сетвеној структури доминирају домаће сорте усева. Производњу на овом газдинству прати ПССС Нови Сад, која редовно контролише квалитет земљишта, а врши и ненајављену контролу квалитета плодова. Овакав систем контроле газдинству обезбеђује сертификат о исправности пољопривредних производа, што даље омогућава несметан извоз производа на инострано тржиште (Русија и Албанија), као и продају хипермаркетима (Делезе).

Трендови у производњи ратарских усева. Према информацијама добијеним из разговора са пољопривредницима у општини Темерин, произвођачи показују све већу заинтересованост да уз гајење ратарских усева имају и повртарске културе на својим површинама, а неретко се баве и производњом воћа. Разлози за ово су смањена подршка из аграрног буџета за основне подстицаје за биљну производњу (у 2018. години ови подстицаји износе 4.000 дин/ха), све мање државног земљишта расположивог за издавање (због реституције, права пречег закупа), висока цена закупа државног земљишта, ниска цена финалних производа у ратарству и слично.

Технологија производње ратарских усева. Производњу ратарских усева карактерише интензивна употреба минералних ђубрива и средстава за заштиту биља, која се примењују на готово целокупној површини КПЗ. Газдинстава углавном редовно контролишу квалитет земљишта (на 5 година) и на основу добијених резултата примењују потребна хранива. Такође, произвођачи путем интернета прате савете о заштити усева које даје ПССС Нови Сад, и средства примењују у складу са датим прогнозама и препорукама.

У производњи ратарских усева је изражено гајење у двопољу и тропољу, што говори о специјализацији производње. Брз повратак истих усева на исто место носи са собом и повећан ризик од болести и штеточина, а тиме и повећану употребу пестицида.

Произвођачи истичу да је наводњавање ратарских усева присутно у веома малом проценту, а од ратарских култура које се наводњавају преовладавају кукуруз, шећерна репа, соја.

3.2.2. Производња поврћа и печурака

Повртарска производња на подручју општине Темерин *није довољно развијена*, и озбиљнији раст овог сектора се тек очекује, имајући у виду не само природне потенцијале, већ и редистрибуцију између ратарске и повртарске производње.

Према подацима Пописа пољопривреде 2012. (Табела 30), производња поврћа у Општини се одвија на 355 ха, односно на 2,5% ораница и башта, што је у нивоу просека за Јужнобачку област (2,1%), али више у односу на Покрајину (1%) и Републику (1,3%).

Производња на отвореном је доминантно заступљена (99,2%), док се производња у заштићеном простору одвија на 0,8% укупних површина под поврћем. Пописом пољопривреде 2012. године регистровано је 128 пластеника код 56 пољопривредних газдинстава, а највећи број повртара је у Темерину и Сиригу.

Од укупног броја пољопривредних газдинстава која имају оранице и баште, њих 69 или 5% има површине под поврћем, бостаном и јагодама (Табела 30). Производња је сконцентрисана у насељу Темерин, где се налази 91,5% укупних површина под поврћем.

У структури гајења доминирају површине под грашком (88%), док површине под црним луком (6%), парадајзом (1,2%) и купусњачама (1,1%) имају знатно мање удела.

Табела 30. Површине поврћа, бостана и јагода у Јужнобачкој области и Темерину 2012. година

Област/ЈЛС	Број ПГ која имају поврће, бостан или јагоде	Укупна површина	Пластеници и стакленици	На отвореном пољу
Јужнобачка област, ха	1.987	5.704,6	107,7	5.596,9
Темерин, ха	69	355,4	2,8	352,6
Темерин / Јужнобачка област (%)	3,5	6,2	2,6	6,3

Извор: РЗС, Попис пољопривреде 2012. године

Према подацима Пописа пољопривреде 2012. површина под *печуркама* у Темерину износи 462 м², што представља 4% ових површина у Јужнобачкој области. Целокупна производња печурака одвија се у насељу Темерин.

Поред ППГ, која се најчешће, уз ратарство баве и повртарском производњом, у производњи поврћа издваја се ЗЗ „Екоадут“, Темерин и "Агродинамика" д.о.о, Сириг. Задруга „Екоадут“ у Темерину је специјализована за производњу поврћа. Производња се организује како на отвореном, тако и у заштићеном простору (парадајз, паприка, краставац, тиквице, карфиол). Под пластеницима је око 4 ха у Темерину. У структури производње највише су заступљени лук и кромпир. Задруга се бави и паковањем и вакумирањем поврћа, а имају у плану и прераду поврћа. "Агродинамика" д.о.о, Сириг се бави производњом белог лука и пасуља. Производња белог лука је семенска и пласира се Институту за ратарство и повртарство Нови Сад, док се пасуљ директно пласира трговинским ланцима.

Мере подршке биљној производњи. МПШВ пружа директну подршку биљној производњи кроз плаћања по хектару. Уредбом о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2018. години ("Сл. гласник РС", број 18/18), за **директну подршку** биљној производњи опредељено је 36,5% укупног аграрног буџета Републике.

Осим директних плаћања, биљна производња је субвенционисана и кроз средства намењена мерама **руралног развоја** (кроз подршку органској биљној производњи, затим кроз субвенционисање камата за куповину механизације за производњу, чување и паковање биљних производа, као и кроз осигурање усева).

Програмом подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја општине Темерин за 2018. годину, биљна производња је подржана средствима за **кредитну подршку** у износу од 2.000.000 динара, што представља 100% аграрног буџета Општине.

3.2.3. Воћарско виноградарска производња

Услови за воћарско виноградарску производњу у Темерину веома су повољни, нарочито у делу Општине где доминирају гајњаче и земљишта 4. и 5. бонитетне класе. Природне предности за овај сектор пољопривредне производње тренутно се не користе у довољној мери, тако да воћарско виноградарска производња тренутно нема економски значај, али представља снажан потенцијал за наредни период.

Сектор воћарства на подручју Јужнобачке области, као и у општини Темерин је веома слабо развијен. Воћњаци (укључујући и површине под бобичастим воћем) заузимају површину од 87,4 ха (0,6% КПЗ), што је мање у поређењу са Округом (0,9%), Покрајином (0,9%) и Републиком (4,8%). Просечна површина под воћем износи 0,5 ха. С друге стране, у структури доминирају интензивни, плантажни воћњаци, опремљени системима за наводњавање и противградном заштитом (Табела 31).

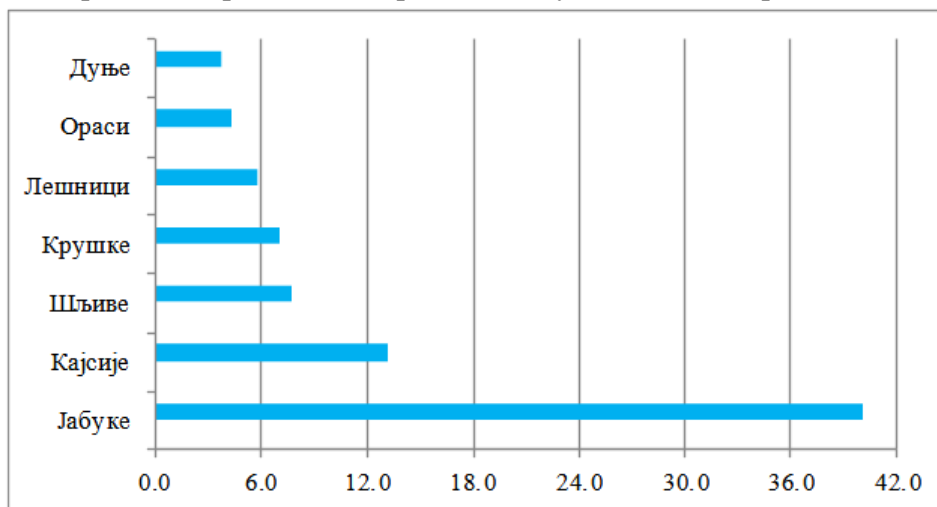
Табела 31. Површине под воћем на подручју Јужнобачке области и Темерина, 2012. година

Област/ЈЛС	Број ПГ која имају воћњаке и површине под бобичастим воћем	Воћњаци и површине под бобичастим воћем, ха	Површине под воћем, ха	
			Плантажни	Екстензивни
Јужнобачка област	3.789	2.636	2.010	625,7
Темерин	173	87,4	65,9	21,5
Темерин / Јужнобачка област (%)	4,6	3,3	3,3	3,4

Извор: РЗС, Попис пољопривреде 2012. године

У структури засада воћа **доминира јабука** (40,1 ха) која чина 46% укупних површина под воћем на подручју Општине. Поред јабуке гаје се и друге врсте воћа (кајсије, шљиве, крушке, лешници, ораси, дуње и др.), али су оне знатно мање заступљене (Графикон 17).

Графикон 17. Површине под различитим врстама воћа у општини Темерин, 2012. године, у ха

Извор: РЗС, Попис пољопривреде 2012. године

Приноси и сортимент воћа. Према информацијама добијеним од пољопривредних произвођача приноси воћа, као и других култура, значајно зависе од временских прилика, што се може закључити и по приносу кајсије, који је ове године десеткован због касних пролећних мразева када су засади били у фази белих балона. У повољним годинама, приноси код јабуке крећу се у нивоу од 40-60 т/ха, код кајсије 5-8 т/ха, а код дуње 5-10 т/ха.

Када је у питању сортимент воћа на овом подручју, код **јабуре** су доминантно заступљене сорте Ајдаред, Златни Делишес, Грени Смит, Јонаголд, Ред Чиф и друге. Најчешће гајене сорте **кајсије** су НС-4, НС-6, Новосадска родна и друге, а најчешће гајене сорте **дуње** су Лесковачка и Врањска.

Осим врста воћа које су традиционално заступљене на овим просторима, **приметан је тренд раста површина под малином, јагодом, вишњом, рибизлом, трешњом и лешником.**

Генерално, сектор воћарства у Темерину карактерише уситњена производња воћа, неорганизован пласман, одсуство прераде или производња веома малих количина сокова.

Виноградарство. Темерин је у прошлости био познат по производњи вина. Делови Општине који су на вишим надморским висинама, вековима су били под виноградима. Узгајале су се квалитетне сорте винове лозе, коришћене за справљање вина и продају грожђа. После краћег застоја у развоју виноградарства, након II Светског рата, седамдесетих година прошлог века, један број љубитеља вина се враћа узгоју винове лозе, тако да данас темеринска вина заузимају значајно место у винској понуди Војводине.

Према Правилнику о рејонизацији виноградарских географских производних подручја Србије (Сл. гласник РС, 45/2015), **Темеринска оаза** припада виногорју Бачког рејона који обухвата још две оазе, Бачки Моноштор и Каравуково. Препоручене/дозвољене сорте за оазе Бачког рејона које служе за производњу квалитетног вина са географским пореклом су: Ружица, Жупљанка, Бургунца бели, Бургунца црни, Грашевина, Франковка, Мерлот и др.

Према подацима Пописа пољопривреде 2012, на подручју Општине 21 ПГ има 13,3 ха под виноградима (0,1% КПЗ) и просечна површина по газдинству износи 0,6 ха (Табела 32). Готово целокупне површине под виноградима налазе се у насељу Темерин (92% површина).

Табела 32. Површине под виновом лозом на подручју Јужнобачке области и Темерина, 2012. година

ПГ укупно	Број ПГ која имају винограде	Укупна површина винограда, ха	Плантажни виногради, ха			Екстензивни виногради, ха
			Сорте винове лозе са географским пореклом	Остале винске сорте	Стоне сорте	
1.774	21	13,3	3,1	4,3	5,9	2,3

Извор: РЗС, Попис пољопривреде 2012. године

У Темерину је најпознатија и једина регистрована **винарија "Виндуло"**, власништво породице Дујмовић, која се налази у границама виноградарске оазе Темерин. Виногради на овом газдинству се простиру на површини од 7 ха, а карактерише их систем екстензивне производње, без наводњавања и система противградне заштите, као и ручна берба. Но, и поред тога, приноси винове лозе су задовољавајући и крећу се од 7-11 т/ха, у зависности од агроколошких прилика током године. У виноградима винарије "Виндуло" су заступљене вредне, уникатне сорте, као што су: *Бачка, Панонија, Петра и Космополита*, али се поред њих гаје и: *Шардоне, Талијански ризлинг, Мерло, Каберне*

Совињон, Каберне Фран и Шираз. У винарији истичу успешну дугогодишњу сарадњу са *Институтом за воћарство и виноградарство из Срмеских Карловаца*, чија је улога саветодавна.

Генерално гледано, сектор виноградарства у Темерину, у овом тренутку, карактерише уситњена производња грозђа и вина, неорганизован пласман стоних сорти грозђа, производња вина за сопствене потребе и сл. Ипак, **недостатак система за наводњавање је кључни проблем за унапређење воћарско-виноградске производње на подручју Општине**. Према подацима Пописа пољопривреде из 2012. године, наводњава се 44 ха под воћњацима, док се виногради уопште не наводњавају. Побољшање структуре сортимента, технологије гајења и прераде, уз истовремено креирање подстицајног амбијента, могу водити сектор воћарства од екстензивне и полуинтензивне ка интензивној производњи.

Мере подршке воћарско-виноградској производњи. Подршка воћарско-виноградској производњи на нивоу Републике је веома слаба и недовољна за интензивнији развој овог сектора. За подстицање подизања нових вишегодишњих засада воћака, винове лозе и хмеља на нивоу Републике у 2018. години намењено је 180.000.000 динара, што представља 7,5% средстава намењених мерама руралног развоја, односно 0,8% укупног аграрног буџета. Програмом подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја општине Темерин за 2018. годину, нису одређена средства за подизање нових или обнављање постојећих (крчење и подизање) производних и матичних засада воћака и винове лозе.

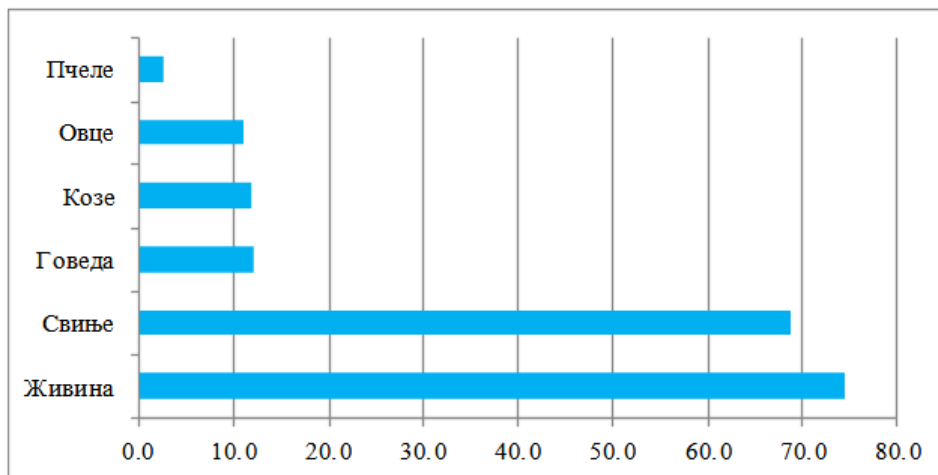
3.2.4. Сточарство

Природни услови за развој сточарства на подручју општине Темерин су веома повољни. Плодно земљиште је погодно за узгој крмног биља (луцерке, црвене детелине и вештачке ливаде), при чему постоји и могућност слободне испаше. Међутим, сточарство није развијено у складу са расположивим ресурсима (природним ни смештајним), на шта указује и слаба искоришћеност капацитета за смештај говеда (46,5%), која је ипак виша него на покрајинском (44,0%) и републичком нивоу (36,2%).

За развој сточарства у Општини значајно је присуство *Научног института за репродукцију и вештачко осемењавање домаћих животиња*, као и *Центра за складиштење и дистрибуцију репродуктивног материјала за вештачко осемењавање животиња (Genostar-S)*. Ове две институције су оријентисане на унапређење генетске основе у говедарству, што газдинствима пружа могућност постизања производње висококвалитетног млека и меса и већу профитабилност у овој производњи.

Према подацима Пописа пољопривреде из 2012. године, од укупног броја ПГ у Општини њих **65% гаји стоку**. Највише је оних која гаје живину (74,6%) и свиње (68,8%). Узгојем говеда, оваца и коза бави се 12,2%, 11,1% односно 12,0% укупног броја ПГ, респективно посматрано (Графикон 18).

Графикон 18. Структура газдинстава која гаје стоку у Темерину (у %), 2012. година

Извор: РЗС, Попис пољопривреде 2012. године

Посматрано преко индикатора *индекс густине сточног фонда* (број условних грла стоке на 100 ха КПЗ), *сточарство је у Темерину развијеније у односу на Војводину, Републику и Јужнобачку област* (Табела 33). Овај индекс говори о концентрацији производње, односно постојању фарми са већим бројем грла стоке. Индекс густине сточног фонда је највећи за свиње и живину и знатно је изнад вредности за Округ, Покрајину и Републику.

Говедарство у општини Темерин (15 грла на 100 ха обрадиве површине) није тако развијено као на нивоу Републике (29 грла), али је близу просека Јужнобачког округа (17 грла) и Војводине (17 грла).

Општина Темерин не обилује пашњацима и ливадама, па ни узгој оваца и коза није развијен, што се може закључити на основу показатеља број условних грла на 100 ха КПЗ.

Табела 33. Индекс густине сточног фонда, 2012.

Република/ Област/ЈЛС	Говеда на 100 ха обрадиве површине	Свиње на 100 ха ораничне површине	Овце на 100 ха КПЗ	Козе на 100 ха КПЗ	Живина на 100 ха ораничне површине	Број условних грла	Број УГ на 100 ха КПЗ
Република Србија	29	136	51	7	1.063	2.019.889	59
Војводина	17	95	17	4	817	686.386	43
Јужнобачка област	17	121	18	4	1.096	158.140	55
Темерин	15	197	11	3	1.615	10.312	71

Извор: РЗС. Попис пољопривреде 2012. Пољопривреда у Републици Србији. Књига I, Књига II, 2013

Пописом пољопривреде 2012. године (Табела 34) и анкетним истраживањем у Темерину је евидентирано следеће *стање у сточарској, живинарској и пчеларској производњи*:

(1) *Говедарство*. Укупан број говеда који износи 2.142 грла гаји 140 ПГ. Половина газдинстава (49%) има 3-9 грла, 21,4% газдинстава имају 10-19 грла, док 4% газдинстава имају преко 50 грла говеда. Највећа фарма говеда је у саставу предузећа а.д. "Камендин" која се налази у Сиригу. Фарма јунади је капацитета узгоја 1.600 грла годишње и обухвата две штале у којима се узгаја јунад сименталске расе. Дотовљавање јунади врши се у распону од 300 кг до 600 кг.

(2) **Свињогојство.** Узгојем свиња се бави 790 ПГ (69%), која располажу са 27.736 грла. Највећи проценат газдинстава која се баве овом производњом (56%) гаји 3-9 грла свиња, а мање од 1% њих поседује фарме са 50-100 грла. Свињогојство је доминантно заступљено у насељу Темерин, у ком се налази 58% укупног броја грла свиња у Општини. Највеће фарме свиња су у власништу три предузећа:

- ✓ „Петефи“, д.о.о, Темерин. Капацитет фарме свиња лоциране у насељу Темерин је 650 крмача, а годишње се произведе око 12.500 товних свиња.
- ✓ "Mitros Fleischwaren" д.о.о, из Сремске Митровице, која је закупила фарму за тов свиња свиња у Темерину. Капацитет ове фарме је 12.000 грла у турнусу или 36.000 грла годишње.
- ✓ "Камендин" а.д.,Сириг. На фарми за тов свиња остварује се годишња производња од 15.000 товљеника. Фарма свиња организована је у једну заокружену технолошку целину, где су на једном месту све категорије свиња, од крмача и нерастова, преко прасади на сиси, прасади у одгоју, товних свиња и приплодних назимица. Данас фарма има 30 крмача расе Ландрас у нуклеус запату, затим 100 крмача расе Ландрас, за производњу Ф1 генерације са Великим Јоркширом и 620 крмача Ф1 генерације (Велики Јоркшир x Шведски Ландрас).

(3) **Овчарство.** Број грла оваца на подручју Општине износи 1.655, а у поседу је 127 газдинства. Највећи број газдинстава (39%) има 3-9 грла.

(4) **Козарство.** На подручју Темерина гаје се 472 козе на 138 газдинства. Највише се гаје домаћа и алпска коза.

(5) **Живинарство.** Пописом је евидентирано 227.526 грла живине која гаји 857 газдинстава, односно 74,5% газдинстава која имају стоку. Највећи је удео газдинстава која гаје до 50 грла живине (74%), затим од 50-100 грла живине (17,5%), док преко 5.000 грла има 1,3% газдинстава. У сектору живинарства постоји неколико предузећа са већим капацитетима производње:

- ✓ „Мистрал Комерц“, д.о.о, Темерин, има фарму кока носиља капацитета 200.000 комада кока у експлоатацији и одгој младих кока (3 турнуса по 66.000 годишње).
- ✓ "Бјекић Фарм", д.о.о, има капацитет производње око 35.000 конзумних јаја годишње и 100.000 товних пилића у Темерину, а у плану је и проширење капацитета.
- ✓ ПГ фарма "Салаш 220" бави се производњом конзумних јаја, укупног капацитета 4.000 кока носиља, а годишња производња јаја је око 90% од укупног броја кока.
- ✓ „Вуксановић Агра“, д.о.о, Темерин, је фарма товних пилића, производног капацитета 10.000 пилића у турнусу. Производни процес је заокружен, тако да се фарма бави и производњом сточне хране.
- ✓ Такође, постоји и 5-6 породичних пољопривредних газдинстава која узгајају око 700-800 товних пилића.

(6) **Пчеларство.** Према Попису пољопривреде 2012. године, у Јужнобачкој области се налази 18% укупног броја пчелињих друштава Војводине. Природни услови целог региона пружају

одличне услове за гајење пчела, а ова грана пољопривреде је значајна, како због производње меда, тако и због доприноса пчела у опрашивању у воћарству, виноградарству и повртарству. У Темерину је 2012. године пописано 656 пчелиња друштава на 30 газдинстава.

Табела 34. Број грла стоке на подручју Јужнобачке области и Темерина, 2012. година

Област/ ЈЛС	Број газдинстава		Говеда		Свиње		Овце		Козе		Живина		Пчеле	
	Укупно	Са стоком	ПГ	Број грла	ПГ	Број грла	ПГ	Број грла	ПГ	Број грла	ПГ	Број грла	ПГ	Бр. друштава
Јужноб. област	31867	23032	3212	47537	16551	332512	2733	52632	3305	11969	18222	300450 ₇	653	22617
Темерин	1774	1149	140	2142	790	27736	127	1655	138	472	857	227526	30	656
Темерин/ Јужноб. област (%)	5,6	5,0	4,4	4,5	4,8	8,3	4,6	3,1	4,2	3,9	4,7	7,6	4,6	6,6

Извор: РЗС, Попис пољопривреде 2012. године

У складу са Правилником о условима и поступку давања у закуп и на коришћење пољопривредног земљишта у државној својини ("Службени гласник РС", бр. 16/2017) право пречег закупа може се добити по основу пољопривредне инфраструктуре и по основу сточарства. **По основу сточарства, државно земљиште у Темерину у 2017. години користила су два правна и једанаест физичких лица**, од тога шест фарми говеда, три фарме свиња, две фарме живине и једна фарма оваца. Уматичену стоку имало је шест фарми. Укупна површина издата у закуп по праву пречег-сточарство износила је 506,1 ха.

Мере подршке сточарској производњи. Сектор сточарства има снажну подршку на републичком нивоу. У оквиру директних плаћања у 2018. години 4.824.343.208 динара намењено је подстицајима у сточарској производњи, што представља 27,5% укупних средстава одређених за директна плаћања, односно 22,4% укупног аграрног буџета. Сточарска производња подржана је и мерама руралног развоја (кроз инвестиције у физичку имовину пољопривредних газдинстава, односно набавку квалитетних приплодних грла, као и органску сточарску производњу), мерама кредитне подршке и посебним подстицајима.

Програмом подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја општине Темерин за 2018. годину, није предвиђена подршка сточарској производњи.

3.2.5. Органска производња и прерада

Сектор органске пољопривреде у Републици Србији регулисан је *Законом о органској производњи* (Службени гласник РС, број 30/10). Овај закон прате и *Правилник о контроли и сертификацији у органској производњи и методама органске производње* (Службени гласник РС бр. 48/11), као и *Правилник о изменама и допунама правилника о контроли и сертификацији у органској производњи и методама органске производње* (Службени гласник РС бр. 40/12), који детаљно регулишу сва питања која се односе на методе органске производње, контролу и сертификацију, прераду, складиштење, транспорт, промет и обележавање органских производа. Систем контроле органских производа у Србији је

успостављен по угледу на систем контроле који је прописан регулативама Европске уније (Уредба Савета бр. 834/2007 и Уредба Комисије бр. 889/2008).

Подстицаји за органску производњу у Републици Србији су уведени 2004. године, али су тек 2014. године, доношењем *Правилника о коришћењу подстицаја за органску производњу* (Службени гласник РС, број 38/13), јасно дефинисане врсте подстицаја, услови, начин и обрасци захтева за остваривање права на те подстицаје и максимални износи подстицаја по кориснику и по врсти поједине мере.

У оквиру МПШВ, Дирекција за националне референтне лабораторије, односно Група за органску производњу води базу података о органској производњи. База података се формира на основу годишњих извештаја о органској производњи састављених од стране овлашћених контролних организација. На основу ових података из 2015. године, површине под органском производњом у Србији (сертификоване и површине у процесу конверзије) захватају 15.298 ha, што чини 0,44% укупних обрадивих површина у Србији. У оквиру сточарства, методом органске производње (укључујући и период конверзије) обухваћено је највише грла оваца (4.848 грла) и говеда (2.746 грла). Према истом извору, површина под органском производњом и број произвођача који се баве овом производњом расту из године у годину, а повећава се и количина и вредност извоза.

Иако природно-географски ресурси дају снажан потенцијал за развој органске производње, овај сектор у општини Темерин није развијен. Наиме, на подручју Општине постоји само један сертификован органски произвођач, а то је породица Идеи, као и једно привредно друштво које се бави производњом здраве органске, безглутенске и GMO free хране (Repro Trade д.о.о. са седиштем у Темерину).

Основна делатност *предузећа Repro Trade д.о.о.* је прерада кукуруза, хељде, пиринча (пре свега кукуруза) и производња здраве органске, безглутенске и GMO free хране. Предузеће се бави производњом корнфлекса, тестенине, брашна и паленте. Окосница портфолиа здраве безглутенске хране је бренд Gold Panon Grain.

Салаш породице Идеи налази се у атару насеља Темерин, близу Јегричке, а сертификоване површине за органску производњу простиру се на 4 ха. Производња је веома разноврсна. Производња поврћа је доминантна, заступљено је преко 200 сорти, док се на површини од око једног хектара гаје ратарски усеви, као што су соја, кукуруз, сунцокрет, раж и друго. На неколико ари засађене су и различите врсте воћа: јабука, крушака, вишања, трешања, брескви, кајсија, малина, купина, боровница, рибизла, огрозд, брусница, грожђе, орах, лешник и бадем, а гаји се и зачинско и лековито биље. Као заштитни појасеви користе се коморач, сунцокрет, кукуруз и друге биљне врсте које су високе и обезбеђују заштиту засејаних површина. Газдинство има заокружен циклус производње, тако да се на газдинству гаје и овце, козе и живина. Од прерађених производа у понуди су пелет, сок од парадајза и чили сос, међутим прерада није сертификована, те се ови производи не могу продавати као органски. Пласман производа врши се на зеленој пијаци у Новом Саду где имају своје пијачно место, као и у неколико био шпајзева као што су: Органико, Моја пијаца и БиоПијаца. Породица Идеи истиче да је тражња за прерађеним производима веома велика, али да је њихова производња веома скупа и да у овом тренутку не могу да обезбеде веће количине и ширу понуду. Једна од

карактеристика органске производње јесте и високо учешће живог рада, па сходно томе породица Идеи током сезоне ангажује и помоћну радну снагу. Ово газдинство не користи подстицајна средства са нивоа Републике и Покрајине, и наводи да у Општини још увек није препознат значај органске производње, те самим тим не постоје ни подстицајне мере овом сектору.

Од изузетног значаја за Општину је да се у наредном периоду посвети већа пажња ширењу органског система производње, не само због очувања животне средине, већ и због диверсификације производње на газдинству и промоције саме Општине.

Шанса за стабилан и динамичан развој пољопривреде у општини Темерин јесте у гајењу економски профитабилних култура, које имају добар тржишни потенцијал, унапређењу сточарства и преради примарних пољопривредних производа кроз диверсификацију економских активности на газдинствима.

3.3. Тржишни субјекти у пољопривредној производњи: пољопривредна газдинства, привредна друштва, земљорадничке задруге

На основу података Пописа пољопривреде 2012, на подручју општине Темерин регистровано је укупно 1.774 пољопривредна газдинства, и то у следећим насељима:

- ✓ Темерин, 1.099 (62%);
- ✓ Бачки Јарак 366 (21%) и
- ✓ Сириг 309 (17%).

Пољопривредних газдинстава са КПЗ је мање, укупно 1716, са површином КПЗ од 14.585,41 ха. Од овог броја ПП, њих 1.698 или **98,9% су ППГ**, која су располагала са 10.638,7 ха КПЗ или са **73% укупног КПЗ** општине Темерин. Правних лица са КПЗ је 15, а предузетника са КПЗ је свега 3. Ови тржишни субјекти располажу са 3.946,64 ха, што је 27% КПЗ у Општини.

Породична пољопривредна газдинства (ППГ) и удружења пољопривредника. Основна карактеристика ППГ је уситњеност поседа. Просечна величина поседа на ППГ износи 6,3 ха, што је ниже од просека на нивоу Покрајине (8,4 ха). Више о структури земљишних поседа видети у тачки 3.1.

На сектору ППГ анажовано је 3.088 лица (89,3%). Највеће учешће имају носиоци газдинстава (56,4% или 1.741 лица). Затим следе супружници носиоца газдинства са 22,0% учешћа или 679 лица и остали чланови породице и рођаци носиоца газдинства са 21,0% учешћа или 647 лица. Учешће стално запослених је на занемарљивом нивоу са 0,6% или свега 21 лице.

Радно ангажовање у пољопривреди на сектору породичних пољопривредних газдинстава је приказано бројем годишњих радних јединица⁵ (Табела 35). Радна снага која је расположива на ППГ у општини Темерин ангажована је са 30,8% капацитета, што је

⁵ ГРЈ је јединица мере која представља количину људског рада утрошеног за обављање пољопривредне делатности на газдинству. Она представља еквивалент рада једног лица запосленог са пуним радним временом током читаве године: осам сати дневно, 225 радних дана (Попис пољопривреде 2012, РЗС)

значајно ниже у односу на ниво Републике 43,6%, АП Војводине 42,5% и Јужнобачке области 40,0%. Разлог овога је доминантна заступљеност ратарске производње у структури примарне пољопривреде Општине.

Табела 35. Ангажована радна снага на породичним пољопривредним газдинствима, 2012.

Територија	ППГ, број	Радна снага на ППГ, број лица	ГРЈ ангажоване радне снаге	Степен ангажовања на пољопривредним пословима (ГРЈ/ број лица)	Просечан број ГРЈ по газдинству
Република Србија	628.552	1.416.349	618.054	43,6	0,98
Војводина	146.269	278.680	118.543	42,5	0,81
Јужнобачка област	31.547	57.103	22.863	40,0	0,72
Општина Темерин	1.749	3.088	952	30,8	0,54

Извор: Попис пољопривреде 2012, РЗС.

На основу података из Пописа пољопривреде 2012. године, радну снагу на ППГ на подручју општине Темерин у највећем броју чине мушкарци (899 лица или 77,6% од укупног броја носилаца газдинстава који су обављали пољопривредну активност). Учешће жена је веће када се посматра број супружника носилаца газдинства и износи 429 лица или 88,5%, док код категорије остали чланови породице и рођаци носиоца газдинства највећи број њих (232 или 62,5%) чине мушкарци.

Ако посматрамо старосну структуру менаџера на ППГ, највеће појединачно учешће имају менаџери у старосним групама 65 и више година и групи од 55-64 година са 29,8% и 29,4% респективно (Табела 36). Старосна структура менаџера ППГ на територији општине Темерин је повољнија у односу на старосну структуру на нивоу Републике, док је у односу на АП Војводину и Јужнобачку област ова структура неповољнија.

Табела 36. Менаџери према старости, 2012 година

Године	Република Србија	АП Војводина	Јужнобачка област	Општина Темерин
До 25 године	0,6%	1,0%	1,0%	0,8%
25-34	4,1%	6,4%	6,7%	5,7%
35-44	11,1%	14,2%	14,5%	11,6%
45-54	20,9%	24,4%	24,0%	22,7%
55-64	30,4%	29,4%	29,1%	29,4%
65 и више година	32,8%	24,6%	24,8%	29,8%

Извор: Попис пољопривреде 2012

Највећи број менаџера на ППГ на подручју општине Темерин има завршену средњу школу која није из области пољопривреде (46,3%). Поред њих, најзаступљенији су управници ППГ који имају само пољопривредно искуство стечено праксом 39,1% (Табела 37). Менаџера ППГ који имају образовање из области пољопривреде (пољопривредна средња школа и пољопривредна виша школа или факултет или курс из области пољопривреде) на подручју општине Темерин има 8,1%, што је изнад Републичког просека (4,7%) и просека Јужнобачке области (7,5%), али испод покрајинског просека (9,2%).

Табела 37. Ниво обучености менаџера на пољопривредним газдинствима, 2012.

	Република Србија	АП Војводина	Јужнобачка област	Општина Темерин
Укупно менаџера, број	631.552	147.624	31.867	1.774
- само пољопривредно искуство стечено праксом	60,0%	47,9%	45,6%	39,1%
- курс из области пољопривреде	0,7%	1,1%	0,7%	0,7%
- завршена средња школа из области пољопривреде	2,6%	5,8%	4,4%	4,6%
- завршена друга средња школа	30,3%	37,4%	41,1%	46,3%
- завршена виша школа или факултет из области пољопривреде	1,4%	2,4%	2,3%	2,8%
- завршена друга виша школа или факултет	5,0%	5,5%	5,9%	6,5%

Извор: Попис пољопривреде 2012

Удружења пољопривредника (носиоца породичних пољопривредних газдинстава), посебно секторска, нису развијена. Успешно функционишу једино два пчеларска удружења („Сигети Шандор“ у Темерину и „Еко пчела“ у Бачком Јарку), као и „Друштво пријатеља баште“, Темерин.

На основу приказане анализе тренутног стања породичних пољопривредних газдинстава, можемо да констатујемо да је низак проценат ангажоване радне снаге у области пољопривреде, недовољан је број младих који је ангажован на газдинствима, као и да изостаје мотивација и интерес пољопривредника да се удружују.

Привредна друштва. Општину Темерин карактерише присуство и успешан рад већег броја пољопривредних предузећа, која се баве ратарском производњом (жита, индустријско биље), поседују фарме свиња, јунади и живине, откупљују ратарске производе, организују кооперацију у ратарској производњи са породичним пољопривредним газдинствима, поседују заливне системе, пољопривредне апотеке, пружају разне услуге газдинствима и слично. Нека од најзначајнијих предузећа су:

- ✓ "Петефи, д.о.о, Темерин. Основне делатности предузећа су ратарска и сточарска производња.
- ✓ "7 јули", д.о.о, Сириг. Предузеће се доминантно бави ратарском производњом. Поседују системе наводњавања и у наредном периоду планирају провећање наводњаваних површина.
- ✓ АД пољопривредно добро „Камендин“, Сириг. Предузеће је оријентисано на интензивну производњу ратарских култура, производњу свиња и јунади на сопственим фармама, као и производњу свежег меса и прерађевина од меса по висококвалитетним стандардима. Производња у свим наведеним делатностима се одвија у строго контролисаним условима и представља заокружен циклус, који обухвата производњу ратарских култура, односно сточне хране на сопственом пољопривредном земљишту, мешаону сточне хране, фарме јунади и свиња, затим

фабрику меса-кланицу „Камендин“ и на финалном месту малопродајне објекте месаре „Камендин“. Кланица "Камендин", као и сви малопродајни објекти месаре "Камендин" су НАССР сертифициковани.

- ✓ „Алба аграр“, д.о.о, Темерин. Власници предузећа баве се ратарском производњом, прометом пољопривредних производа, пружањем услуга лагеровања пољопривредних производа (у власништву су силоси), пружањем других услуга у пољопривреди, као што су орање, услужно вађење шећерне репе и слично. Власници поседују и земљорадничку задругу, као и пољопривредну апотеку. Предузеће организује и уговорну производњу са великим бројем коопераната у ратарској производњи.
- ✓ „Агродинамика“, д.о.о, Сириг. Фирма се бави ратарством и једним (мањим) делом повртарством. Предузеће се бави и организовањем уговорне производње са великим бројем коопераната у ратарству.
- ✓ „Мистрал комерц“, д.о.о, Темерин. Фарма кока носиља, капацитета 200.000 комада кока у експлоатацији и одгој младих кока (3 турнуса по 66.000 годишње). Предузеће се бави и откупом ратарских култура, за потребе производње хране за живину.

Земљорадничке задруге. Темерин има неколико задруга које успешно раде, а већина њих је у сектору ратарске производње, изузев задруге „Екоадут“, Темерин:

- ✓ ОЗЗ „Жуњи Силак“, Темерин. Задруга је основана 2002. године и веома усешно послује. Има 14 запослених и велики број коопераната (800-1.000). Бави се узгојем, откупом и продајом ратарских култура (пшеница, кукуруз, шећерна репа и соја). Поседује силос, сушару, заливне системе, савремену механизацију, а подршку за свој ради добијају и од фондације „Проспаритати“ из Суботице.
- ✓ ОЗЗ „Фехер и син“, Темерин. Задруга је породичног типа и бави се ратарством.
- ✓ ОЗЗ „Темерин“, Темерин, у области ратарства.
- ✓ ЗЗ „Екоадут“, Темерин. Повртарска задруга за производњу и прераду поврћа. Производња поврћа се организује у заштићеном простору (парадајиз, паприка, краставац, тиквице, карфиол), као и на отвореном. Задруга се не бави прерадом поврћа, већ само паковањем и вакумирањем. Имају у плану и прераду поврћа.

3.4. Пољопривредна механизација и складишни капацитети

Према подацима Пописа пољопривреде 2012, на територији општине Темерин, двоосовинске тракторе (953) у власништву има 637 газдинстава, а 844 трактора је старије од 10 година. Универзалне житне комбајне (80 комбајна) у власништву има 73 ПГ, силажних комбајна је 9, берача кукуруза је 154.

Број објеката за смештај говеда:

- ✓ Везано држање говеда са чврстим стајњаком и осоком: 61;
- ✓ Слободно држање говеда са чврстим стајњаком и осоком: 16;
- ✓ Остали објекти за говеда: 218 објеката поседује 188 ПГ.

Број објеката за свиње:

- ✓ Објекти са делимично решеткастим подом: 27;
- ✓ Објекти за свиње на простирци: 29;

- ✓ Остали објекти за свиње: 1883 на 1056 ПГ.

Објекта за кокошке носиле (остало) највећи је број, и то 702 објекта, која поседује 655 ПГ.

Објекти за смештај и примарну прераду пољопривредних производа:

- ✓ Кошеви за кукуруз: број објекта 1.160, које поседује 972 ПГ;
- ✓ Амбари: 201 у поседу 169 ПГ;
- ✓ Силоси: 22 у поседу 8 ПГ;
- ✓ Сушаре: 4 у поседу 4 ПГ;
- ✓ Хладњаче: 4 у поседу 4 ПГ;
- ✓ Објекти за силажу: 16 у поседу 10 ПГ.

Што се тиче пољопривредне механизације, може се истаћи да је опремљеност веома добра, али посебно на сектору правних лица и предузетника.

Општина поседује и задовољавајући број и капацитет складишног простора и објекта за стоку.

3.5. Канали пласмана и тржишни ланац пољопривредних производа

Ратарске културе. Већи број пољопривредних предузећа, трговинских кућа и земљорадничких задруга у Општини бави се откупом ратарских култура од примарних пољопривредних произвођача, најчешће кроз систем бартер аранжмана (уговорну производњу са кооперантима). Пољопривредници често имају примедбе на откуп ратарских култура сматрајући да им откупљивачи неоправдано снижавају цене, услед утврђене влаге, прљавштине рода и слично. Већа пољопривредна предузећа и крупнији пољопривредници ратарске културе продају на берзи, лагерују род и чекају повољну цену или продају прерађивачкој индустрији (шећеране, млинска, прехранбена индустрија), трговинским кућама, фабрикама сточне хране и слично.

Ланац вредности производа у ратарству је кратак, с обзиром да готово да нема компанија која се баве прерадом ратарских производа. Изузетак је предузеће „Репро трејд“, из Темерина, које се бави прерадом кукуруза, хељде, пиринча (пре свега кукуруза) и производњом здраве органске, безглутенске и GMO free хране. Предузеће се бави производњом корнфлекса, тестенине, брашна и паленте.

Повртарске културе. Већи произвођачи, поврће извозе (преко посредника), пласирају у хипермаркете (директно или преко посредника), преко кванташких пијаца, продају хладњачама, прерадним капацитетима и слично. Мањи произвођачи су у највећој мери усмерени на кванташку пијацу, зелене пијаце и закупце. Ланац вредности производа је кратак, с обзиром да на тржишту нема компанија или мањих капацитета за прераду поврћа.

Воћарство. Пласман воћа није организован, а произвођачи најчешће воће продају СЗТР, на кванташкој пијаци, закупцима и слично. Ланац вредности је такође кратак, с обзиром да на тржишту нема компанија или мањих капацитета за прераду воћа.

Продаја грожђа и вина. Неогранизован је пласман стоних сорти грожђа, а производња вина је најчешће за сопствене потребе. Веће винарије вина пласирају на локално тржиште, ресторанима и приватним купцима, како у Темерину, Новом Саду, тако и другим околним градовима.

Сточарство. Стока и живина се пласира кланицама широм Србије. Продаја јаја се врши великим системима у кондиторској индустрији, veleпродајним системима, СЗТР, ресторанима и слично.

3.6. Трансфер знања и иновација ка пољопривредницима

Важан чинилац развоја пољопривреде засноване на стицању нових знања представљају *Научни институт за ратарство и повртарство*, који у сарадњи са газдинствима ради на семенској производњи жита, али и производњи пасуља, бундеве и конопље.

За развој сточарства у Општини значајно је присуство *Научног института за репродукцију и вештачко осемењавање домаћих животиња*, као и *Центра за складиштење и дистрибуцију репродуктивног материјала за вештачко осемењавање животиња (Геностар-С)*. Ове две институције су оријентисане на унапређење репродукције и генетске основе у говедарству, што газдинствима пружа могућност постизања производње висококвалитетног млека и меса и већу профитабилност у овој производњи.

Поред ових институција, произвођачи у општини Темерин имају могућност коришћења развијене мреже институција које се налазе у њеној близини. Најзначајније институције и привредна друштва у Јужнобачкој области су:

- ✓ ПССС „Пољопривредна станица Нови Сад“ д.о.о.
- ✓ Пољопривредна школа са домом ученика Футог која пружа средње образовање са оспособљавањем кадрова из области пољопривреде, ветерине и хортикултуре.
- ✓ Пољопривредни факултет Универзитета Нови Сад, са традицијом дужом од шездесет година, обавља научну и високошколску делатност на осам смерова из области пољопривреде. Факултет спроводи трансфер знања и иновација помоћу курсева за пољопривредне саветнике, наставнике у пољопривредним школама и друге заинтересоване.
- ✓ Институт за воћарство и виноградарство, Сремски Карловци.

Пренос знања и информисања у области пољопривреде остварује се путем трибина, обука и тренинга од стране образовних истраживачких установа и пољопривредних стручних служби.

Трансфер информација, знања и иновација ка пољопривредницима требало би да се додатно унапређује, решавањем основних проблема у овој области, као што су: неинформисаност пољопривредника о едукацијама и обукама, недовољна мотивисаност пољопривредника за учешће у предавањима и радионицама, недовољна знања стручних кадрова о интересовањима и потребама пољопривредника.

3.7. Развијеност других профитабилних непољопривредних активности на газдинствима

Друге профитабилне непољопривредне активности у вези са газдинством су активности које имају економски утицај на газдинство и за њих се користе ресурси газдинства: земљишне површине, пољопривредне зграде, машине, опрема, радна снага или пољопривредни производи и сл. У ове активности које се обављају на газдинству спадају: (1) прерада пољопривредних производа за продају, осим прераде грожђа ради производње вина у случају да је количина прерађеног грожђа искључиво или углавном из сопствене производње; (2) обрада дрвета (сеча шуме и производња огревног дрвета или дрвне грађе); (3) активности у шумарству; (4) туризам; (5) народна радиности (плетење корпи, везење, плетење, израда сувенира, намештаја, играчака); (6) узгој рибе за продају и сл.

Прерада ратарских производа. Изузев предузећа „Репро трејд“, д.о.о, Темерин, које се бави прерадом кукуруза, хељде, пиринча (пре свега, кукуруза) и производњом здраве органске, безглутенске и GMO free хране (корнфлекс, тестенине, брашно, палента), у Општини нема значајнијих и препознатљивих капацитета за прераду ратарских производа, нити на сектору ППГ, нити на сектору МСПП.

Прерада воћа и поврћа. Ова прерада није развијена, мада је према подацима Пописа пољопривреде 2012, регистровано 21 пољопривредно газдинство које се бави прерадом воћа и поврћа. Претпоставка је да су ово мањи капацитети, који нису регистровани и да су прерађени производи највећим делом за сопствену потрошњу, а тек мањи вишкови се продају познаницима, пријатељима, рођацима, комшијама. Већих, тржишних вишкова и тржишно оријентисаних прерађивача тренутно нема. Предузеће „Артуна“, д.о.о, Бачки Јарак, бавило се прерадом воћа и поврћа (производња компота, џемова, разних производа од поврћа и слично) до 2013. године. Данас, фирма није угашена (и даље постоји), али погони за производњу нису у функцији.

Прерада грожђа. У Општини постоји само једна регистрована винарија (винарија „Виндуло“, Темерин), али и већи број нерегистрованих винарија, које продају вина на локалном тржишту и региону (ресторанима, познаницима, пријатељима и слично).

Прерада млека. Према подацима Пописа пољопривреде, 2012, прерадом млека бавило се 34 пољопривредна газдинства, при чему је ово највећим делом на сектору ППГ. Значајнијих, већих и препознатљивих прерађивача млека на сектору МСПП, који улажу у маркетинг производа, тренутно нема.

Прерада меса. Према подацима Пописа пољопривреде, 2012, прерадом меса бавило се 12 пољопривредних газдинстава. Претпоставља се да су ово мањи капацитети на газдинствима, са малим улагањима у маркетинг и препознатљивост производа.

Обрада дрвета. Према подацима Пописа пољопривреде, 2012, обрадом дрвета бави се мање од 3 ППГ. У овој производњи позната је само једна породична фирма „Градина Систем“, д.о.о, Темерин, која се бави производњом дрвене амбалаже (дрвених гајбица, дрвених патоса, дрвених елемената и дрвених палета). Фирма поседује FSC сертификат,

који даје гаранцију да дрво до крајњег корисника долази строго праћеним ланцем: од сертификоване шуме, преко еколошке обраде и производње.

Туризам. Општина има повољне услове за развој спортско-рекреативног туризма заснованог на термоминералним водама, ловно-риболовног туризма, руралног туризма (сеоски туризам на салашима) и екотуризма (везаног за парк природе Јегричка).

Слика 6. Рибњак Бушидо, Темерин

У Темерину постоје два рибњака: „Језеро“ у насељу Бачки Јарак и „Бушидо“ у Темерину на реци Јегричка, у склопу Парка природе „Јегричка“ (Слика 6). Такође, постоје и два удружења спортских риболоваца „Караш“ у Темерину и „Језеро“ у Бачком Јарку. Удружење „Каракаш“ има дугу традицију, бројне реализоване активности у области промоције и развоја спортског риболова, очувања Парка

природе „Јегричка“ и слично.

Активна су и ловачка удружења, планинско спортски клуб у Сиригу, удружења жена и сл.

Најзначајније манифестације су: Просто к'о пасуљ, Међународни сајам вина у јануару месецу; Илиндан (20. јул) и слично.

Према подацима Пописа пољопривреде 2012, туризмом се бавило мање од 3 ПГ. У садашњем тренутку, према подацима ТО Темерин, сеоски туризам на салашима је делимично развијен, а постоје велики потенцијали да се даље унапређује и развија. Познати су: „Буцин салаш“, „Биосалаш“ (салаш у развоју који промовише органску храну); салаш „Антеро“, вински салаш „Виндуло“ (Слика 7).

Слика 7. Вински салаш „Виндуло“, Темерин

Народна радност. У Темерину постоји већи број удружења жена, која веома успешно раде, као што су: Секција за ручне радове "Болдог Гизела", Темерин; Клуб Љубитеља ручних радова Прве Месне заједнице, Темерин; удружење жена „Ђурђевак“, Темерин; удружење жена "Мајчино крило", Темерин; актив жена МЗ Бачки Јарак; удружење "Сложне сестре", Сириг. Удружења жена су активна у хуманитарном раду, изради ручних радова, изради традиционалних јела и своје учешће узимају у бројним манифестацијама и изложбама које организује општина Темерин, школе, ТО општине Темерин и слично.

Према подацима Пописа пољопривреде, 2012, народном радиношћу се бавило мање од 3 ПГ.

Узгој рибе за продају. Комерцијални излов или узгој рибе није развијен. Кроз општину Темерин протиче само један водоток, речица Јегричка, што пружа основ само за спортски риболов. Према подацима Пописа пољопривреде 2012, узгојем рибе се бавило мање од 3 ПГ. У садашњем тренутку, према подацима са терена, комерцијалних рибњака има тек неколико и сви су мале површине (око 100 м²).

3.8. Развијеност физичке и социјалне инфраструктуре у руралном подручју општине Темерин

(1) Физичка инфраструктура

Водоснабдевање. ЈКП „Темерин“ управља системом за водоснабдевање насеља Темерин (МЗ Темерин и МЗ Старо Ђурђево), Сириг и Бачки Јарак. Укупно, ЈКП располаже са 17 дубоко бушених бунара са пет изворишта. Према подацима ЈКП Темерин, и поред старости магистралне водоводне мреже, систем водоснабдевања је на релативно задовољавајућем нивоу и покрива целокупно подручје Општине. Подаци ЈКП указују да су микробиолошке карактеристике воде 99% исправне, док су хемијске карактеристике незадовољавајуће, због присутности амонијака, калијумперманганата и арсена у води.

Канализациона мрежа. Општина у овом тренутку има изграђену канализациону мрежу са главним колекторским правцима, која не задовољава у потпуности потребе становника Општине. У плану је даља изградња канализационе мреже и уређаја за пречишћавање отпадних вода, за шта је припремљена комплетна пројектна документација. Према подацима ЈКП „Темерин“, постојећи пречистач отпадних вода за 2.400 еквивалент становника по капацитету при крају је попуњености (број прикључака се не може даље повећати), а број прикључака у односу на дужину изграђене канализационе мреже је изузетно низак.

Према подацима ЈКП „Темерин“, **систем одвођења атмосферских вода** на подручју Општине није на задовољавајућем нивоу. Поред саобраћајница у неким улицама постоје отворени канали - јаркови, али су на више места запуштени, па чак и затрпани. Затвореног система за одвођење површинских вода нема.

Саобраћајна инфраструктура није довољно развијена. Према информацијама чланова Радне групе, нису уређене обилазнице, непрегледне су раскрснице, неуређена су паркинг места за возила и камионе, неразвијен је бициклистички саобраћај и неодржавају се постојеће стазе, тротоари се недовољно одржавају, а нови се не граде.

Железнички саобраћај је недовољно развијен. Према подацима акционарског друштва „Инфраструктура железнице Србије“, железнички саобраћај Нови Сад – Сента се више не одвија преко Темерина. Једино се користи пруга Жабаљ - Нови Сад преко Темерина и Римских Шанчева за потребе фабрике шећера "Шајкашка" Жабаљ.

Мрежа фиксне и мобилне телефоније, као и Интернет присутни су у свим насењеним местима Општине.

(2) Социјална инфраструктура

Здравствена заштита. Дом здравља Темерин обезбеђује примарну здравствену заштиту за подручје општине Темерин и чине га Дом здравља у Темерину, са здравственим станицама, које су лоциране у насељима Бачки Јарак и Сириг, и амбулантама Старо Ђурђево и Телеп (Темерин). Стање здравствене заштите у општини Темерин је на релативно задовољавајућем нивоу. Здравствена станица у руралном насељу Сириг располаже са два лекара опште праксе и једним стоматологом. Станица поседује и једну здравствену апотеку. Постоји реална потреба за проширењем здравствене станице, како би се у новоадаптираним просторијама организовали специјалистички прегледи. Такође, потребна су и стална улагања у опремање простора и набавку опреме, запошљавање и специјализацију кадрова и слично.

Социјална заштита. На подручју општине Темерин функционише Центар за социјални рад. Укупан број корисника средстава за социјални рад на подручју општине Темерин је око 2.000. Од тога око 1/5 су корисници из руралног насеља Сириг. Међу најбројнијим корисницима социјалне заштите у периоду 2011-2014 спадају одрасли узраста од 26 до 64 године. Накнаде за социјалну заштиту обухватају накнаду за инвалидност, накнаду из буџета за децу и породицу, накнаде из буџета у случају смрти, једнократну помоћ, студентске стипендије, превоз ученика, накнаде из буџета за децу и породицу (фонд за треће дете) и накнаде из буџета за становање и живот (избегла и расељена лица). Такође, Центар пружа стручну помоћ и подршку појединцима и дисфункционалним породицама, кроз услуге Саветовалишта за брак и породицу. Центар има потребу за више услуга: 1) Свратиште за бескућнике; 2) „Кућа на пола пута“, намењена деци која су напунила 18 година, па се стога не могу вратити хранитељским породицама, а тренутно немају посао; 3) Санација и адаптација два објекта која су рађена пре 10 година и која су у веома лошем стању. У току су преговори и израда пројеката у сарадњи са општином Трпиња код Вуковара (погранична сарадња) везано за дневни боравак за старе и болесне.

Предшколско васпитање и образовање реализује се у предшколској установи „Вељко Влаховић“, Темерин у пет објеката: (1) Центар „Пчелица“, Темерин; (2) „Бамби“, Бачки Јарак; (3) „Ђурђевак“, Старо Ђурђево, Бачки Јарак; (4) „Сунцокрет“, Телеп насеље, Темерин и (5) „Маслачак“, Сириг. Недостатак свих вртића су неадекватна дворишта за децу, у смислу непостојања „меке дворишне подлоге“ и у наредном периоду се планира реновирање дворишта у свим вртићима, са уграђивањем меке дворишне подлоге, како би се повређивање деце svelo на најмању могућу меру. Вртић „Маслачак“ у Сиригу нема јаслену групу и тренутно је у просторијама ОШ „Данило Зеленовић“. У непосредној близини школе је у завршној фази изградња новог вртића, који је направљен по свим европским стандардима и који би требало на јесен 2018. да почне са радом. У новом вртићу биће потребно запошљавање радника (две медицинске сестре васпитачи, једна

васпитачица, један домар и једна чистачица) и опремање одговарајућим средствима за рад са децом.

Систем основних школа. На подручју општине Темерин постоје четири основне школе (две у насељу Темерин и по једна у насељима Бачки Јарак и Сириг). У Сиригу, као једином руралном насељу у Општини, у оквиру ОШ „Данило Зеленовић“ настава се организује на српском језику за свих осам разреда. Број ученика је у опадању, а може се претпоставити да ће се наставити тенденција опадања броја ученика услед ниског наталитета. Санација објекта ОШ у Сиригу (реконструкција целе школе, крова, подова столарије, фасаде и сл) требало би да почне у јуну 2018., а за ове радове средства је обезбедила Република и општина Темерин.

Културу општине Темерин одликује рад неколико културно уметничких друштава и удружења грађана у области културе, постојање музеја и јавних збирки, библиотека, већи број културних манифестација и слично⁶. У наредном периоду планира се реконструкција Дома културе у насељу Сириг (План капиталних инвестиција општине Темерин 2017-2020). За овај пројекат у овом тренутку постоји идејно решење и пројектна документација.

Спорт. У Темерину постоји велики број спортских клубова, са око 1.300 пионира, јуниора и сениора као чланова, а развој спорта усклађује се са Стратегијом (Програмом) развоја спорта општине Темерин са акционим планом 2016-2018 (Службени лист општине Темерин, број 17/2015). Рурално насеље Сириг поседује одбојкашки (женски), кошаркашки (мешовити) и цудо клуб. На подручју овог насеља спортске активности се одвијају у спортској сали, која припада Основној школи „Данило Зеленовић“, која је у веома лошем, рунираном стању. Планом капиталних инвестиција општине Темерин 2017-2020. предвиђен је пројекат „Изградња спортске хале у насељу Сириг“, који подразумева реновирање ове спорске сале са истовременим њеним проширењем. Међутим, овај пројекат нема урађену пројектну документацију, остао је за сада на нивоу пројектне идеје, са тенденцијом реализације у неком наредном периоду.

⁶ У Стратегији развоја културе општине Темерин 2015-2020 (Службени лист општине Темерин, број 17/2015), дат је детаљан приказ стања ресурса културе, стратешки циљеви, мере и пројекти усмерени ка реализацији постављених циљева.

IV SWOT МАТРИЦА СЕКТОРА ПРИВРЕДЕ, ПОЉОПРИВРЕДЕ И РУРАЛНОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ ТЕМЕРИН

У претходном поглављу сагледани су потенцијали Општине у области развоја привреде, пољопривреде и руралног развоја (интерне снаге/слабости), а у наставку се даје SWOT матрица развоја привреде, пољопривреде и руралног развоја општине Темерин (Табела 38).

Ова матрица представља важну аналитичку технику и оквир стратешког планирања, преко које се на најбољи начин обезбеђује систематизација ситуационе анализе, односно сагледавају: (а) интерни (локални) ресурси (снаге и слабости Општине), као и (б) шансе и претње домаћег и међународног окружења.

Табела 38. SWOT матрица привреде, пољопривреде и руралног развоја општине Темерин, 2018.

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<p style="text-align: center;">ПРИВРЕДА И ПОСЛОВНА ИНФРАСТРУКТУРА</p>	<p style="text-align: center;">ПРИВРЕДА И ПОСЛОВНА ИНФРАСТРУКТУРА</p>
<ul style="list-style-type: none"> – Близина Новог Сада и добро развијена саобраћајна инфраструктура (друмске саобраћајнице Е-75, М-22, Р-120, Р-104) чине географски положај општине Темерин повољним за развој различитих привредних делатности. – Општина спада у групу чија је развијеност 80-100% републичког просека. – Успешно спроведен процес приватизације, чиме је задржан велики број компанија и настављен њихов развој. – Окосницу привредног развоја чине прерађивачка индустрија (метална и металопрерађивачка индустрија), трговина и пољопривреда у којима успешно послују велика, средња и мала предузећа, као и велики број предузетника. – Постојање система дуалног образовања за потребе металопрерађивачке индустрије и подршка Општине у формирању овог образовног профила. – Развијено предузетништво и предузетнички дух: од укупног броја запослених, предузећа, установе и организације запошљавају 70,1% лица, а 	<ul style="list-style-type: none"> – Доминантно заступљена традиционална производња, са високим учешћем сировина и производа нижег степена обраде у извозу. – Недовољно развијена прехрамбена индустрија. – Просечне нето зараде без пореза и доприноса на крају 2017. године испод су просека Републике, АП Војловине и Јужнобачке области. – Укупну вредност спољнотрговинске робне размене у периоду 2012-2017. година карактерише циклично кретање и тренд пада. – Неповезаност МСПП са великим системима. – Низак ниво инвестиција у основне фондове. – Недовољан број капиталних пројеката. – Низак ниво регионалних инвестиција. – Некомплетна урбанистичка и планска документација. – Недовршена опремљеност комуналном инфраструктуром радних зона (недостатак канализационе мреже у индустријској зони у Бачком Јарку). – Локална саобраћајна инфраструктура није довољно развијена: неуређене обилазнице и локални и некатегорисани путеви, непрегледне раскрснице, неуређена паркинг места за возила и камионе, неразвијен железнички саобраћај.

<p>приватни предузетници чине 25,2% запослених, што је значајно изнад просека Републике, Покрајине и Јужнобачке области.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Постојање занатске задруге. – Снажна сировинска основа за развој прехрамбене индустрије. – Раст запослености: у односу на 2012. годину, број запослених у 2016. повећао се за 11,9%. – Смањење незапослености: у односу на 2012. годину број незапослених лица у 2016. се смањио за 18,4%. – Општина има 77 незапослених лица на 1.000 становника, што је испод просека Републике, АП Војводине и Јужнобачке области. – У периоду 2014-2017. дошло је до раста броја активних привредних друштава са 336 предузећа у 2012. години на 360 у 2017. – У периоду 2014-2017. године укупни пословни приходи активних привредних друштава увећани су за 35,9%, а предузетника за 30,8%. – Суфицит у спољнотрговинској размени. – Повољан третман инвеститора. – Постојање Агенције за развој општине Темерин за потребе пружања подршке локалном економском развоју. – Постојање стратешких докумената за потребе планског развоја и усмеравања привреде. – За велики број радних зона и блокова израђени су Планови детаљне регулације, чиме је створен основ за издавање грађевинских дозвола у овим зонама. – Пословно удружење за унапређење конкурентности металског сектора „Војводина Метал Кластер“, Темерин. 	
ПОЉОПРИВРЕДА И РУРАЛНИ РАЗВОЈ	ПОЉОПРИВРЕДА И РУРАЛНИ РАЗВОЈ
<ul style="list-style-type: none"> – Плодно пољопривредно земљиште добре катастарске структуре. – Високо учешће КПЗ у укупној површини Општине у односу на национални ниво (86%, према 39% на 	<ul style="list-style-type: none"> – Уситњеност парцела: 77,3% пољопривредних газдинстава располаже поседом мањим од 5 ха. – Нижа просечна величина поседа породичних пољопривредних газдинстава (6,3 ха) у

<p>нивоу Републике).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Расположивост КПЗ по глави становника већа у односу на национални ниво. - Река Јегричка и подземне воде пружају могућности наводњавања. - Већи удео наводњаваних површина у КПЗ (10,8%), у односу на ниво Покрајине (3,6%) и Републике (2,9%). - Интензивна ратарска производња, коју карактерише пуна примена агротехничких мера и високи приноси усева, посебно на сектору пољопривредних предузећа и земљорадничких задруга. - Раст производње индустријског биља, поврћа и воћа. - Богатство и очуваност природних ресурса представља снажан потенцијал за развој сектора органске производње. - Развијеност свињарства и живинарства. - Успешна и велика пољопривредна предузећа и задруге у сектору ратарске производње и сточарства (модерне сточне фарме). - Већи број тржишно оријентисаних породичних пољопривредних произвођача. - Висок проценат уговорене производње, посебно у ратарству, и велики број предузећа и задруга које се баве откупом ратарских култура. - Задовољавајући складишни капацитети. - Задовољавајућа опремљеност пољопривредном механизацијом, посебно на сектору правних лица и предузетника. - Повољан гео стратешки положај Општине, посебно близина Новог Сада и Београда, олакшавају транспорт и продају пољопривредних производа. - Интензивна сарадња са научним институцијама и саветодавном службом омогућава развој пољопривреде заснован на новим знањима и иновацијама. - Повољни услови за развој туризма (сеоски туризам на салашима, ловни и риболовни туризам, вински, 	<p>односу на просек Покрајине (8,4 ха).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Низак удео воћњака и винограда у КПЗ. - Низак удео пашњака и ливада у КПЗ и недовољна развијеност говедарске производње и овчарства. - Радна снага која је расположива на ППГ ангажована је у нижем проценту у односу на ниво Републике, АП Војводине и Јужнобачке области. - Тржишни ланац производа је кратак (нема додавања вредности производима кроз прераду, паковање, маркетинг и слично). - Недовољна мотивисаност и заинтересованост пољопривредника за удруживањем. - Недовољан број специјализованих земљорадничких задруга. - Издавање државног земљишта у закуп на годину дана утиче на смањивање његовог квалитета и плодности. - Недовољна улагања у каналску мрежу за одводњавање. - Недовољно опремљена пољочуварска служба. - Недовољно уређени и изграђени атарски путеви. - Мали број отресишта. - Број прикључака у односу на дужину изграђене канализационе мреже је изузетно низак. - Неразвијена спортска инфраструктура у насељу Сириг.
--	--

<p>манифестациони туризам и слично).</p> <ul style="list-style-type: none"> – Постојање пољопривредних газдинстава који се успешно баве сеоским туризмом на салашима. – Водоснабдевање на релативно задовољавајућем нивоу (водоводном мрежом су покривена сва насеља, укључујући и рурално насеље Сириг). 	
<p>ШАНСЕ</p>	<p>ПРЕТЊЕ</p>
<ul style="list-style-type: none"> – Доступност страним тржиштима под повољним условима: бесцарински пласман великог броја производа захваљујући потписаним споразумима о слободној трговини са ЕУ, ЦЕФТА, Руском Федерацијом, Белорусијом и Казахстаном, Турском, ЕФТА и САД. – Приступ Европским фондовима за развој привреде, пољопривреде и руралног развоја. – Подршка за сектор МСПП и подстицање самозапошљавања са нивоа Републике и Покрајине. – Подстицање дуалног образовања (сарадња послодаваца и образовних институција у креирању образовних програма и профила). – Стимулативна популациона и образовна политика Владе Републике Србије. – Сарадња са суседним општинама и/или РРА Бачка на реализацији прекограничних пројеката и других пројеката од значаја за локалну заједницу и Регион. – Очекивана подршка са националног нивоа за формирање локалних акционих група и примену Лидер приступа руралном развоју. 	<ul style="list-style-type: none"> – Климатске промене и учесталост елементарних непогода. – Економска глобализација и либерализација тржишта (глобална конкуренција, јака инострана конкуренција, изложеност домаће привреде и пољопривреде ефектима промена цена на светском тржишту). – Губљење бенефиција по основу ЦЕФТА и ЕФТА, суспензија Уговора о слободној трговини са Русијом, Турском, Белорусијом, Казахстаном по прикључењу ЕУ. – Незавршен процес приступања СТО. – Неефикасна политика равномерног регионалног развоја. – Неразвијеност финансијског тржишта и неповољни услови кредитирања на банкарском тржишту. – Честе измене законске регулативе и законска (не)прилагођеност условима на терену. – Нарушена конкуренција и неефикасна заштита конкуренције на домаћем тржишту. – Сива економија. – Утицај политике на локалне иницијативе. – Одлив кадрова: додатно заостајање знања и вештина људских ресурса. – Присуство великих трговинских ланаца у сектору производње и дистрибуције хране (мултинационалне компаније са снажним брендovima, високим захтевима и јаком преговарачком позицијом на тржишту). – Високи захтеви потрошача у погледу бренда, квалитета и све оштрији прописи у погледу безбедности хране и стандарда квалитета на светском тржишту. – Искљученост великог броја малих произвођача из високо захтевних ланаца

	<p>снабдевања у производњи и дистрибуцији хране.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Одсуство интервентних мера државе за регулисање тржишта у случају поремећаја на тржишту (систем „безбедносне мреже”). – Нестабилност аграрне политике. – Прилагођавање аграрне политике заједничкој аграрној политици ЕУ и смањење подршке са националног нивоа за директна плаћања. – Високе цене енергената, пре свега дизел горива.
--	--

Извор: Институт за економику пољопривреде, Београд & Институт економских наука, Београд 2018.

V МЕРЕ ПОДРШКЕ И ПРОЈЕКТНЕ АКТИВНОСТИ У СЕКТОРУ ПРИВРЕДЕ, ПОЉОПРИВРЕДЕ И РУРАЛНОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ ТЕМЕРИН ДО 2023. ГОДИНЕ

Стратегијом развоја општине Темерин 2016-2020 (Службени лист општине Темерин, број 23/2016) дефинисана је визија, стратешки и приоритетни циљеви развоја општине Темерин до 2020. године, који гласе:

ВИЗИЈА РАЗВОЈА ОПШТИНЕ ТЕМЕРИН:

Општина Темерин лоцирана у гравитационој зони Новог Сада 2020. године је општина која својим грађанима обезбеђује квалитетне услове за живот и рад, која има изграђену социјалну и физичку инфраструктуру, туристички атрактивну и очувану животну средину, и која је препознатљива по мултикултуралности и толеранцији.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1. РАСТ ЕКОНОМСКЕ КОНКУРЕНТНОСТИ ЗАСНОВАНЕ НА ОБНОВЉИВИМ РЕСУРСИМА

Приоритетни циљ 1.1: Подршка привредној активности и подстицање инвестиција.

Приоритетни циљ 1.2: Подстицање предузетништва, унапређење пољопривредне производње и подршка сточарству.

Приоритетни циљ 1.3: Унапређење и активирање туристичких ресурса.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 2. УНАПРЕЂЕЊЕ И РАЗВОЈ ИНФРАСТРУКТУРЕ И ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Приоритетни циљ 2.1: Даљи развој и унапређење инфраструктуре.

Приоритетни циљ 2.2: Одржавање и заштита квалитета животне средине.

Приоритетни циљ 2.3: Планирање и изградња приступачне и атрактивне околине.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 3. ПОДИЗАЊЕ КВАЛИТЕТА И ДОСТУПНОСТИ УСЛУГА У ОБЛАСТИ ВАНПРИВРЕДНИХ ДЕЛАТНОСТИ

Приоритетни циљ 3.1: Унапређење ефикасности и ефикасности рада локалне самоуправе.

Приоритетни циљ 3.2: Побољшање општег здравственог стања становништва и услова за рад у здравству.

Приоритетни циљ 3.3: Стварање услова за боље функционисање Центра за социјални рад и побољшање доступности социјалних услуга.

Приоритетни циљ 3.4: Унапређење услова функционисања образовних установа.

Приоритетни циљ 3.5: Подизање стандарда и унапређења развоја културе и спорта.

Мере подршке и предлози пројектних активности у сектору привреде, пољопривреде и руралног развоја општине Темерин дати су у складу са дефинисаном визијом општине Темерин до 2020. године, стратешким и приоритетним циљевима.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1: РАСТ ЕКОНОМСКЕ КОНКУРЕНТНОСТИ ЗАСНОВАНЕ НА ОБНОВЉИВИМ РЕСУРСИМА

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 1.1: ПОДРШКА ПРИВРЕДНОЈ АКТИВНОСТИ И ПОДСТИЦАЊЕ ИНВЕСТИЦИЈА

Мера 1.1.1. Подршка привредној активности кроз смањење трошкова пословања привредних субјеката и подршку запошљавању и самозапошљавању

Пројектна активност 1.1.1.1	– Смањење такси и накнада које прописује локална самоуправа за све привредне субјекте, посебно за жене, младе и иновативне предузетнике, као и start-up тржишне субјекте.
Пројектна активност 1.1.1.2.	– Подршка привредним субјектима кроз субвенционисање камата на кредите.
Пројектна активност 1.1.1.3.	– Субвенционисање запошљавања, самозапошљавања и реализација програма стручне праксе.

Мера 1.1.2. Подстицање и развој конкурентности привредних субјеката

Пројектна активност 1.1.2.1.	– Развој система грантова за покретање бизниса (финансијске подршке) за start-ар и извозно оријентисане привредне субјекте.
Пројектна активност 1.1.2.2.	– Пружање услуга обука (образовање, тренинг програми) и пословног саветовања за потребе привредних субјеката.
Пројектна активност 1.1.2.3.	– Подршка привредним субјектима за наступ на домаћим и иностраним сајмовима.

Мера 1.1.3. Привлачење домаћих и страних инвестиција

Пројектна активност 1.1.3.1.	– Дефинисање и имплементација подстицајних мера за привлачење домаћих и страних инвестиција.
Пројектна активност 1.1.3.2.	– Израда Судије о инвестиционим потенцијалима Општине.
Пројектна активност 1.1.3.3.	– Промоција инвестиционих потенцијала Општине.

Мера 1.1.4. образовање у функцији развоја привреде

Пројектна активност 1.1.4.1.	– Повезивање младих и незапослених са компанијама, професионалним удружењима и институцијама неформалног образовања.
Пројектна активност 1.1.4.2.	– Наставак програма учешћа Општине у систему дуалног образовања, како би се образовни профили прилагодили потребама привреде.

Мера 1.1.5. Развој пословне инфраструктуре и креирање подстицајне пословне климе

Пројектна активност 1.1.5.1.	– Стављање у функцију постојећих инфраструктурних капацитета у радним зонама.
Пројектна активност 1.1.5.2.	– Инфраструктурно опремање радних зона.
Пројектна активност 1.1.5.3.	– Израда техничке документације за најважније регионалне инфраструктурне пројекте.
Пројектна активност 1.1.5.4.	– Израда feasibility студије за оснивање предузетничког инкубатора.
Пројектна активност 1.1.5.5.	– Увођење ефикаснијег система за издавање дозвола и докумената за предузетнике и инвеститоре.
Пројектна активност 1.1.5.6.	– Развој и јачање јавно приватног партнерства ради заједничке реализације пројеката од значаја за локалну заједницу.
Пројектна активност 1.1.5.7.	– Унапређење сарадње Агенције за развој општине Темерин са привредним сектором у циљу формирања базе података о ресурсима, потенцијалима и ограничењима тржишних субјеката Општине.
Пројектна активност 1.1.5.8.	– Даље јачање капацитета Агенције за развој Темерина и повезаности са РРА Бачка у циљу подршке привредницима Општине.

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 1.2: ПОДСТИЦАЊЕ ПРЕДУЗЕТНИШТВА, УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПРОИЗВОДЊЕ И ПОДРШКА СТОЧАРСТВУ**Мера 1.2.1. Унапређење конкурентности примарне пољопривредне производње и подршка удруживању пољопривредника**

Пројектна активност 1.2.1.1.	– Унапређење повртарске производње (укључујући и производњу печурака и цвећа), кроз суфинансирање трошкова подизања и опремања пластеника, набавку савремене механизације и опреме за производњу и наводњавање.
Пројектна активност 1.2.1.2.	– Унапређење воћарско-виноградарске производње, кроз суфинансирање подизања савремених и/или обнављање постојећих вишегодишњих засада воћака и винове лозе и набавку механизације и опреме за производњу и наводњавање.
Пројектна активност 1.2.1.3.	– Унапређење сточарске производње, кроз суфинансирање набавке квалитетних приплодних грла, регресирање трошкова вештачког осемењавања говеда, оваца и коза; изградњу и опремање сточарских фарми.
Пројектна активност 1.2.1.4.	– Унапређење пчеларске производње, кроз подршку пчеларским удружењима за набавку нових пчелињих друштава, опреме, возила и приколица за транспорт

	пчелињих друштава, набавку лекова за пчеле, организовање манифестације „Дани пчела“ и стручних екскурзија.
Пројектна активност 1.2.1.5.	– Саветодавна и финансијска подршка пољопривредницима у формирању и раду секторских удружења.
Пројектна активност 1.2.1.6.	– Подршка младим пољопривредницима, који се баве повртарством, сточарством и воћарством.
Пројектна активност 1.2.1.7.	– Кредитна подршка кроз суфинансирање камата на краткорочне пољопривредне кредите.

Мера 1.2.2. Одрживо коришћење пољопривредног земљишта и развој пољопривредне инфраструктуре

Пројектна активност 1.2.2.1.	– Одржавање постојеће каналске мреже за одводњавање (чишћење од замуљења и растиња и евентуалне реконструкције постојећих канала).
Пројектна активност 1.2.2.2.	– Израда пројектно техничке документације за електрификацију дела пољопривредног земљишта за потребе наводњавања агрегатима на електро погон (пилот пројекат).
Пројектна активност 1.2.2.3.	– Управљање ризицима у пољопривреди, кроз регресирање премије осигурања усева, плодова, вишегодишњих засада, расадника и животиња, опремање противградне службе, заштиту од поплава.
Пројектна активност 1.2.2.4.	– Изградња и одржавање најфреквентнијих атарских путева.
Пројектна активност 1.2.2.5.	– Изградња нових и реконструкција постојећих отресишта.
Пројектна активност 1.2.2.6.	– Опремање пољочуварске службе.
Пројектна активност 1.2.2.7.	– Подршка активностима контроле земљишта и вода.
Пројектна активност 1.2.2.8.	– Пошумљавање пољопривредног земљишта.

Мера 1.2.3. Оснаживање пољопривредника кроз трансфер знања, развој партнерстава и диверсификацију активности

Пројектна активност 1.2.3.1.	– Едукативне и промотивне активности у пољопривреди (организовање предавања за пољопривреднике, студијских и сајамских путовања и сл).
Пројектна активност 1.2.3.2.	– СМС подршка пољопривредницима: обавештавање пољопривредника о доступним мерама подршке са нивоа Републике, Покрајине и Општине.
Пројектна активност 1.2.3.3.	– Подршка у формирању локалне акционе групе (ЈАГ) и изради регионалне стратегије руралног развоја.
Пројектна активност 1.2.3.4.	– Подршка активностима прераде пољопривредних производа, кроз суфинансирање куповине опреме за прераду и улагањем у стандарде квалитета и маркетинг производа.
Пројектна активност 1.2.3.5.	– Претварање слатина (државног пољопривредног земљишта) и језера, насталог приликом експлоатације геолошког састава за производњу цигле, у рибаке за комерцијалну производњу рибе.

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 1.3: УНАПРЕЂЕЊЕ И АКТИВИРАЊЕ ТУРИСТИЧКИХ РЕСУРСА

Мера 1.3.1. Економско оснаживање пољопривредника кроз стварање услова за бављење туризмом

Пројектна активност 1.3.1.1.	– Подршка пољопривредним газдинствима у бављењу сеоским туризмом на салашима и еко туризмом кроз едукације, суфинансирање трошкова набавке опреме или изградње капацитета.
Пројектна активност 1.3.1.2.	– Унапређење риболовног туризма кроз подстицаје риболовачким удружењима за производњу аутохтоне рибе млађи, организовање летњих кампова риболова за децу и слично.
Пројектна активност 1.3.1.3.	– Унапређење услова за ловни туризам кроз подршку ловачким удружењима за потребе повећања бројности популације ситне дивљачи, финансирања адаптације прихватишта за фазане у Темерину, финансирања довољења струје до фазанерије, пошумљавања.
Пројектна активност 1.3.1.4.	– Изградња бицикличке стазе уз Јегричку (Темерин-Инфо центар Јегричка).
Пројектна активност 1.3.1.5.	– Уређење базенског комплекса застакљивањем, покривањем базена и изградњом свлачионице.
Пројектна активност 1.3.1.6.	– Израда и постављање туристичке саобраћајне сигнализације.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 2: УНАПРЕЂЕЊЕ И РАЗВОЈ ИНФРАСТРУКТУРЕ И ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 2.1: ДАЉИ РАЗВОЈ И УНАПРЕЂЕЊЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ

Мера 2.1.1. Унапређење физичке инфраструктуре у руралном подручју Општине

Пројектна активност 2.1.1.1.	– Унапређење квалитета водоснабдевања и капацитета водоводне мреже.
Пројектна активност 2.1.1.2.	– Изградња канализационе мреже и уређаја за пречишћавање отпадних вода.
Пројектна активност 2.1.1.3.	– Изградња и уређење путне инфраструктуре (локални и некатегорисани путеви и улице у насељима).

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 3: ПОДИЗАЊЕ КВАЛИТЕТА И ДОСТУПНОСТИ УСЛУГА У ОБЛАСТИ ВАНПРИВРЕДНИХ ДЕЛАТНОСТИ

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 3.2: ПОБОЉШАЊЕ ОПШТЕГ ЗДРАВСТВЕНОГ СТАЊА СТАНОВНИШТВА И УСЛОВА ЗА РАД У ЗДРАВСТВУ

Мера 3.2.1. Унапређење примарне здравствене заштите у руралном подручју Општине

Пројектна активност 3.2.1.1.	– Унапређење превентивних здравствених услуга у насељу Сириг.
------------------------------	---

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 3.4: УНАПРЕЂЕЊЕ УСЛОВА ФУНКЦИОНИСАЊА ОБРАЗОВНИХ УСТАНОВА

Мера 3.4.1. Унаређење система предшколских и образовних установа у у руралном подручју Општине

Пројектна активност 3.4.1.1.	– Унапређење услова функционисања предшколске установе у насељу Сириг.
Пројектна активност 3.4.1.2.	– Унапређење просторних, материјалних и кадровских услова за функционисање ОШ „Данило Зеленовић“ у Сиригу.
Пројектна активност 3.4.1.3.	– Подршка надареним ђацима и њиховим професорима са подручја општине Темерин за учешће на регионалним, републичким и међународним такмичењима.
Пројектна активност 3.4.1.4.	– Подршка најуспешнијим студентима са подручја општине Темерин за студијска путовања у иностранство.

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 3.5: ПОДИЗАЊЕ СТАНДАРДА И УНАПРЕЂЕЊА РАЗВОЈА КУЛТУРЕ И СПОРТА

Мера 3.5.1. Унаређење културе и спорта у у руралном подручју Општине

Пројектна активност 3.5.1.1.	– Реконструкција Дома културе у насељу Сириг и опремање савременом опремом и средствима за рад.
Пројектна активност 3.5.1.2.	– Унапређење спорта кроз израду пројектно техничке документације за изградњу спортске хале у насељу Сириг“ и подршку раду спортских удружења и клубова.

VI АКЦИОНИ ПЛАН ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ МЕРА И ПРОЈЕКТНИХ АКТИВНОСТИ

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1: РАСТ ЕКОНОМСКЕ КОНКУРЕНТНОСТИ ЗАСНОВАНЕ НА ОБНОВЉИВИМ РЕСУРСИМА

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 1.1: ПОДРШКА ПРИВРЕДНОЈ АКТИВНОСТИ И ПОДСТИЦАЊЕ ИНВЕСТИЦИЈА

Мера 1.1.1. Подршка привредној активности кроз смањење трошкова пословања привредних субјеката и подршку запошљавању и samozapoшљавању

Пројектна активност	Листа потенцијалних активности/ пројеката	Време реализације	Индикатори	Извор финансирања	Реализатори
1.1.1.1	Смањење такси и накнада које прописује локална самоуправа за све привредне субјекте, посебно за жене, младе и иновативне предузетнике, као и start-up тржишне субјекте.	2018-2023	Износ буџетских средстава намењених за суфинансирање трошкова локалних административних и комуналних такси. Број корисника подршке.	Буџет општине Темерин.	Одељење за привреду и локални економски развој. Општина Темерин.
1.1.1.2.	Подршка привредним субјектима кроз субвенционисање камата за кредите.	2018-2023	Број корисника подршке. Износ одређених и утрошених буџетских средстава.	Буџет општине Темерин.	Одељење за привреду и локални економски развој. Општина Темерин.
1.1.1.3.	Субвенционисање запошљавања, samozapoшљавања и реализација програма стручне праксе.	2018-2023	Број становника који су засновали радни однос по овом програму, а налазили су се на евиденцији НСЗ. Број послодаваца корисника субвенција за запошљавање незапослених	Буџет општине Темерин. Виши нивои власти. Фондови ЕУ.	Одељење за привреду и локални економски развој. Општина Темерин. Националан

			лица. Број лица корисника субвенција за самозапошљавање. Реализовани програми стручне праксе. Износ утрошених буџетских средстава.		служба за запошљавање. Послодавци.
--	--	--	---	--	---

Мера 1.1.2. Подстицање и развој конкурентности привредних субјеката

Пројектна активност	Листа потенцијалних активности/ пројеката	Време реализације	Индикатори	Извор финансирања	Реализатори
1.1.2.1	Развој система грантова за покретање бизниса (финансијске подршке) за start-up и извозно оријентисане привредне субјекте.	2018-2023	Број и висина грантова. Број корисника грантова. Висина планиранх (опређених) и пласираних средстава.	Буџет општине Темерин. Виши нивои власти. Развојни фондови Покрајине и Републике. Донације. Развојни програми ЕУ (EU PRO).	Одељење за привреду и локални економски развој. Општина Темерин. РРА Бачка. Тржишни субјекти у сектору МСПП.
1.1.2.2.	Пружање услуга обука (образовање, тренинг програми) и пословног саветовања за потребе привредних субјеката.	2018-2023	Број корисника услуга. Број одржаних програма обуке и програма пословног саветовања.	Буџет општине Темерин. Донације. Фондови ЕУ.	Одељење за привреду и локални економски развој. РРА Бачка.
1.1.2.3.	Подршка привредним субјектима за наступ на домаћим и иностраним сајмовима.	2018-2023	Број корисника. Висина пласираних средстава.	Буџет општине Темерин. Донатори. Фондови ЕУ.	Одељење за привреду и локални економски развој. РРА Бачка. МСПП.

Мера 1.1.3. Привлачење домаћих и страних инвестиција

Пројектна активност	Листа потенцијалних активности/ пројеката	Време реализације	Индикатори	Извор финансирања	Реализатори
1.1.3.1.	Дефинисање и имплементација подстицајних мера за привлачење домаћих и страних инвестиција.	2018-2023	Број и висина мера подршке. Број нових инвеститора. Износ утрошених буџетских средстава.	Буџет општине Темерин. Виши нивои власти. Покрајински фондови.	Одељење за привреду и локални економски развој. Општина Темерин.
1.1.3.2.	Израда Студије о инвестиционим потенцијалима Општине.	2018-2023	Израђена студија.	Буџет општине Темерин. Покрајински фондови. Донације.	Одељење за привреду и локални економски развој.
1.1.3.3.	Промоција инвестиционих потенцијала Општине.	2018-2023	Наступ на сајмовима (број учешћа, динамика учешћа).	Буџет општине Темерин. Покрајински фондови. Донације.	Одељење за привреду и локални економски развој. Општина Темерин.

Мера 1.1.4. Образовање у функцији развоја привреде

Пројектна активност	Листа потенцијалних активности/ пројеката	Време реализације	Индикатори	Извор финансирања	Реализатори
1.1.4.1.	Повезивање младих и незапослених са компанијама, професионалним удружењима и институцијама неформалног образовања	2018-2023	Изграђени механизми повезивања. Број младих који је успешно прошао програме.	Буџет општине Темерин.	Одељење за привреду и локални економски развој. Канцеларија за младе. Општина Темерин.

1.1.4.2.	Наставак програма учешћа Општине у систему дуалног образовања, како би се образовни профили прилагодили потребама привреде.	2018-2023	Број лица који је завршио образовни профил у систему дуалног образовања.	Будет општине Темерин.	Одељење за привреду и локални економски развој. Општина Темерин. Средња школа „Лукијан Мушицки“, Темерин. Привредни субјекти са територије општине Темерин.
----------	---	-----------	--	------------------------	--

Мера 1.1.5. Развој пословне инфраструктуре и креирање подстицајне пословне климе

Пројектна активност	Листа потенцијалних активности/ пројеката	Време реализације	Индикатори	Извор финансирања	Реализатори
1.1.5.1	Стављање у функцију постојећих инфраструктурних капацитета у радним зонама.	2018-2023	Радне зоне стављене у функцију. Број корисника радних зона.	Будет општине Темерин.	Одељење за привреду и локални економски развој. Општина Темерин.
1.1.5.2.	Инфраструктурно опремање радних зона.	2018-2023	Процент инфраструктурне опремљености радних зона. Износ утрошених средстава за инфраструктурно опремање радних зона.	Будет општине Темерин. Виши нивои власти. Управа за капитална улагања АП Војводине.	Одељење за привреду и локални економски развој. Општина Темерин.
1.1.5.3.	Израда техничке документације за најважније регионалне инфраструктурне пројекте.	2018-2023	Израђена и усвојена техничка документација.	Будет општине Темерин. Виши нивои власти.	Општина Темерин.

1.1.5.4.	Израда feasibility студије за оснивање предузетничког инкубатора.	2018-2023	Израђена Студија.	Буџет општине Темерин.	Одељење за привреду и локални економски развој.
1.1.5.5.	Увођење ефикаснијег система за издавање дозвола и докумената за предузетнике и инвеститоре.	2018-2023	Време потребно за издавање дозвола и докумената.	Буџет општине Темерин.	Општина Темерин.
1.1.5.6.	Развој и јачање јавно приватног партнерства ради заједничке реализације пројеката од значаја за локалну заједницу.	2018-2023	Број реализованих пројеката у јавно приватном партнерству.	Буџет општине Темерин.	Одељење за привреду и локални економски развој. Општина Темерин. Субјекти у приватном сектору.
1.1.5.7.	Унапређење сарадње Агенције за развој општине Темерин са привредним сектором у циљу формирања базе података о ресурсима, потенцијалима и ограничењима тржишних субјеката Општине.	2018-2023	Број одржаних заједничких састанака. Успостављени партнерски односи. Формирана база података о ресурсима и тржишним субјектима.	Буџет општине Темерин.	Одељење за привреду и локални економски развој. Општина Темерин.
1.1.5.8.	Даље јачање капацитета Агенције за развој Темерина и повезаности са РРА Бачка у циљу подршке привредницима Општине.	2018-2023	Унапређени капацитети Агенције за развој Темерин. Број пројеката реализованих у сарадњи са РРА Бачка.	Буџет општине Темерин. Донатори.	Одељење за привреду и локални економски развој. РРА Бачка.

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 1.2: ПОДСТИЦАЊЕ ПРЕДУЗЕТНИШТВА, УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПРОИЗВОДЊЕ И ПОДРШКА СТОЧАРСТВУ

Мера 1.2.1. Унапређење конкурентности примарне пољопривредне производње и подршка удруживању пољопривредника

Пројектна активност	Листа потенцијалних активности/ пројеката	Време реализације	Индикатори	Извор финансирања	Реализатори
1.2.1.1.	Унапређење повртарске производње (укључујући и производњу печурака и цвећа), кроз суфинансирање трошкова подизања и опремања пластеника, набавку савремене механизације и опреме за производњу и наводњавање.	2018-2023	Број корисника подршке. Износ планираних и утрошених буџетских средстава.	Буџет општине Темерин.	Општина Темерин. Пољопривредни произвођачи. Задруге.
1.2.1.2.	Унапређење воћарско-виноградарске производње, кроз суфинансирање подизања савремених и/или обнављање постојећих вишегодишњих засада воћака и винове лозе и набавку механизације и опреме за производњу и наводњавање.	2018-2023	Број корисника подршке. Износ планираних и утрошених буџетских средстава.	Буџет општине Темерин.	Општина Темерин. Пољопривредни произвођачи.
1.2.1.3.	Унапређење сточарске производње, кроз суфинансирање набавку квалитетних приплодних грла	2018-2023	Број корисника подршке. Износ планираних и утрошених буџетских средстава.	Буџет општине Темерин.	Општина Темерин. Пољопривредни произвођачи. ПССС.

	стоке, регресирање трошкова вештачког осемењавања говеда, оваца и коза; изградњу и опремање сточарских фарми.		средстава.		Научни институти.
1.2.1.4.	Унапређење пчеларске производње, кроз подршку пчеларским удружењима за набавку нових пчелињих друштава, опреме, возила и приколиза за транспорт пчелињих друштава, набавку лекова за пчеле, организовање манифестације „Дани пчела“ и стручних екскурзија.	2018-2023	Број корисника подршке. Износ планираних и утрошених буџетских средстава.	Буџет општине Темерин.	Општина Темерин. Удружења пчелара.
1.2.1.5.	Саветодавна и финансијска подршка пољопривредницима у формирању и раду секторских удружења.	2018-2023	Износ утрошених буџетских средстава.	Буџет општине Темерин.	Општина Темерин. Удружења пољопривредника. Пољопривредни произвођачи.
1.2.1.6.	Подршка младим пољопривредницима који се баве повртарством, сточарством и воћарством.	2018-2023	Број корисника подршке. Број младих пољоприв. (до 40 година старости).	Буџет општине Темерин.	Општина Темерин.
1.2.1.7.	Кредитна подршка кроз суфинансирање камата на пољопривредне кредите.	2018-2023	Број одобрених захтева за суфинансирање трошкова камате на пољопривредне кредите.	Буџет општине Темерин.	Општина Темерин.

Мера 1.2.2. Одрживо коришћење пољопривредног земљишта и развој пољопривредне инфраструктуре

Пројектна активност	Листа потенцијалних активности/ пројеката	Време реализације	Индикатори	Извор финансирања	Реализатори
1.2.2.1.	Одржавање постојеће каналске мреже за одводњавање (чишћење од замуљења и растиња и евентуалне реконструкције постојећих канала).	2018-2023	Дужина уређене и саниране каналске мреже за одводњавање.	Буџет општине Темерин. ЈКП „Воде Војводине“. Покрајински фондови.	Општина Темерин. ЈКП „Воде Војводине“
1.2.2.2.	Израда пројектно техничке документације за електрификацију дела пољопривредног земљишта за потребе наводњавања агрегатима на електро погон (пилот пројекат).	2018-2023	Урађена пројектно техничка документација.	Буџет општине Темерин. Виши нивои власти. Покрајински фондови.	Одељење за привреду и локални економски развој. Општина Темерин.
1.2.2.3.	Управљање ризицима у пољопривреди, кроз регресирање премије осигурања усева, плодова, вишегодишњих засада, расадника и животиња, опремање противградне службе, заштиту од поплава.	2018-2023	Број корисника подршке. Износ реализованих буџетских средстава.	Буџет општине Темерин.	Општина Темерин. Републички хидрометеоролошки завод (РХМЗ). Виши нивои власти. Јавна предузећа.
1.2.2.4.	Изградња и одржавање најфреквентнијих атарских путева.	2018-2023	Дужина изграђених и уређених атарских путева.	Буџет општине Темерин.	Општина Темерин. Удружење пољопривредника.
1.2.2.5.	Изградња нових и реконструкција постојећих отресишта.	2018-2023	Изграђена отресишта.	Буџет општине Темерин.	Општина Темерин. Удружење пољопривредника.

1.2.2.6.	Опремање пољоочуварске службе.	2018-2023	Смањен број крађа. Износ утрошених средстава.	Општина Темерин.	ЈКП Темерин Општина Темерин.
1.2.2.7.	Подршка активностима контроле земљишта и вода.	2018-2023	Износ реализованих буџетских средстава.	Општина Темерин.	Општина Темерин. ПССС. Пољопривредни произвођачи. Задруге.
1.2.2.8.	Пошумљавање пољопривредног земљишта.	2018-2023	Подручје (површине) обухваћено пошумљавањем.	Општина Темерин. ЈКП Војводинашуме	Општина Темерин. ЈКП „Војводинашуме“.

Мера 1.2.3. Оснаживање пољопривредника кроз трансфер знања, развој партнерстава и диверсификацију активности

Пројектна активност	Листа потенцијалних активности/ пројеката	Време реализације	Индикатори	Извор финансирања	Реализатори
1.2.3.1.	Едукативне и промотивне активности у пољопривреди (организовање предавања за пољопривреднике, студијских и сајамских путовања и сл);	2018-2023	Број одржаних радионица. Број организованих студијских путовања. Број учесника.	Буџет општине Темерин.	Општина Темерин. ПССС. Образовно научне институције. Задруге. Удружења пољопривредника.
1.2.3.2.	СМС подршка пољопривредницима: обавештавање пољопривредника о доступним мерама подршке (субвенцијама, кредитним линијама) са нивоа Републике и Општине;	2018-2023	Купљен софтверски програм. Број пољопривредника и њихових бројева мобилних телефона у бази Општине.	Буџет општине Темерин. Донатори.	Општина Темерин. Одељење за привреду и локални економски развој.

1.2.3.3.	Подршка у формирању локалне акционе групе (ЈАГ) и изради регионалне стратегије руралног развоја.	2018-2023	Формиран ЈАГ.	Буџет општине Темерин. Виши нивои власти. Донаторска средства.	Општина Темерин. Цивилни сектор.
1.2.3.4.	Подршка активностима прераде пољопривредних производа, кроз суфинансирање куповине опреме за прераду, увођење стандарда квалитета и маркетинг производа.	2018-2023	Број корисника подршке. Број основаних капацитета прераде на сектору пољопривредних газдинстава и сектору МСПП.	Буџет општине Темерин. Виши нивои власти. Донаторска средства.	Општина Темерин. Одељење за привреду и локални економски развој. Пољопривредна газдинства. Сектор МСПП.
1.2.3.5.	Претварање слатина (државног пољопривредног земљишта) и језера, насталог приликом експлоатације геолошког састава за производњу цигле, у рибњаке за комерцијалну производњу рибе.	2018-2023	Број новооснованих рибњака за комерцијални узгој рибе. Број пољопривредних газдинстава која се баве узгојем рибе у рибњацима.	Буџет општине Темерин. Донаторска средства.	Општина Темерин. ЈКП „Воде Војводине“.

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 1.3: УНАПРЕЂЕЊЕ И АКТИВИРАЊЕ ТУРИСТИЧКИХ РЕСУРСА

Мера 1.3.1. Економско оснаживање пољопривредника кроз стварање услова за бављење туризмом

Пројектна активност	Листа потенцијалних активности/ пројеката	Време реализације	Индикатори	Извор финансирања	Реализатори
1.3.1.1.	Подршка пољопривредним газдинствима у бављењу сеоским туризмом на салашима и еко туризмом кроз едукације,	2018-2023	Број корисника подршке. Износ планираних и реализованих буџетских средстава.	Буџет општине Темерин.	ТО Темерин. Одељење за привреду и локални економски развој.

	суфинансирање трошкова набавке опреме или изградње капацитета.				Општина Темерин.
1.3.1.2.	Унапређење риболовног туризма кроз подстицаје риболовачким удружењима за производњу аутохтоне рибље млађи, организовање летњих кампова риболова за децу и слично.	2018-2023	Износ реализованих буџетских средстава. Производња аутохтоне рибље млађи. Број учесника летњег кампа риболова.	Буџет општине Темерин.	ТО Темерин. ЈКП „Воде Војводине“. Риболовачка удружења. Научно образовне институције (за производњу аутохтоне рибље млађи).
1.3.1.3.	Унапређење услова за ловни туризам, кроз подршку ловачким удружењима за потребе повећања бројности популације ситне дивљачи, финансирања адаптације прихватилишта за фазане у Темерину, финансирања довољења струје до фазанерије, пошумљавања и сл.	2018-2023	Износ реализованих буџетских средстава. Број реализованих активности. Број ситне дивљачи.	Буџет општине Темерин. Донатори. ЈКП Војводинашуме	ТО Темерин. Ловачка удружења. ЈКП „Војводинашуме“.
1.3.1.4.	Изградња бицикличке стазе уз Јегричку (Темерин – Инфо центар Јегричка).	2018-2023	Изграђена бицикличка стаза.	Буџет општине Темерин. Виши нивои власти. Донатори.	ТО Темерин. Одељење за привреду и локални економски развој. Општина Темерин.
1.3.1.5.	Уређење базенског комплекса застакливањем, покривањем базена и изградњом свлачионице.	2018-2023	Реконструисан базенски комплекс.	Буџет општине Темерин. ЈКП Темерин. Виши нивои власти. Донатори.	ТО Темерин. Одељење за привреду и локални економски развој. ЈКП Темерин.

1.3.1.6.	Израда и постављање туристичке саобраћајне сигнализације.	2018-2023	Обележени туристички локалитети.	Буџет општине Темерин. Виши ниво власти.	ТО Темерин.
----------	---	-----------	----------------------------------	---	-------------

**СТРАТЕШКИ ЦИЉ 2:
УНАПРЕЂЕЊЕ И РАЗВОЈ ИНФРАСТРУКТУРЕ И ЗАШТИТА
ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ**

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 2.1: ДАЉИ РАЗВОЈ И УНАПРЕЂЕЊЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ

Мера 2.1.1. Унапређење физичке инфраструктуре у руралном подручју Општине

Пројектна активност	Листа потенцијалних активности/ пројеката	Време реализације	Индикатори	Извор финансирања	Реализатори
2.1.1.1.	Унапређење квалитета водоснабдевања и капацитета водовдне мреже.	2018-2023	Број и вредност реализованих активности. Број избушених нових бунара. Дужина промењених азбестно-цементних цеви.	Буџет општине Темерин. ЈЛП Темерин. Виши ниво власти.	Општина Темерин. ЈКП Темерин.
2.1.1.2.	Изградња канализационе мреже и уређаја за пречишћавање отпадних вода.	2018-2023	Број и вредност реализованих активности. Дужина новоизграђене канализационе мреже. Број корисника прикључених на канализациону мрежу.	Буџет општине Темерин. ЈКП Темерин. Виши ниво власти.	Општина Темерин. ЈКП Темерин.
2.1.1.3.	Изградња и уређење путне инфраструктуре (локални и некатегорисани путеви и улице у насељима).	2018-2023	Број и вредност реализованих активности.	Буџет општине Темерин. ЈКП Темерин.	Општина Темерин. ЈКП Темерин.

**СТРАТЕШКИ ЦИЉ 3:
ПОДИЗАЊЕ КВАЛИТЕТА И ДОСТУПНОСТИ УСЛУГА У ОБЛАСТИ
ВАНПРИВРЕДНИХ ДЕЛАТНОСТИ**

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 3.2: ПОБОЉШАЊЕ ОПШТЕГ ЗДРАВСТВЕНОГ СТАЊА СТАНОВНИШТВА И УСЛОВА ЗА РАД У ЗДРАВСТВУ

Мера 3.2.1. Унапређење примарне здравствене заштите у руралном подручју Општине

Пројектна активност	Листа потенцијалних активности/ пројеката	Време реализације	Индикатори	Извор финансирања	Реализатори
3.2.1.1.	Унапређење превентивних здравствених услуга у насељу Сириг.	2018-2023	Просторно проширење здравствене станице. Повећање броја запослених. Набављена опрема за унапређење рада.	Буџет општине Темерин. Виши нивои власти. Донатори.	Општина Темерин. Дом здравља Темерин.

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 3.4: УНАПРЕЂЕЊЕ УСЛОВА ФУНКЦИОНИСАЊА ОБРАЗОВНИХ УСТАНОВА

Мера 3.4.1. Унаређење система предшколских и образовних установа у у руралном подручју Општине

Пројектна активност	Листа потенцијалних активности/ пројеката	Време реализације	Индикатори	Извор финансирања	Реализатори
3.4.1.1.	Унапређење услова функционисања предшколске установе у насељу Сириг.	2018-2023	Формирана јаслена група. Унапређење људских и материјалних средстава рада ПУ.	Буџет општине Темерин. Виши нивои власти.	Општина Темерин. ПУ „Вељко Влаховић“, Темерин.
3.4.1.2.	Унапређење просторних, материјалних и кадровских услова за функционисање ОШ „Данило Зеленовић“ у Сиригу.	2018-2023	Извршена инвестициона улагања (обим улагања и вредност инвестиције).	Буџет општине Темерин. Виши нивои власти.	Општина Темерин. ОШ.

				Донатори.	
3.4.1.3.	Подршка надареним ђацима и њиховим професорима са подручја општине Темерин за учешће на регионалним, републичким и међународним такмичењима.	2018-2023	Број деце и професора корисника подршке.	Буџет општине Темерин.	Општина Темерин.
3.4.1.4.	Подршка најуспешнијим студентима са подручја општине Темерин за студијска путовања у иностранство.	2018-2023	Број студената корисника подршке.	Буџет општине Темерин.	Општина Темерин.

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 3.5: ПОДИЗАЊЕ СТАНДАРДА И УНАПРЕЂЕЊА РАЗВОЈА КУЛТУРЕ И СПОРТА

Мера 3.5.1. Унаређење културе и спорта у у руралном подручју Општине

Пројектна активност	Листа потенцијалних активности/ пројеката	Време реализације	Индикатори	Извор финансирања	Реализатори
3.5.1.1.	Реконструкција Дома културе у насељу Сириг и опремање савременом опремом и средствима за рад.	2018-2023	Број и вредност реализованих активности.	Буџет општине Темерин. Виши нивои власти. Донатори.	Општина Темерин. Културни центар општине Темерин.
3.5.1.2.	Унапређење спорта, кроз израду пројектно техничке документације за изградњу спортске хале у насељу Сириг“ и подршку раду спортских удружења и клубова.	2018-2023	Урађена пројектно техничка документација. Број спортских удружења и клубова корисника подршке.	Буџет општине Темерин. Виши нивои власти. Донатори.	Општина Темерин. Спортска удружења и клубови.

VII СИСТЕМ ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ, МОНИТОРИНГА И ЕВАЛУАЦИЈЕ

Имплементација секторске стратегије за приведу, пољопривреду и рурални развој општине Темерин представља веома сложен и одговоран задатак, јер подразумева учешће већег броја директних и индиректних субјеката (носиоца пројектних активности), захтева координацију и синергију многобројних активности, њихову контролу и сл.

Општинска управа требало би да у процесу имплементације Стратегије мобилише све релевантне и заинтересоване стране за реализацију предложених развојних пројеката. Значајну улогу у имплементацији Стратегије требало би да имају конкретни економски субјекти, као што су мала и средња предузећа и предузетници, породична пољопривредна газдинства, удружења пољопривредника, земљорадничке задруге, постојећи кластер, као и инвеститори (привредна друштва) веће економске снаге и пословних капацитета.

Реализација развојних пројекта датих у секторској Стратегији подразумеваће: (а) даље јачање људских и материјалних капацитета Општинске управе; (б) развој различитих партнерских иницијатива (јавног, привредног и цивилног сектора), које би требало да припремају и имплементирају пројекте; (в) јачање предузетничког духа и инвестиционих капацитета/способности у локалној заједници.

Поред тога, имплементација Стратегије зависиће и од институционалног амбијента и пословног окружења и климе у коме се одвија привредни и рурални развој Србије уопште: обезбеђеност макроекономске и политичке стабилности, успостављање ефикасног система финансирања и осигурања пољопривредне производње, ефикасно функционисање тржишта роба и капитала, јачање и заштита конкуренције на тржишту и слично.

Имплементација секторске стратегије подразумеваће израде једногодишњих Оперативних програма, израде Извештаја о имплементацији једногодишњих оперативних програма, израду финалног Извештаја о реализацији Стратегије, као и ревизије стратешког документа уколико се за тим уочи потреба.

Мониторинг (праћење) је непрестани процес прикупљања информација преко дефинисаних индикатора за мерење напретка у реализацији мера и пројектних активности. Наведени процес обезбеђује да се ограничена средства за развој искористе на најефикаснији начин. Он се усредсређује на испуњавање планираног и обавља се континуирано, при чему се прати реализација пројеката и идентификују се успеси и проблеми. На основу резултата мониторинга, прикупљених података, информација и извештаја, анализира се извршавање пројеката. У процес мониторинга треба да буду укључени сви актери укључени у имплементацију пројеката, представници Општинске управе, општински савети, као и сви значајнији општински актери.

Вредновање (евалуација) се надовезује на мониторинг и неопходно је да се спроводи на почетку (*ex ante*), на средини (*on going*) и на крају периода за који је стратегија дефинисана (*ex post*). Евалуација се заснива на два кључна елемента: (а) доступност

информација и (б) систем прикупљања података, који подразумева креирање одговарајуће системске базе података, као интегралног елемента годишњих и финалних извештаја о имплементацији Стратегије.

Евалуација Стратегије се реализује праћењем одговарајућих индикатора (показатеља доприноса), који су дати за сваку предложену пројектну активност. Индикаторима за евалуацију Стратегије требало би да се процењују њене следеће карактеристике: (а) релевантност у смислу примерености у задовољавању приоритетних развојних потреба, (б) ефикасност у смислу достизања вредности аутпута која превазилази вредност уложених инпута, и (в) одрживост у смислу оправданости постојања постављених циљева, решења и активности у дугорочној перспективи и условима деловања различитих ризика и неизвесности.

ЛИТЕРАТУРА

Годишњи програм заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта општине Темерин за 2017. годину.

Закон о локалној самоуправи, Службени гласник РС, бр. 129/2007 и 83/2014 – др. закон.

Закон о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју, Службени гласник РС број 10/2013, 142/2014, 103/2015 и 101/2016.

Просторни план општине Темерин, Службени лист општине Темерин, број 21/2014.

План капиталних инвестиција општине Темерин 2017-2020, Темерин, децембар 2016.

Програм подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја општине Темерин за 2018. годину.

Правилник о рејонизацији виноградарских географских производних подручја Србије, Службени гласник РС, 45/2015.

Правилник о условима и поступку давања у закуп и на коришћење пољопривредног земљишта у државној својини, Службени гласник РС, бр. 16/2017.

РЗС, Општине и региони у Републици Србији, 2013. година.

РЗС, Општине и региони у Републици Србији, 2017.

РЗС, Попис пољопривреде 2012, ниво насеља.

РЗС, Попис пољопривреде 2012, Пољопривреда у Републици Србији. Књига I, Књига II, 2013.

РЗС, Попис становништва, домаћинства и станова у Републици Србији, 2011.

Стратегија развоја општине Темерин 2016-2020, Службени лист општине Темерин, број 23/2016.

Стратегија развоја културе општине Темерин 2015-2020, Службени лист општине Темерин, број 17/2015.

Стратегија (Програм) развоја спорта општине Темерин са акционим планом 2016-2018, Службени лист општине Темерин, број 17/2015.

SEEDDEV (2017): Конкурентност пољопривреде Србије, SEEDDEV, Београд, Србија, www.seeddev.org/publikacije/Konkurentnost_poljoprivrede_Srbije/Konkurentnost_Srbije_Analiza.pdf

Уредба о утврђивању методологије за израчунавање степена развијености региона и јединица локалне самоуправе, Службени гласник РС, бр. 42/2010.

Уредба о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2018. години, Службени гласник РС, број 18/2018.

Интернет извори:

Агенција за привредне регистре, <http://www.apr.gov.rs>

Дом здравља Темерин, <http://www.dztemerin.rs/index.php/organizacija/akreditacija/115-2015-11-27-07-11-46>; http://www.dztemerin.rs/download/strateski_plan.pdf;
<http://www.dztemerin.rs/download/sertifikat.pdf>

Јавно комунално предузеће „Темерин“
<http://www.jkptemerin.com/rs/delatnosti/vodovod/proizvodnja-i-distribucija-vode.html>

Регионална привредна комора Јужнобачког управног округа, Нови Сад, <http://rpkn.com>

Туристичка организација општине Темерин, <http://www.temerintourism.org.rs>

Фонд за подршку инвестицијама у Војводини, <https://vojvodinaictcluster.org/sr/associated-members/fond-za-podrsku-investicija-u-vojvodini-vip/>

УЧЕСНИЦИ У АНКЕТНОМ ИСТРАЖИВАЊУ И ИЗАБРАНИ ЧЛАНОВИ РАДНИХ ГРУПА ЗА ИЗРАДУ СЕКТОРСКЕ СТРАТЕГИЈЕ ЗА ПРИВРЕДУ И ПОЉОПРИВРЕДУ ОПШТИНЕ ТЕМЕРИН

Представници Скупштине општине Темерин, Општинске управе општине Темерин, чланови општинских већа, представници Агенције за развој општине Темерин и представници јавних предузећа:

- Председник Скупштине општине Темерин, Роберт Пастор;
- Заменик председника Скупштине општине Темерин, Ђорђе Станивук;
- Начелница Општинске управе, Марија Зец Пајфер;
- Заменица начелнице Општинске управе, Магдолна Пете;
- Одељење за привреду Општинске управе, Славко Тодоровић;
- Одељење за пољопривреду и инвестиције, Соња Тодоровић, Славко Врховац;
- Члан општинског већа за комуналне делатности, Стеван Томић;
- Члан општинског већа за развојне пројекте, Станислав Томишић;
- Члан Општинског већа за привреду, Мира Родић;
- Агенција за развој општине Темерин, директор Милан Михајловић и тим Агенције (Дејан Ајдуковић, Радмила Симеуновић, Мирослав Тепић, Јована Ђурђевић, Милица Пантош);
- ЈКП „Темерин“, Небојша Вукадиновић, Јова Павлов, Недељко Роквић;
- Туристичка организација општине Темерин, Тамара Шите;
- ПУ „Вељко Влаховић“, Вера Бјелџац;
- Спортски савез општине Темери, Недељко Ђукић;
- Културни центар Темерин, Драган Томић;
- Центар за социјални рад Темерин, Јасна Алић, Данијел Хајдук;

Представници привредних друштава:

- „Фабрика котрљајућих лежајева и кардана ФКЛ“ АД, Темерин;
- „ДТД Рибарство“, д.о.о, Бачки Јарак;
- „Ретро Trade“ д.о.о., Темерин;
- „Градина Систем“ д.о.о, Темерин;
- "7. Јули", Д.О.О., Сириг;
- "Петефи", Д.О.О., Темерин;
- "Агродинамика", Д.О.О, Сириг;
- "Алба аграр", Д.О.О, Темерин;

- "Бјекић Фарм", Д.О.О, Бачки Јарак;
- "Камендин" А.Д., Сириг;
- "Мистрал Комерц", д.о.о, Темерин;
- "Вуксановић Агра", д.о.о, Темерин.

Представници земљорадничких задруга:

- ОЗЗ "Жуњи Силак", Темерин;
- Повртарска задруга "ЕКОАДУТ", Темерин;
- ОЗЗ Фехер и син, Темерин.

Представници развојно оријентисаних породичних пољопривредних газдинстава:

- *Варга Иштван*, ППГ, Темерин,
- *Васиљевић Мирослав*, ППГ, Сириг,
- *Дујмовић Ласло*, Винарија "Виндуло", Темерин,
- *Зеленовић Бранислав*, ППГ, Сириг,
- *Татјана Идеи*, ППГ, Темерин,
- *Петковић Радован*, ППГ, Темерин,
- *Ралић Ђуро*, ППГ, Сириг,
- *Фартма "Салаш 220"*, предузетник, Темерин,
- *Цветановић Зоран*, ППГ, Сириг.

Представници удружења:

- Пословно удружење за унапређење конкурентности металског сектора Војводине - Војводина метал кластер – Зоран Пекез;
- Пчеларско удружење "Сигети Шандор" Темерин, Золтан Бабковић;
- Друштво пријатеља баште Темерин, Шандор Шнајдер;
- Ловачко удружење „Фазан“ Темерин, Данило Дашић;
- Актив жена МЗ Бачки Јарак, Боса Вукотић;

АНЕКСИ

Превод тачака IV, V, VI и VII на енглески језик

IV SWOT ANALYSIS OF THE ECONOMY, AGRICULTURE AND RURAL DEVELOPMENT SECTORS OF THE TEMERIN MUNICIPALITY

In the previous chapter there have been considered potentials of the Municipality in the field of economic development, agriculture and rural development (internal strengths / weaknesses), Accordingly, SWOT analysis of the development of economy, agriculture and rural development of the Temerin Municipality is presented below (Table 38).

This matrix represents an important analytical technique and a strategic planning framework, through which the systematization of situational analysis is provided in the best possible way, by considering: (a) internal (local) resources (the strengths and weaknesses of the Municipality), and (b) the chances and threats of the national and international environment.

Table 38. SWOT analysis of the economy, agriculture and rural development sectors of the Temerin Municipality, 2018.

STRENGTHS	WEAKNESSES
ECONOMY AND BUSINESS INFRASTRUCTURE	ECONOMY AND BUSINESS INFRASTRUCTURE
<ul style="list-style-type: none"> – The proximity of Novi Sad and well-developed traffic infrastructure (roads E-75, M-22, R-120, R-104) make the geographical position of the Temerin municipality favourable for the development of various economic activities. – The municipality belongs to a group which development is 80-100% of the Republic average. – Successfully implemented privatization process, which enabled maintenance of a large number of companies and continuation of their development. – The backbone of economic development consists of the manufacturing industry (metal and metalworking industry), trade and agriculture, in which large, medium and small enterprises, as well as a large number of entrepreneurs, successfully operate. 	<ul style="list-style-type: none"> – Dominantly represented traditional production, with high share of raw materials and products of lower processing level in export. – Insufficiently developed food industry. – Average net earnings excluding taxes and contributions at the end of 2017 were below the average of the Republic, AP Vojvodina and the South Bačka District. – The total value of foreign trade commodity exchange in the period 2012-2017 was characterized by cyclical movement and falling trend. – Non-interconnection of SME with large systems. – Low level of investments in basic funds. – Insufficient number of capital projects. – Low level of regional investments. – Incomplete urban planning and planning documentation. – Incomplete equipment for communal infrastructure of working zones (lack of sewerage network in the

<ul style="list-style-type: none"> – Existence of the dual education system for the needs of the metalworking industry, and the support of the Municipality in the formation of this educational profile. – Developed entrepreneurship and entrepreneurial spirit: out of the total number of employees, enterprises, institutions and organizations employ 70.1% of persons, while private entrepreneurs represent 25.2% of employees, which is significantly above the average of the Republic, the Province and the South Bačka District. – Existence of a craft cooperative. – A strong raw material basis for the development of the food industry. – Employment growth: compared to 2012, the number of employees in 2016 increased by 11.9%. – Decrease in unemployment: compared to 2012, the number of unemployed persons in 2016 decreased by 18.4%. – The Municipality has 77 unemployed persons per 1,000 inhabitants, which is below the average of the Republic, AP Vojvodina and South Bačka District. – In the period 2014-2017, there was an increase in the number of active companies, from 336 enterprises in 2012 to 360 enterprises in 2017. – In the period 2014-2017, the total operating income of active companies increased by 35.9%, and the total operating income of entrepreneurs increased by 30.8%. – Surplus in foreign trade. – Favourable investor treatment. – Existence of the Development Agency of the Temerin Municipality for the purpose of supporting local economic development. – Existence of strategic documents for the purpose of planned development and direction of the economy. – Plans of detailed regulation have been developed for a large number of working zones and blocks, thus creating the basis for issuing construction permits in these zones. – Business association for improving the competitiveness of the metal sector "Vojvodina Metal Cluster", Temerin 	<p>industrial zone in Bački Jarak).</p> <ul style="list-style-type: none"> – Local traffic infrastructure is not sufficiently developed: unregulated bypass roads and local and unclassified roads, unpaved crossroads, unregulated parking places for vehicles and trucks, rail traffic insufficiently developed.
--	---

AGRICULTURE AND RURAL DEVELOPMENT	AGRICULTURE AND RURAL DEVELOPMENT
<ul style="list-style-type: none"> - Fertile agricultural land of good cadastral structure. - High participation of the used agricultural land (CAL) in the total area of the Municipality in relation to the national level (86%, according to 39% at the level of the Republic). - The capability of the CAL per capita is higher than the national level. - River Jegrička and groundwater provide irrigation options. - Higher share of irrigated areas in the penitentiary (10.8%), compared to the level of the Province (3.6%) and the Republic (2.9%). - The intensive crop production, characterized by the full implementation of agro-technical measures and high crop yields, especially in the agricultural enterprises and agricultural cooperatives sector. - Increase in the production of industrial plants, vegetables and fruits. - The richness and preservation of natural resources represents a strong potential for the development of the organic production sector. - Raising pig breeding and poultry farming. - Successful and large agricultural enterprises and cooperatives in the field of crop production and cattle breeding (modern livestock farms). - A large number of market-oriented family agricultural producers. - A high percentage of contracted production, especially in crop husbandry, and a large number of companies and cooperatives engaged in the purchase of agricultural crops. - Satisfactory storage capacities. - Satisfactory equipment with agricultural machinery, especially in the sector of legal entities and entrepreneurs. - Favourable geo-strategic position of the Municipality, especially proximity to Novi Sad and Belgrade, facilitates the transport and sale of agricultural products. 	<ul style="list-style-type: none"> - Subdivision of the plot: 77.3% of agricultural farms have less than 5 hectares. - Lower average size of family farms (6.3 ha) in relation to the average of the Province (8.4 ha). - Low share of orchards and vineyards in the penitentiary. - Low share of pasture and meadows in the penitentiary, and insufficient development of cattle breeding and sheep farming. - The labour force available on the PPG is engaged in a lower percentage in relation to the level of the Republic, AP Vojvodina, and South Bačka region. - The chain of the product market is short (there is no added value to the products by processing, packaging, marketing, etc.). - Lack of motivation and interest of farmers for cooperation and merging. - Insufficient number of specialized agricultural cooperatives. - Renting the state land for a one-year lease affects the reduction of its quality and fertility. - Insufficient investments in the canal network for drainage. - Inappropriately equipped field keeper service. - Inappropriately arranged and built field roads. - Small number of mud removal area. - Extremely low number of connections in relation to the length of the constructed sewage system. - Undeveloped sports infrastructure in Sirig settlement.

<ul style="list-style-type: none"> - Intensive cooperation with scientific institutions and advisory services enables the development of agriculture based on new knowledge and innovations. - Favourable conditions for the development of tourism (rural tourism in farms, hunting and fishing tourism, wine and manifestation tourism, etc.). - Existence of agricultural farms that successfully deal with rural tourism in the countryside farms. - Water supply is at a relatively satisfactory level (water supply network covers all settlements, including Sirig, a rural village). 	
CHANCES	THREATS
<ul style="list-style-type: none"> - Accessibility to foreign markets under favourable terms: duty-free placement of a large number of products thanks to signed free trade agreements with the EU, CEFTA, the Russian Federation, Belarus and Kazakhstan, Turkey, EFTA and the USA. - Access to European funds for the development of economy, agriculture and rural development. - Support for the MESP sector and fostering self-employment in the level of the Republic and the Province. - Encouragement of dual education (cooperation between employers and educational institutions in creating curricula and profiles). - Stimulative population and education policy of the Government of the Republic of Serbia. - Co-operation with neighbouring municipalities and / or Regional Development Agency Bačka on the implementation of cross-border projects and other projects relevant to the local community and the Region. - Expected support from the national level for the formation of local action groups 	<ul style="list-style-type: none"> - Climate change and the frequency of natural disasters. - Economic globalization and market liberalization (global competition, strong foreign competition, exposure of domestic economy and agriculture to the effects of price changes on the world market). - Loss of benefits under CEFTA and EFTA, suspension of the Free Trade Agreement with Russia, Turkey, Belarus, Kazakhstan after joining the EU. - The incomplete WTO accession process. - Inefficient policy of balanced regional development. - Undeveloped financial market and unfavourable conditions of loans on the banking market. - Frequent changes in legislation and legal (none) compliance with the situation in the field. - Distorted competition and ineffective protection of the competition in the domestic market. - Gray economy. - Policy impact on local initiatives. - Outflow of staff: additional lagging behind of knowledge and skills of human resources. - The presence of large retail chains in the food production and distribution sectors (multinational companies with strong brands, high demands, and a strong negotiating position

<p>and implementation of the Leader approach to rural development.</p>	<p>on the market).</p> <ul style="list-style-type: none"> - High requirements of consumers concerning brands, quality, and increasingly stringent regulations regarding food safety and quality standards on the world market. - Exclusion of a large number of small producers from highly demanding retail chains in the production and distribution of food. - Absence of state intervention measures to regulate the market in the case of a market imbalance (the "safety net" system). - Instability of agrarian policy. - Adapting agrarian policy to EU common agricultural policy and reducing support from the national level for direct payments. - High energy prices, primarily of diesel fuel.
--	--

Source: Institute of Economics of Agriculture, Belgrade & Institute of Economic Sciences, Belgrade, 2018.

V MEASURES OF SUPPORT AND PROJECT ACTIVITIES IN THE ECONOMY, AGRICULTURE, AND RURAL DEVELOPMENT SECTORS IN THE TEMERIN MUNICIPALITY UNTIL 2023

Development strategy of the Municipality of Temerin 2016-2020 (Official Gazette of the Municipality of Temerin, number 23/2016) defines a vision, strategic and priority developmental objectives of the Municipality of Temerin until 2020, as follows:

DEVELOPMENT VISION OF THE MUNICIPALITY OF TEMERIN:

In 2020, Municipality of Temerin, located in the gravity zone of Novi Sad, will become a municipality that provides its citizens with quality conditions for life and work, with built social and physical infrastructure, a tourist-attractive and preserved environment, being recognizable by multiculturalism and tolerance.

STRATEGIC OBJECTIVE 1: GROWTH OF ECONOMIC COMPETITIVENESS DESIGNATED ON RENEWABLE RESOURCES

Priority objective 1.1: Supporting economic activity and fostering investments.

Priority objective 1.2: Promoting entrepreneurship, improving agricultural production, and supporting the livestock breeding.

Priority objective 1.3: Improving and activating tourism resources.

STRATEGIC OBJECTIVE 2: IMPROVEMENT AND DEVELOPMENT OF INFRASTRUCTURE AND ENVIRONMENTAL PROTECTION

Priority objective 2.1: Further development and improvement of infrastructure.

Priority objective 2.2: Maintenance and protection of the quality of the environment.

Priority objective 2.3: Planning and creation of an accessible and attractive environment.

STRATEGIC OBJECTIVE 3: RAISING THE QUALITY AND ACCESSIBILITY OF SERVICES IN THE FIELD OF NON-ECONOMIC ACTIVITIES

Priority objective 3.1: Improving the effectiveness and efficiency of local government work.

Priority objective 3.2: Improving general health status of the population, and conditions for work in health care.

Priority objective 3.3: Creating conditions for better functioning of the Center for Social Work, and improving accessibility of social services.

Priority objective 3.4: Improving conditions for the functioning of educational institutions.

Priority objective 3.5: Raising standards and improving the development of culture and sport.

Supporting measures and project activity proposals in the economy, agriculture, and rural development sectors of the Temerin municipality are presented via strategic and priority objectives, in compliance with the defined vision of the Temerin municipality until 2020.

STRATEGIC OBJECTIVE 1:

GROWTH OF ECONOMIC COMPETITIVENESS DESIGNATED ON RENEWABLE RESOURCES

PRIORITY OBJECTIVE 1.1: SUPPORTING ECONOMIC ACTIVITIES AND FOSTERING INVESTMENTS.

Measure 1.1.1. Supporting economic activities by reducing costs of business operations in the SME sector, and supporting employment and self-employment

Project activity 1.1.1.1.	– Reduction of taxes and fees imposed by local self-government in the SME sector, especially for women, young and innovative entrepreneurs, as well as start-up market entities.
Project activity 1.1.1.2.	– Supporting the SME sector through subsidizing interests on loans.
Project activity 1.1.1.3.	– Subsidizing employment, self-employment and implementation of the program of professional practice.

Measure 1.1.2. Supporting and developing competitiveness in the MESP sector

Project activity 1.1.2.1.	– Development of a grant system for starting a business (the financial support) for start-up and export-oriented entities in the MESP sector.
Project activity 1.1.2.2.	– Providing training services (education, training programs) and business counselling for the MESP sector.
Project activity 1.1.2.3.	– Supporting MESP in participation at national and international fairs.

Measure 1.1.3. Attracting domestic and foreign investments

Project activity 1.1.3.1.	– Defining and implementing incentive measures for attracting domestic and foreign investments. – Development of a Judge on the investment potential of the Municipality.
Project activity 1.1.3.2.	– Elaborating the Study on Investment Potentials of the Municipality
Project activity 1.1.3.3.	– Promotion of municipal investment potentials.

Measure 1.1.4. Education in function of the economic development

Project activity 1.1.4.1.	– Connecting young people and the unemployed with companies, professional associations and institutions of non-formal education.
Project activity 1.1.4.2.	– Continuation of the Municipality participation program in the dual education system in order to adapt educational profiles to the needs of the economy in the Municipality.

Measure 1.1.5. Development of business infrastructure and creation of incentive business climate

Project activity 1.1.5.1.	– Putting in function the existing infrastructure capacities in working zones.
---------------------------	--

Project activity 1.1.5.2.	– Infrastructure equipping of work areas.
Project activity 1.1.5.3.	– Developing technical documentation for the most important regional infrastructure projects.
Project activity 1.1.5.4.	– Developing a feasibility study for the establishment of an entrepreneurial incubator.
Project activity 1.1.5.5.	– Introducing a more efficient system for issuing licenses and documents for entrepreneurs and investors.
Project activity 1.1.5.6.	– Developing and strengthening of public-private partnerships to jointly implement projects of relevance to the local community.
Project activity 1.1.5.7.	– Improving cooperation of the Temerin Municipality Development Agency with the economic sector in order to create a database of resources, potentials and limitations of market entities of the Municipality.
Project activity 1.1.5.8.	– Continuous strengthening of the capacities of the Temerin Development Agency and its links with RDA Backa in order to support entrepreneurs (MESP sector) of the Municipality.

A PRIORITY OBJECTIVE 1.2: ENCOURAGING ENTREPRENEURSHIP, IMPROVING AGRICULTURAL PRODUCTION, AND SUPPORTING THE LIVESTOCK BREEDING.

Measure 1.2.1. Improving the competitiveness of primary agricultural production and supporting farmer associations

Project activity 1.2.1.1.	– Improving vegetable production (including mushroom and flower production), through co-financing the costs of building and equipping greenhouses, procurement of modern machinery and equipment for production and irrigation.
Project activity 1.2.1.2.	– Improving fruit-and-wine production, through co-financing the upgrading of modern and / or renewing existing multi-year planting of fruit trees and vineyards, and procurement of machinery and equipment for production and irrigation.
Project activity 1.2.1.3.	– Improving livestock production, through co-financing of the purchase of high quality breeding cattle, regressing the costs of artificial insemination of cattle, sheep and goats; construction and equipping livestock farms.
Project activity 1.2.1.4.	– Improving bee production, through supporting the bee associations for procurement of new bee associations, equipment, vehicles and trailers for the transport of bee associations, procurement of medicines for bees, organization of the manifestation "Days of Bees" and expert excursions.
Project activity 1.2.1.5.	– Advisory and financial support for farmers in the establishment and operation of sectoral associations.
Project activity 1.2.1.6.	– Support for young farmers who are engaged in horticulture, stockbreeding and fruit growing.

Project activity 1.2.1.7.	– Credit support through co-financing of interest rates of short-term agricultural loans.
---------------------------	---

Measure 1.2.2. Sustainable use of the agricultural land and development of agricultural infrastructure

Project activity 1.2.2.1.	– Maintenance of the existing channel drainage network (cleaning from mud and plants and possible reconstruction of existing channels).
Project activity 1.2.2.2.	– Development of the project technical documentation for the electrification of the part of the agriculture territory for the purpose of irrigation, with aggregates on an electric drive (pilot project).
Project activity 1.2.2.3.	– Risk management in agriculture, through the regression of insurance premiums for crops, fruits, perennial plantations, nurseries and animals, equipping the anti-hail service, flood protection.
Project activity 1.2.2.4.	– Construction and maintenance of the most frequent field roads.
Project activity 1.2.2.5.	– Construction of novel and reconstruction of remaining mud removal areas
Project activity 1.2.2.6.	– Equipping the field-guarding service.
Project activity 1.2.2.7.	– Support for soil and water control activities.
Project activity 1.2.2.8.	– Afforestation of agricultural land.

Measure 1.2.3. Empowering farmers through knowledge transfer, partnership development, and diversification of activities

Project activity 1.2.3.1.	– Educational and promotional activities in agriculture (organization of lectures for farmers, study and trade fairs trips, etc.);
Project activity 1.2.3.2.	– SMS support for farmers: informing farmers about available support measures (subsidies, credit lines) from the level of the Republic, the Province and the Municipality;
Project activity 1.2.3.3.	– Support in forming a local action group (LAG) and development of a regional rural development strategy.
Project activity 1.2.3.4.	– Support of the activities of processing agricultural products, through co-financing the purchase of equipment for processing and investing in quality standards and marketing products.
Project activity 1.2.3.5.	– Converting slag (state agricultural land) and lakes, created during the exploitation of the geological composition for the production of bricks, into fish farms for commercial fish production.

A PRIORITY OBJECTIVE 1.3: IMPROVING AND ACTIVATING TOURISM RESOURCES.

Measure 1.3.1. Economic improvement of farmers through creation of conditions for dealing with conditions for tourism

Project activity 1.3.1.1.	– Supporting agricultural farms in the field of rural tourism in farms and eco-tourism through education, co-financing the costs of equipment procurement or capacity building.
---------------------------	---

Project activity 1.3.1.2.	– Improving fishing tourism through incentives to fishing associations for the production of autochthonous young fish, organizing summer fishing camps for children, and the like.
Project activity 1.3.1.3.	– Improving conditions for hunting tourism through support to hunting associations for the needs of increasing the number of small game population, financing the adaptation of the pheasant shelters in Temerin, financing the permit for electricity to the pheasant plantation, afforestation.
Project activity 1.3.1.4.	– Construction of a bicycle path next to Jegriček.
Project activity 1.3.1.5.	– Decorating the pool complex by glazing and covering the swimming pool and constructing a dressing room.
Project activity 1.3.1.6.	– Design and installation of tourist traffic signalling.

STRATEGIC OBJECTIVE 2: IMPROVEMENT AND DEVELOPMENT OF INFRASTRUCTURE AND ENVIRONMENTAL PROTECTION

A PRIORITY OBJECTIVE 2.1: FURTHER DEVELOPMENT AND IMPROVEMENT OF INFRASTRUCTURE

Measure 2.1.1. Improvement of physical infrastructure in the rural territory of the Municipality

Project activity 2.1.1.1.	– Improving the quality of water supply and water supply network capacity
Project activity 2.1.1.2.	– Construction of sewage system network and waste water treatment device.
Project activity 2.1.1.3.	– Construction and arrangement of road infrastructure (local and unclassified roads and streets in the settlements).

STRATEGIC OBJECTIVE 3: RAISING THE QUALITY AND ACCESSIBILITY OF SERVICES IN THE FIELD OF NON-ECONOMIC ACTIVITIES

A PRIORITY OBJECTIVE 3.2: IMPROVEMENT OF GENERAL HEALTH SITUATION OF THE POPULATION AND CONDITIONS FOR WORK IN THE HEALTH SECTOR

Measure 3.2.1. Improvement of a primary health protection in the rural territory of the Municipality

Project activity 3.2.1.1.	– Improving preventive health services in the village Sirig.
---------------------------	--

A PRIORITY OBJECTIVE 3.4: IMPROVEMENT OF CONDITIONS FOR FUNCTIONING OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Measure 3.4.1. Improving systems of pre-school and educational activities in the rural territory of the Municipality.

Project activity 3.4.1.1.	– Improving conditions for functioning of the pre-school institution in the village Sirig.
Project activity 3.4.1.2.	– Improving the material, spatial and personnel conditions for functioning of the elementary school "Danilo Zelenović", Sirig.
Project activity 3.4.1.3.	– Supporting the gifted students and their professors from the municipality of Temerin for participation at the regional, republic and international competitions
Project activity 3.4.1.4.	– Supporting the most successful students from the municipality of Temerin for study tours abroad.

A PRIORITY OBJECTIVE 3.5: RAISING STANDARDS AND IMPROVING THE DEVELOPMENT OF CULTURE AND SPORTS.

Measure 3.5.1. Improvement of culture and sports in the rural area of the Municipality

Project activity 3.5.1.1.	– Reconstruction of the Cultural Centre in the village Sirig and equipping it with modern equipment and means for work.
Project activity 3.5.1.2.	– Improving sports through the development of the project technical documentation for the construction of a sports hall in the village Sirig, and supporting work of sports associations and clubs.

VI ACTION PLAN FOR THE IMPLEMENTATION OF MEASURES AND PROJECT ACTIVITIES

***STRATEGIC OBJECTIVE 1:
GROWTH OF ECONOMIC COMPETITIVENESS BASED ON RENEWABLE
RESOURCES***

A PRIORITY OBJECTIVE 1.1: SUPPORT FOR ECONOMIC ACTIVITIES AND INSTITUTION PROMOTION

Measure 1.1.1. Support for economic activities by reducing the costs of doing business in the SME sector and promotion of employment and self-employment

Project activity	List of potential activities / projects	Period of implementation	Indicators	Source of financing	Implementators
1.1.1.1	Reducing taxes and fees imposed by local government in the SME sector, especially for women, young and innovative entrepreneurs, as well as start-up market entities.	2018-2023	The amount of budgetary funds intended for co-financing the costs of local administrative taxes and communal fees. A number of the support beneficiaries.	Budget of the Municipality of Temerin.	Department for Economy and local –economic development. Municipality of Temerin.
1.1.1.2.	Support to the SME sector through interest subsidies for loans.	2018-2023	A number of the support beneficiaries. Amount of earmarked and spent budgetary funds.	Budget of the Municipality of Temerin.	Department for Economy and local –economic development. Municipality of Temerin.
1.1.1.3.	Subsidizing employment, self-employment and the implementation of a professional practice program.	2018-2023	A number of residents who got employment under this program, and who were registered within the National Employment Service. A number of employers who are beneficiaries of subsidies for employment of unemployed persons. A number of beneficiaries of self-employment subsidies. Implemented professional practice programs. Amount of spent	Budget of the Municipality of Temerin. Higher levels of government authorities. EU funds.	Department for Economy and local –economic development. Municipality of Temerin. National Employment Service. Employers.

			budgetary funds.		
--	--	--	------------------	--	--

Measure 1.1.2. Supporting and developing competitiveness in the SME sector

Project activity	List of potential activities / projects	Period of implementation	Indicators	Source of financing	Implementators
1.1.2.1	Development of grant systems for starting a business (a financial support) for start-up and export-oriented entities in the SME sector.	2018-2023	Number and amount of grants. Number of grant beneficiaries. Amount of planned (defined), and allocated funds.	Budget of the Municipality of Temerin. Higher levels of government authorities. National and Provincial Development Funds. Donations. EU Developmental programs (EU PRO).	Department for Economy and local –economic development. Municipality of Temerin. Regional Development Agency Backa. Economic entities in SME sectors.
1.1.2.2.	Provision of training services (education, training programs) and business consulting for the SME sector.	2018-2023	Number of service beneficiaries. Number of held training programs and business consulting programs.	Budget of the Municipality of Temerin. Donations. EU funds.	Department for Economy and local –economic development. Regional Development Agency Backa.
1.1.2.3.	Supporting SME to participate at the national and international fairs.	2018-2023	Number of beneficiaries. Amount of allocated funds.	Budget of the Municipality of Temerin. Donors. EU funds	Department for Economy and local –economic development. Regional Development Agency Backa. SME.

Measure 1.1.3. Attracting domestic and foreign investments

Project activity	List of potential activities / projects	Period of implementation	Indicators	Source of financing	Implementators
-------------------------	--	---------------------------------	-------------------	----------------------------	-----------------------

1.1.3.1.	Defining and implementing incentive measures for attracting domestic and foreign investments.	2018-2023	Number and amount of the incentive. Number of new investors. Amount of spent budgetary funds.	Budget of the Municipality of Temerin. Higher levels of government authorities. Provincial funds	Department for Economy and local –economic development. Municipality of Temerin.
1.1.3.2.	Elaboration of the study on investment potentials of the Municipality.	2018-2023	Elaborated study.	Budget of the Municipality of Temerin. Provincial funds Donations.	Department for Economy and local –economic development.
1.1.3.3.	Promotion of investment potentials of the Municipality.	2018-2023	Participation in fairs (number of participation, the dynamics of participation).	Budget of the Municipality of Temerin. Provincial funds Donations.	Department for Economy and local –economic development. Municipality of Temerin.

Measure 1.1.4. Education in function of economic development

Project activity	List of potential activities / projects	Period of implementation	Indicators	Source of financing	Implementators
1.1.4.1.	Connecting young people and the unemployed with companies, professional associations and non-formal education institutions.	2018-2023	Established connection mechanisms. Number of the young people who successful participated at the programs.	Budget of the Municipality of Temerin.	Department for Economy and local –economic development. Youth Office. Municipality of Temerin.
1.1.4.2.	Continuation of the program of participation of the Municipality in the dual education system in order to adapt educational profiles to the needs of the economy in the Municipality.	2018-2023	Number of persons who completed the educational profile in the dual education system.	Budget of the Municipality of Temerin.	Department for Economy and local –economic development. Municipality of Temerin.

Measure 1.1.5. Development of business infrastructure and creation of incentive business climate

Project activity	List of potential activities / projects	Period of implementation	Indicators	Source of financing	Implementators
1.1.5.1	Putting into function the existing infrastructure capacities in working zones.	2018-2023	Working zones put in function. Number of beneficiaries of working zones.	Budget of the Municipality of Temerin.	Department for Economy and local –economic development. Municipality of Temerin.
1.1.5.2.	Infrastructure equipping of working zones.	2018-2023	Percentage of infrastructure equipping of working zones. Amount of spent funds for the infrastructure equipping of working zones.	Budget of the Municipality of Temerin. Higher levels of government authorities. Administration for Capital Investments of AP Vojvodina.	Department for Economy and local –economic development. Municipality of Temerin.
1.1.5.3.	Elaboration of technical documentation for the priority regional infrastructure projects.	2018-2023	Elaborated and adopted technical documentation.	Budget of the Municipality of Temerin. Higher levels of government authorities.	Municipality of Temerin.
1.1.5.4.	Elaboration of the feasibility study for establishment of an entrepreneurial incubator.	2018-2023	Elaborated Study.	Budget of the Municipality of Temerin.	Department for Economy and local –economic development.
1.1.5.5.	Introduction of a more efficient system for issuing licenses and documents for entrepreneurs and investors.	2018-2023	Time required for issuing the licenses and documents.	Budget of the Municipality of Temerin.	Municipality of Temerin.
1.1.5.6.	Developing and strengthening public-private partnerships to jointly implement projects of significance to the local community.	2018-2023	Number of implemented projects in public and private partnership.	Budget of the Municipality of Temerin.	Department for Economy and local –economic development. Municipality of Temerin.

					Entities in the private sector.
1.1.5.7.	Improving the cooperation of the Development Agency of Temerin Municipality with the economic sector in order to establish a database of resources, potentials and limitations of market entities of the Municipality.	2018-2023	Number of joint meetings held. Established partnerships. Established database of resources and market entities.	Budget of the Municipality of Temerin.	Department for Economy and local –economic development. Municipality of Temerin.
1.1.5.8.	Further strengthening the capacities of the Development Agency of Temerin Municipality, and its connection with Regional Development Agency Backa in order to support entrepreneurs (MESP sector) of the Municipality..	2018-2023	Improved capacities of the Development Agency of Temerin Municipality. Number of projects implemented in cooperation with RDA Backa.	Budget of the Municipality of Temerin. Donors.	Department for Economy and local –economic development. RDA Backa.

A PRIORITY OBJECTIVE 1.2: SUPPORTING ENTREPRENEURSHIP, IMPROVING AGRICULTURAL PRODUCTION AND INCENTIVE OF CATTLE BREEDING

Measure 1.2.1. Improving the competitiveness of primary agricultural production and supporting for the farmers' associations

Project activity	List of potential activities / projects	Period of implementation	Indicators	Source of financing	Implementators
1.2.1.1.	Improving vegetable production (including mushroom and flower production), through co-financing the costs of constructing and equipping greenhouses, procurement of modern machinery and equipment for production and irrigation.	2018-2023	Number of support beneficiaries. Amount of planned and spent budgetary funds.	Budget of the Municipality of Temerin.	Municipality of Temerin. Agricultural producers. Cooperatives.
1.2.1.2.	Improving the fruit-and-wine production,	2018-2023	Number of support beneficiaries.	Budget of the Municipality of	Municipality of Temerin.

	through co-financing the upgrading of modern and / or reconstruction of existing multi-year planting of fruit trees and vineyards, and procurement of machinery and equipment for production and irrigation.		Amount of planned and spent budgetary funds.	Temerin.	Agricultural producers.
1.2.1.3.	Improvement of livestock production, through co-financing the purchase of quality cattle breeds, refundation of costs of artificial insemination of cattle, sheep and goats; constructing and equipping livestock farms.	2018-2023	Number of support beneficiaries. Amount of planned and spent budgetary funds.	Budget of the Municipality of Temerin.	Municipality of Temerin. Agricultural producers. Provincial Secretariat PSSS. Scientific Institutes.
1.2.1.4.	Improvement of beekeeping production through support to beekeeping associations for procurement of new bee companies, equipment, vehicles and trailers for the transport of bee companies, procurement of medicines for bees, organization of the manifestation "Days of Bees" and expert excursions.	2018-2023	Number of support beneficiaries. Amount of planned and spent budgetary funds.	Budget of the Municipality of Temerin.	Municipality of Temerin. Beekeeper Associations.
1.2.1.5.	Advisory and financial support to farmers in the formation and operation of sectoral associations.	2018-2023	Amount of spent budgetary funds.	Budget of the Municipality of Temerin.	Municipality of Temerin. Associations of Agricultural Producers. Agricultural

					producers.
1.2.1.6.	Support to young farmers who are engaged in vegetable, cattle breeding and fruit growing.	2018-2023	Number of the incentive beneficiaries. Number of young agricultural producers. (below 40 years of age).	Budget of the Municipality of Temerin.	Municipality of Temerin.
1.2.1.7.	Credit incentive through co-financing interests on agricultural loans.	2018-2023	Number of approved applications for co-financing of interest expenses on agricultural loans.	Budget of the Municipality of Temerin.	Municipality of Temerin.

Measure 1.2.2. Sustainable use of agricultural land and development of agricultural infrastructure

Project activity	List of potential activities / projects	Period of implementation	Indicators	Source of financing	Implementators
1.2.2.1.	Maintenance of the existing channel drainage network (cleansing of mud and wheat, and possible reconstruction of existing channels).	2018-2023	Length of well drained and reconstructed canal network for drainage.	Budget of the Municipality of Temerin. Public Communal Company 'Vojvodina Waters' (Vode Vojvodine). Provincial funds	Municipality of Temerin. Public Communal Company 'Vojvodina Waters' (Vode Vojvodine).
1.2.2.2.	Elaboration of project technical documentation for the electrification of the part of the agriculture territory for the purpose of irrigation, with aggregates on an electric drive (pilot project).	2018-2023	Elaborated project technical documentation.	Budget of the Municipality of Temerin. Higher levels of government authorities. Provincial funds.	Department for Economy and local – economic development. Municipality of Temerin.

1.2.2.3.	Risk management in agriculture, through the regression of insurance premiums for crops, fruits, perennial plantations, nurseries and animals, equipping the anti-hail service, flood protection.	2018-2023	Number of the incentive beneficiaries. Amount of implemented budgetary funds.	Budget of the Municipality of Temerin.	Municipality of Temerin. Republic Hydrometeorological Institute (RHMZ). Higher levels of government authorities. Public companies.
1.2.2.4.	Construction and maintenance of the most frequent x field roads.	2018-2023	Length of constructed and maintained field roads.	Budget of the Municipality of Temerin.	Municipality of Temerin. Association of Agricultural Producers.
1.2.2.5.	Construction of novel and reconstruction of remaining mud removal areas	2018-2023	Constructed mud removal areas.	Budget of the Municipality of Temerin.	Municipality of Temerin. Association of Agricultural Producers.
1.2.2.6.	Equipping the field-keeping service.	2018-2023	Reduced number of thefts. Amount of funds spent.	Municipality of Temerin.	Public Communal Company Temerin Municipality of Temerin.
1.2.2.7.	Support to soil and water control activities.	2018-2023	Amount of implemented budgetary funds.	Municipality of Temerin.	Municipality of Temerin. Provincial Secretariat PSSS. Agricultural producers. Cooperatives.
1.2.2.8.	Afforestation of agricultural land.	2018-2023	Areas (fields) covered by afforestation.	Municipality of Temerin. Public Communal Company Vojvodina sume	Municipality of Temerin. Public Communal Company Vojvodina sume

Measure 1.2.3. Empowering agricultural producers through the transfer of knowledge, partnership development, activity diversification

Project activity	List of potential activities / projects	Period of implementation	Indicators	Source of financing	Implementators
1.2.3.1.	Educational and promotional activities in agriculture (organization of lectures for farmers, study and trade fairs etc.);	2018-2023	Number of held workshops. Number of organized study visits. Number of participants.	Budget of the Municipality of Temerin.	Municipality of Temerin. Provincial Secretariat PSSS. Educational scientific institutions. Cooperatives. Association of Agricultural Producers.
1.2.3.2.	SMS support to farmers: informing farmers about available incentive measures (subsidies, credit lines) in the level of the Republic and the Municipality;	2018-2023	Purchased software program. Number of agricultural producers and their cell phone numbers in the database of Municipality.	Budget of the Municipality of Temerin. Donors.	Municipality of Temerin. Department for Economy and local –economic development.
1.2.3.3.	Support in forming a local action group (LAG) and developing a regional rural development strategy.	2018-2023	Formed LAG.	Budget of the Municipality of Temerin. Higher levels of government authorities. Donated funds.	Municipality of Temerin. Civil sector.
1.2.3.4.	Support to the activities of processing agricultural products, through co-financing the purchase of processing equipment, introduction of quality standards and marketing products.	2018-2023	Number of incentive beneficiaries. Number of established processing capacities in the sector of agricultural holdings.	Budget of the Municipality of Temerin. Higher levels of government authorities. Donated funds.	Municipality of Temerin. Department for Economy and local –economic development. Agricultural

					holdings. SME sector.
1.2.3.5.	Converting state agricultural land and lakes, created during the exploitation of geological composition for the production of bricks, into fish ponds for commercial fish production.	2018-2023	Number of newly established fish ponds for commercial fish farming. Number of agricultural holdings engaged in fish farming in fishponds.	Budget of the Municipality of Temerin. Donated funds.	Municipality of Temerin. Public Communal Company Vojvodina Waters (Vode Vojvodine).

A PRIORITY OBJECTIVE 1.3: IMPROVING AND ACTIVATING THE TOURIST RESOURCES

Measure 1.3.1. Economic empowerment of farmers through the creation of conditions for tourism

Project activity	List of potential activities / projects	Period of implementation	Indicators	Source of financing	Implementators
1.3.1.1.	Supporting agricultural holdings dealing with rural tourism in farms, and eco-tourism, through education, co-financing the costs of equipment procurement or capacity building.	2018-2023	Number of the incentive beneficiaries. Amount of planned and allocated budgetary funds.	Budget of the Municipality of Temerin.	TO Temerin. Department for Economy and local –economic development. Municipality of Temerin.
1.3.1.2.	Promotion of fishing tourism through incentives for fishing associations for the production of indigenous fish spawn, organization of summer camps of fishing for children, and similar.	2018-2023	Amount of implemented budget funds. Productions of indigenous fish spawn. Number of participants in the summer fishing camp.	Budget of the Municipality of Temerin.	Territory of Temerin Municipality. Public Communal Company ‘Vojvodina Waters’ (Vode Vojvodine) Fishing associations. Scientific Educational institutions (for the production of indigenous fish

					spawn.
1.3.1.3.	Improvement of conditions for hunting tourism, through support of hunting associations for the needs of increasing the number of small game population, financing adaptation of the pheasant shelter in Temerin, financing the permit for electricity to the plantation, afforestation, etc.	2018-2023	Amount of implemented budget funds. Number of implemented activities. Number of small game.	Budget of the Municipality of Temerin. Donors. Public Communal Company 'Vojvodina Forests' (Vojvodinasume)	Territory of Temerin Municipality. Hunting associations. Public Communal Company 'Vojvodina Forests' (Vojvodinasume)
1.3.1.4.	Construction of the bicycle trail Temerin - Info Centre Jegrička.	2018-2023	Constructed bicycle trail.	Budget of the Municipality of Temerin. Higher levels of government authorities. Donors.	Territory of Temerin Municipality. Department for Economy and local –economic development. Municipality of Temerin.
1.3.1.5.	Renewal of the pool complex by glazing and covering the swimming pool and building a dressing room.	2018-2023	Reconstructed swimming pool complex.	Budget of the Municipality of Temerin. Public Communal Company Temerin. Higher levels of government authorities. Donors.	Territory of Temerin Municipality. Department for Economy and local –economic development. Public Communal Company Temerin.
1.3.1.6.	Design and installation of tourist traffic signalization.	2018-2023	Tagged tourist sites..	Budget of the Municipality of Temerin. Higher levels of government authorities.	Territory of Temerin Municipality.

STRATEGIC OBJECTIVE 2:

IMPROVEMENT AND DEVELOPMENT OF INFRASTRUCTURE AND ENVIRONMENTAL PROTECTION

A PRIORITY OBJECTIVE 2.1: CONTINUOUS DEVELOPMENT AND INFRASTRUCTURE IMPROVEMENT

Measure 2.1.1. Improvement of physical infrastructure in the rural area of the Municipality

Project activity	List of potential activities / projects	Period of implementation	Indicators	Source of financing	Implementators
2.1.1.1.	Improvement of water supply quality and water supply network capacity.	2018-2023	Number and value of implemented activities. Number of drilled wells. Length of changed asbestos-cement pipes.	Budget of the Municipality of Temerin. Public Communal Company Temerin. Higher levels of government authorities.	Municipality of Temerin. Public Communal Company Temerin.
2.1.1.2.	Continuation of the construction of the sewage network and wastewater treatment plants.	2018-2023	Number and value of implemented activities. Length of newly built sewerage network. Number of users connected to the sewerage network.	Budget of the Municipality of Temerin. Public Communal Company Temerin. Higher levels of government authorities.	Municipality of Temerin. Public Communal Company Temerin.
2.1.1.3.	Construction and arrangement of road infrastructure (local and unclassified roads and streets in settlements).	2018-2023	Number and value of implemented activities.	Budget of the Municipality of Temerin. Public Communal Company Temerin.	Municipality of Temerin. Public Communal Company Temerin.

**STRATEGIC OBJECTIVE 3:
RAISING THE QUALITY AND AVAILABILITY OF SERVICES IN THE
FIELD OF NON-ECONOMIC ACTIVITIES**

A PRIORITY OBJECTIVE 3.2: IMPROVEMENT OF GENERAL HEALTH SITUATION OF THE POPULATION AND CONDITIONS FOR WORK IN THE HEALTH SECTOR

Measure 3.2.1. Improvement of primary health protection in the rural area of the Municipality.

Project activity	List of potential activities / projects	Period of implementation	Indicators	Source of financing	Implementators
3.2.1.1.	Improvement of preventive health services in Sirig.	2018-2023	Spatial extension of the health centre. Increase in the number of employees. Purchased equipment for work improvement.	Budget of the Municipality of Temerin. Higher levels of government authorities. Donors.	Municipality of Temerin. Community Health Centre Temerin.

A PRIORITY OBJECTIVE 3.4: IMPROVING CONDITIONS FOR FUNCTIONING OF THE EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Measure 3.4.1. Improving systems of pre-school institutions and educational institutions in the rural area of the Municipality.

Project activity	List of potential activities / projects	Period of implementation	Indicators	Source of financing	Implementators
3.4.1.1.	Improving conditions for functioning of the pre-school institution in the village Sirig.	2018-2023	Formed nursery age group. Improvement of human and material means for work in the pre-school institution.	Budget of the Municipality of Temerin. Higher levels of government authorities.	Municipality of Temerin. Pre-school institution - Veljko Vlahovic, Temerin.
3.4.1.2.	Improving the material, spatial and personnel conditions for the functioning of the elementary school „Danilo Zelenović“, Sirig.	2018-2023	Completed investments (volume of investment and value of investment).	Budget of the Municipality of Temerin. Higher levels of government authorities. Donors.	Municipality of Temerin. Stakeholders in elementary education.
3.4.1.3.	Supporting the gifted students and their professors from the municipality of Temerin for participation at the regional, republic and international	2018-2023	Number of students and professors beneficiaries of support.	Budget of the Municipality of Temerin.	Municipality of Temerin.

	competitions				
3.4.1.4.	Supporting the most successful students from the municipality of Temerin for study tours abroad.	2018-2023	Number of students, beneficiaries of support.	Budget of the Municipality of Temerin.	Municipality of Temerin.

A PRIORITY OBJECTIVE 3.5: RAISING STANDARDS AND IMPROVEMENT OF THE DEVELOPMENT OF CULTURE AND SPORTS

Measure 3.5.1. Improvement of culture and sports in the rural area of the Municipality

Project activity	List of potential activities / projects	Period of implementation	Indicators	Source of financing	Implementators
3.5.1.1.	Reconstructing the Cultural Centre in the village Sirig, and equipping it with modern equipment and means of work.	2018-2023	Number and value of implemented activities.	Budget of the Municipality of Temerin. Higher levels of government authorities. Donors.	Municipality of Temerin. Cultural Centre of Temerin Municipality.
3.5.1.2.	Improving sports through the elaboration of project technical documentation for the construction of a sports hall in the village of Sirig, and support to the work of sports associations and clubs.	2018-2023	Elaborated project technical documentation. Number of sports associations and clubs of the incentive beneficiaries.	Budget of the Municipality of Temerin. Higher levels of government authorities. Donors.	Municipality of Temerin. Sport associations and clubs.

VII IMPLEMENTATION, MONITORING, AND EVALUATION SYSTEM

The implementation of the sectoral strategy for economy, agriculture, and rural development of the Temerin municipality is a very complex and responsible task, since it involves the participation of a large number of direct and indirect entities (the carriers of project activities), and requires coordination and synergy of numerous activities, their control, etc.

The municipal administration and the Development Agency of Temerin Municipality should be involved in the implementation process of the Strategy, mobilizing all relevant and interested parties for the implementation of the proposed development projects. An important role in the implementation of the Strategy should be given to specific economic entities, such as small and medium enterprises and entrepreneurs, family farms, farmers' associations, agricultural cooperatives, existing clusters, as well as investors (companies) with greater economic strength and business capacity.

The implementation of the development projects given in the Sectoral Strategy shall include: (a) continuous strengthening of human and material capacities of the Municipal Administration and the Development Agency of Temerin Municipality; (b) developing various partnership initiatives (public, business and civil sector), which should prepare and implement projects; (v) strengthening entrepreneurial spirit and investment capacity / capacity in the local community.

In addition, the implementation of the Strategy will depend on the institutional environment and business environment and climate in which the economic and rural development of Serbia takes place in general: ensuring macroeconomic and political stability, establishing an efficient system of financing, and ensuring agricultural production, efficient functioning of the commodity and capital market, strengthening and protection of competition in the market, etc.

The implementation of the sectoral strategy shall include the development of one-year Operational Programs, elaboration of Report on the implementation of one-year operational programs, elaboration of the final Report on the implementation of the Strategy, as well as the revision of the strategic document if needed.

Monitoring is a continuous process of collecting information through defined indicators for measuring progress in the implementation of measures and project activities. This process ensures that limited resources for development are utilized in the most efficient way. It focuses on the fulfilment of the planned and is carried out continuously, with the implementation of projects being monitored, identifying the successes and problems. Based on the monitoring results, there are analyzed collected data, information and reports, as well as the project implementation. The monitoring process should include all stakeholders involved in the project implementation, representatives of the Municipal Administration, Development Agency of Temerin Municipality, Municipal Councils, as well as all significant municipal stakeholders.

Evaluation is based on monitoring, and it is necessary to be implemented at the beginning (ex ante), in the middle (*on going*), and at the end of the period for which the strategy is defined (ex post). Evaluation is based on two key elements: (a) the availability of information; and (b) the system of data collection, which implies the creation of an appropriate systematic database, as an integral element of the annual and final reports on the implementation of the Strategy.

The evaluation of the Strategy is implemented by monitoring the appropriate indicators (contribution indicators), which are given for each proposed project activity. The indicators for the evaluation of the Strategy should evaluate its following characteristics: (a) relevance in terms of suitability for meeting priority developmental needs, (b) efficiency in terms of achieving an output value that exceeds the value of inputs, and (v) sustainability in terms of justification of

existence goals, solutions and activities in the long-term perspective and conditions of operating various risks and uncertainties.

Превод тачака IV, V, VI и VII на мађарски језик

IV SWOT-ELEMZÉS - GAZDASÁG, MEZŐGAZDASÁG ÉS VIDÉKFEJLESZTÉS TEMERIN KÖZSÉGBEN

Az előző fejezetben áttekintettük a község gazdasági, mezőgazdasági és vidékfejlesztési lehetőségeit (erősségek/gyengeségek), a továbbiakban pedig ismertetjük a SWOT-mátrixot az

említett területekre, a gazdaságra, a mezőgazdaságra és a vidékfejlesztésre vonatkozóan (38. Táblázat).

Ennek a táblázatnak fontos szerepe van a SWOT-elemzésben és a stratégiai tervezésben, hiszen ily módon a leghatékonyabb a helyzetelemzés és annak egy adott rendszerbe foglalása. Ily módon betekintést nyerünk: a) a helyi források tárházába (a község erősségei és gyengeségei), illetve a b) a hazai és nemzetközi környezetben rejlő lehetőségekbe és veszélyekbe.

38. Táblázat. Temerin község SWOT-táblázata a gazdaságra, a mezőgazdaságra és a vidékfejlesztésre vonatkozóan, 2018-ban

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
GAZDASÁG ÉS ÜZLETI INFRASTRUKTÚRA	GAZDASÁG ÉS ÜZLETI INFRASTRUKTÚRA
<ul style="list-style-type: none"> – Újvidék közelségének és a fejlett közlekedési infrastruktúrának köszönhetően (közúti közlekedés: E-75, M-22, P-120, P-104) Temerin megfelelő földrajzi helyzettel rendelkezik különböző gazdasági tevékenységek fejlesztésére. – A község az országos besorolásban a köztársasági átlaghoz viszonyítva 80-100%-os fejlettségi szinttel rendelkezik. – A sikeres privatizációnak köszönve nagyszámú cég maradt fenn, működik és fejlődik továbbra is. – A gazdasági fejlődés fő mozgatórugói a feldolgozóipar (fémipar és fémfeldolgozóipar), a kereskedelem és a mezőgazdaság, az említett ágazatokban számos nagyvállalat, kis- és középvállalkozás (KKV) és vállalkozó folytat sikeres üzletvitelt. – Duális képzések megléte a fémfeldolgozóipar terén, melyet a község is támogat. – Fejlett vállalkozói szféra: a község területén foglalkoztatottak számának 70,1%-át a vállalatokban, közintézményekben és szervezetekben dolgozók alkotják, a magánvállalkozók pedig a munkavállalók 25,2%-ának biztosítanak munkát, ami jelentősen a köztársasági, tartományi és dél-bácskai körzeti átlag felett van. – Szakmai egyesületek megléte. – A község komoly nyersanyagkészlettel rendelkezik az élelmiszeripar fejlesztéséhez. 	<ul style="list-style-type: none"> – A hagyományos termelési módok még mindig dominálnak, a kivitel még mindig főként a nyersanyagok és a részben feldolgozott termékek kivitelén alapul. – Az élelmiszeripar alulfejlettsége. – A nettó átlagfizetés a köztársasági, a tartományi és a dél-bácskai körzeti szint alatti volt 2017 végén. – 2012 és 2017 közötti időszakban a külkereskedelmi árucseréi összértéke ismétlődő és csökkenő tendenciát mutatott. – A KKV-k nincsenek összekötésben a nagyobb léptékű rendszerekkel. – Alacsony alapeszközvásárlási támogatások. – Kiszámú nagyberuházási projekt. – Alacsonyszintű regionális beruházások. – Hiányos város- és területrendezési dokumentáció. – Az ipari zónák nem rendelkeznek kommunális infrastruktúrával (pl. nincs megoldva a szennyvízhálózat kérdése a községhez tartozó Járek településen kialakított ipari parkban). – A helyi közlekedési infrastruktúra fejletlen: rendezetlen kerülőutak, nem megfelelően karbantartott helyi és aszfaltozatlan utak/dűlőutak, nem áttekinthető útkereszteződések, rendezetlen parkolók (mind a személyautók, mind a teherautók részére), fejletlen vasúti infrastruktúra.

<ul style="list-style-type: none"> – A foglalkoztatottak száma nő: a 2012-es évhez képest 2016-ban már 11,9%-kal nőtt a foglalkoztatottak száma. – Csökkenő munkanélküliség: 2012-höz képest 2016-ban 18,4%-kal kevesebb volt a munkanélküli. – A községben 1000 lakosra jut 77 munkanélküli, ami a köztársasági, a tartományi és a dél-bácskai körzeti átlag alatt van. – 2014 és 2017 közötti időszakban megnőtt a vállalatok száma, 2012-ben 336 céget jegyeztek, 2017-ben már 360 működött a községben. – 2014-2017-es időszakban a működő cégek üzleti bevételei 35,9%-kal, a vállalkozók bevételei 30,8%-kal nőttek. – Többlet a külkereskedelmi árucserében. – Kedvező feltételek a befektetők számára. – Megalakult a Temerini Fejlesztési Ügynökség, melynek célja a helyi gazdasági fejlődés támogatása. – Stratégiai dokumentumok megléte, melyek lehetővé teszik a tervezésen alapuló intézkedéseket és a gazdaság tervszerű fejlesztését. – Nagyszámú ipari zóna részletes területrendezési terve került kidolgozásra, amivel megteremtődtek a feltételek az említett zónákban történő építkezések megkezdéséhez szükséges építési engedélyek kiadásához. – Létrejött a temerini Vajdaság Fémipari Cluster, amely a fémipari ágazat versenyképességének növelését tűzte ki célul. 	
MEZŐGAZDASÁG ÉS VIDÉKFEJLESZTÉS	MEZŐGAZDASÁG ÉS VIDÉKFEJLESZTÉS
<ul style="list-style-type: none"> – Jó minőségű termőtalaj és megfelelő telekkönyvi nyilvántartás. – A megművelhető földterületek aránya a községben jóval a köztársasági átlag feletti (86% a köztársasági 39%-hoz képest). – Az egy lakosra jutó megművelhető 	<ul style="list-style-type: none"> – A földterületek felaprózottsága: a gazdaságok 77,3%-a kevesebb mint 5 hektárnyi földterületen gazdálkodik. – A családi gazdaságok tulajdonában lévő földterület (6,3 ha) kisebb a tartományi átlagnál (8,4 ha). – Kevés a gyümölcsös és a szőlőültetvény.

<p>földterület is magasabb a köztársasági átlagnál.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A Jegricska folyó és a talajvíz lehetővé teszik az öntözést. - Az öntözött megművelhető földterületek aránya (10,8%) magasabb a tartományi (3,6%) és a köztársasági (2,9%) átlagnál. - Intenzív mezőgazdasági termelés, melyet az agrotechnológiai eljárások teljeskörű alkalmazása jellemez, a hozam általában magas, különösen a mezőgazdasági cégek és a földműves-szervezetek esetében. - Növekvőben az ipari növények termesztése, a zöldség- és gyümölcsstermesztés. - A természetes források gazdagsága nagy lehetőségeket rejt magában a biotermelés fejlesztése terén. - A sertésfenyészítés és a baromfifenyészítés fejlett. - Számos sikeres mezőgazdasági nagyvállalat és társulás működik, mind a földművelés, mind az állattenyésztés terén (korszerű farmok és gazdaságok). - Egyre több piaci igényeknek megfelelő családi mezőgazdasági vállalkozás van. - Nagy arányú a beszállítói szerződéseken alapuló mezőgazdasági termelés, különösen a földművelésben, és nagyszámú felvásárlói cég és társulás működik. - Kielégítő raktárkapacitások. - Kielégítő mezőgép ellátottság, különösen a jogi személyek (vállalatok) és a vállalkozók körében. - Kedvező földrajzi helyzet, hiszen a község Újvidék közelében, Belgrádtól nem messze található, ami megkönnyíti az áruszállítást és a mezőgazdasági termékek piaci értékesítését. - A tudományos intézményekkel és tanácsadó szolgálatokkal való hatékony együttműködésnek köszönve lehetővé válik a mezőgazdaság innovációkon alapuló, tudásalapú fejlesztése. - Kedvezőek a feltételek a turizmus fejlesztésére is (falusi turizmus a környező tanyákon, vadász- és 	<ul style="list-style-type: none"> - Kevés a legelő és a rét, fejletlen szarvasmarha- és juhtenyésztés. - A gazdaságokban alkalmazható munkaerő kisebb mértékben kihasznált, mint köztársasági, tartományi vagy a dél-bácskai körzet szintjén. - Az értékesítési lánc rövid (nincs a feldolgozás során, csomagolás útján vagy marketing tevékenység által hozzáadott érték). - A gazdák igen kevéssé motiváltak és érdekeltek a szövetkezeti szerveződésben. - Kevés a szakosodott földműves-szövetkezet. - Az állami földek egy évre történő bérbeadása negatívan befolyásolja a termőföld minőségét. - Nincs elegendő befektetés a lecsapolási csatornahálózat kiépítésére. - Nincs megfelelően felszerelt mezőőrszolgálat. - A dűlőutak karbantartása és kiépítése nincs a megfelelő szinten. - Kevés a sárlerázó út. - A szennyvízcsatornára csatlakozottak száma annak hosszához viszonyítva igen alacsony. - Kevésbé fejlett a sport infrastruktúra Szőreg településen.
---	---

<p>halászturizmus, borturizmus, fesztiválok, különböző nagyszabású rendezvények, stb.).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sikeresen működő családi gazdaságok, amelyek falusi és tanyasi turizmussal (is) foglalkoznak. - A vízellátottság nagyjából kielégítő (minden település vízvezetékekkel ellátott, beleértve Szőreg falut is). 	
<p>LEHETŐSÉGEK</p>	<p>VESZÉLYEK</p>
<ul style="list-style-type: none"> - A külföldi piac hozzáférhető kedvező feltételek mellett: nagyszámú vámmentes termék az EU-val, a CEFTA-országokkal, Oroszországgal, Fehéroroszországgal, Kazahsztánnal, Törökországgal, az EFTA-államokkal és az Amerikai Egyesült Államokkal kötött szabadkereskedelmi megállapodásoknak köszönhetően. - Az európai gazdaság-, mezőgazdaság- és vidékfejlesztési alapok elérhetősége. - A KKV-szféra támogatása és az önfoglalkoztatás serkentése köztársasági és tartományi szinten. - A duális képzés támogatása (a munkaadók és az oktatási intézmények együttműködése az oktatási program és profilok kidolgozása terén). - A szerb kormány gyermekvállalást serkentő népesedéspolitikája, az oktatás fejlesztése. - Együttműködés a környező községekkel és a Bácska Regionális Fejlesztési Ügynökséggel a határon átnyúló projektek és egyéb projektek megvalósítása terén, amelyek fontosak a helyi lakosság és a régió szempontjából. - Számítunk a köztársaság támogatására a helyi akciósoportok kialakításában és a Leader megközelítés alkalmazásában a vidékfejlesztés terén. 	<ul style="list-style-type: none"> - Klímaváltozás és elemi csapások gyakorisága. - Gazdasági globalizáció és szabadpiaci feltételek (globális verseny, erős külföldi konkurencia, a hazai gazdaság és mezőgazdaság kiszolgáltatottsága a világpiaci árváltozások fényében). - A CEFTA- és EFTA-egyezményekből eredő kedvezmények elvesztése, az Oroszországgal, Törökországgal, Fehéroroszországgal, Kazahsztánnal kötött szabadkereskedelmi megállapodás felfüggesztése az Európai Unióhoz való csatlakozást követően. - A Kereskedelmi Világszervezethez csatlakozás befejezetlen folyamata. - A kiegyensúlyozott regionális fejlesztés politikájának sikertelen alkalmazása. - A pénzügyi piac fejletlensége és a hitelezési feltételek kedvezőtlenége a banki piacon. - Gyakori változtatások a törvényi szabályozásokban és a törvényi keretek összeegyeztethetlensége a valós terepi feltételekkel. - A piaci verseny egyenlőtlensége és nem megfelelő védelme a hazai piacon. - Szürkegazdaság. - A politika hatása a helyi kezdeményezésekre. - A szakkáderek elvándorlása: a tudással és megfelelő készségekkel rendelkező munkaerő hiánya. - A nagy kereskedelmi láncok megjelenése az élelmiszertermelés és elosztás terén (nemzetközi cégek, nagy márkanevekkel, magasszintű elvárásokkal és erős piaci tárgyalói állásfoglalással). - A fogyasztók magasszintű elvárásai a márkára és

	<p>a minőségre vonatkozóan, mind szigorúbb szabályozások az élelmiszerbiztonság és a minőségellenőrzés, illetve a világpiaci követelményeknek való megfelelés terén.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nagyszámú kistermelő eszik a nagyobb kereskedelmi-láncokhoz való hozzáféréstől az élelmiszertermelés és -elosztás terén. - Az állam piacot szabályozó intézkedéseinek hiánya, nagyobb piaci ingadozások esetén („biztonsági háló” rendszere). - Az agrárpolitika instabilitása. - Az agrárpolitikának az uniós agrárpolitikához való illesztése és a nemzeti szintű agrártámogatások csökkentése. - Drága energiahordozók, különös tekintettel a dízel üzemanyag árára.
--	--

Forrás: Mezőgazdasági Közgazdaságtudományi intézet, Belgrád és Közgazdaságtudományi Intézet, Belgrád, 2018. (Институт за економику пољопривреде, Београд & Институт економских наука, Београд , 2018.)

V TÁMOGATÓ INTÉZKEDÉSEK ÉS PROJEKTTEVÉKENYSÉG A GAZDASÁG, A MEZŐGAZDASÁG ÉS A VIDÉKFEJLESZTÉS TERÉN TEMERIN KÖZSÉGBEN A 2023-IG TERJEDŐ IDŐSZAKBAN

Temerin Község 2016-2020 közötti időszakra vonatkozó fejlesztési stratégiája (Temerin Község Hivatalos Lapja, 2016-23-as szám) meghatározza Temerin Község vízióját, illetve elsődleges stratégiai fejlesztési céljait a 2020-ig terjedő időszakra, melyek a következők:

TEMERIN KÖZSÉG FEJLESZTÉSÉNEK VÍZIÓJA:

Temerin Község 2020-ban egy olyan Újvidék vonzáskörébe tartozó helyi önkormányzat, amely polgárainak megfelelő feltételeket biztosít mind a munka, mind az életminőség tekintetében, amely kiépült szociális és egyéb infrastruktúrával rendelkezik, idegenforgalmi szempontból vonzó és ápoltt, rendezett, élhető környezetet teremtett, amelyet a multikulturalizmus és a tolerancia jellemez.

1. STRATÉGIAI CÉL: A MEGÚJULÓ FORRÁSOKON ALAPULÓ GAZDASÁGI VERSENYKÉPESSÉG NÖVELÉSE

- 1.1 Prioritást élvező cél: A gazdasági tevékenység és a befektetések serkentése/támogatása.
- 1.2 Prioritást élvező cél: A vállalkozói szféra fejlesztése, a mezőgazdasági termelés előremozdítása és az állattenyésztés támogatása.
- 1.3 Prioritást élvező cél: Az idegenforgalmi források fejlesztése és aktiválása.

2. STRATÉGIAI CÉL: INFRASTRUKTÚRA-FEJLESZTÉS ÉS KÖRNYEZETVÉDELLEM

- 2.1 Prioritást élvező cél: Az infrastruktúra további fejlesztése és kiépítése.
- 2.2 Prioritást élvező cél: A környezet minőségének fenntartása és védelme.
- 2.3 Prioritást élvező cél: Hozzáférhető és vonzó környezet tervezése és kialakítása.

3. STRATÉGIAI CÉL: A GAZDASÁGI TEVÉKENYSÉGEKEN KÍVÜL MEGVALÓSULÓ SZOLGÁLTATÁSOK MINŐSÉGÉNEK ÉS ELÉRHETŐSÉGÉNEK JAVÍTÁSA

- 3.1 Prioritást élvező cél: A helyi önkormányzat munkája hatékonyságának és teljesítményének fejlesztése.
- 3.2 Prioritást élvező cél: A lakosság általános egészségi állapotának és az egészségügyben dolgozók munkakörülményeinek javítása.
- 3.3 Prioritást élvező cél: A szociális központ jobb működési feltételeinek biztosítása, a szociális juttatások és szolgáltatások hozzáférhetőbbé tétele.
- 3.4 Prioritást élvező cél: Az oktatási intézmények működési feltételeinek javítása.
- 3.5 Prioritást élvező cél: Az életszínvonal javítása, a kultúra és a sport fejlesztése.

A támogatási intézkedések és a javasolt projekttevékenységek a gazdaság, a mezőgazdaság és a vidékfejlesztés terén Temerin Községben összhangban vannak Temerin Község víziójával a 2020-ig terjedő periódusban, illetve a stratégiai és prioritást élvező célokkal.

STRATÉGIAI CÉL 1:

A MEGÚJULÓ FORRÁSOKON ALAPULÓ GAZDASÁGI VERSENYKÉPESSÉG NÖVELÉSE

1.1. PRIORITÁST ÉLVEZŐ CÉL: A GAZDASÁGI TEVÉKENYSÉG ÉS A BEFEKTETÉSEK SERKENTÉSE/TÁMOGATÁSA

1.1.1. Intézkedés – A gazdasági tevékenységek támogatása az üzletvezetés költségeinek csökkentése által a KKV-szférában, illetve a foglalkoztatás és önfoglalkoztatás támogatása által

Projekttevékenység 1.1.1.1	– A község által a KKV-kre kiszabott adók és illetékek csökkentése, különös tekintettel a nőkre, fiatalokra és az innovatív és start-up vállalkozásokra.
Projekttevékenység 1.1.1.2.	– A kis- és középvállalkozások támogatása kölcsönök kamattámogatása által.
Projekttevékenység 1.1.1.3.	– A munkahelyteremtés és az önfoglalkoztatás pénzbeli támogatása és szakmai gyakorlat biztosítása.

1.1.2. Intézkedés – A versenyképesség fejlesztésének támogatása a KKV-szférában

Projekttevékenység 1.1.2.1.	– Ún. <i>grantok</i> vagyis juttatások rendszerének (pénzbeli támogatási rendszer) kialakítása cégalapításhoz start-up vállalkozások és kivitelre termelő cégek számára a KKV-szférában.
Projekttevékenység 1.1.2.2.	– Képzések (oktatás, kurzusok, továbbképzések) és üzleti tanácsadás a kis- és középvállalkozók részére.
Projekttevékenység 1.1.2.3.	– A KKV-k támogatása hazai és külföldi kiállításokon való részvétel céljából.

1.1.3. Intézkedés - Hazai és külföldi befektetők bevonása

Projekttevékenység 1.1.3.1.	– Hazai és külföldi befektetéseket serkentő intézkedések meghatározása és megvalósítása.
Projekttevékenység 1.1.3.2.	– A Község befektetési potenciáljairól szóló tanulmány kidolgozása.
Projekttevékenység 1.1.3.3.	– A Község befektetési pontenciáljainak ismertetése és népszerűsítése.

1.1.4. Intézkedés – Oktatás a gazdaság fejlesztése céljából

Projekttevékenység 1.1.4.1.	– A fiatalok és a munkanélküliek összekötése a cégekkel, szakmai szervezetekkel és nonformális oktatást biztosító intézményekkel.
Projekttevékenység 1.1.4.2.	– A Község további részvétele a duális oktatás megszervezésében, annak érdekében, hogy a képzési profilok minél jobban megfeleljenek a gazdaság diktálta feltételeknek a Községben.

1.1.5. Intézkedés – Az üzleti infrastruktúra fejlesztése és serkentő üzleti környezet megteremtése

Projekttevékenység 1.1.5.1.	– A meglévő infrastrukturális kapacitások működőképessé tétele az ipari zónákban.
Projekttevékenység 1.1.5.2.	– Az ipari zónák megfelelő infrastruktúrával való ellátása.
Projekttevékenység 1.1.5.3.	– A legfontosabb regionális infrastrukturális projektek tervdokumentációjának kidolgozása.
Projekttevékenység 1.1.5.4.	– Megvalósíthatósági tanulmány kidolgozása vállalkozói inkubátor kialakítására.
Projekttevékenység 1.1.5.5.	– Hatékonyabb rendszer bevezetése a vállalkozók és befektetők számára szükséges engedélyek és dokumentumok kiadása tekintetében.
Projekttevékenység 1.1.5.6.	– A község és magánszféra partnerségének (PPP) erősítése és fejlesztése a község szempontjából jelentős projektek közös megvalósítása céljából.
Projekttevékenység 1.1.5.7.	– A községi Fejlesztési Ügynökség és a gazdasági szféra együttműködésének fejlesztése egy közös adatbázis létrehozása céljából, amely magába foglalná a forrásokat, lehetőségeket és korlátozásokat a község területén működő cégekre, vállalkozásokra vonatkozóan.
Projekttevékenység 1.1.5.8.	– A községi Fejlesztési Ügynökség további fejlesztése és a Bácska Regionális Fejlesztési Ügynökséggel való együttműködés a kis- és középvállalkozások további támogatása céljából.

1.2 PRIORITÁST ÉLVEZŐ CÉL: A VÁLLALKOZÓI SZFÉRA FEJLESZTÉSE, A MEZŐGAZDASÁGI TERMELÉS ELŐREMOZDÍTÁSA ÉS AZ ÁLLATENYÉSZTÉS TÁMOGATÁSA

1.2.1. Intézkedés – Az elsődleges mezőgazdasági termelés versenyképességének növelése és a gazdaszervezetek támogatása

Projekttevékenység 1.2.1.1.	– A zöldségtermesztés fejlesztése (a gomba- és virágtermesztést beleértve), fóliasátrak felállítási költségeinek társfinanszírozása, valamint korszerű mezőgazdasági gépek és felszerelés (termelési eszközök és öntözőrendszerek) beszerzése által.
Projekttevékenység 1.2.1.2.	– A gyümölcs- és szőlőtermesztés fejlesztése, új ültetvények telepítésének vagy már meglévő ültetvények frissítésének társfinanszírozása által, illetve termelési eszközök és öntözőrendszerek beszerzése által.
Projekttevékenység 1.2.1.3.	– Az állattenyésztés fejlesztése, tenyészállatok vásárlásának társfinanszírozása, inszemináció költségeinek utólagos megtérítése a szarvasmarha-, kecske- és juhtenyésztésben; farmok építése és felszerelése.
Projekttevékenység 1.2.1.4.	– A méhészet fejlesztése méhészegyesületek támogatása által,

	méhcsaládok, felszerelés, szállítóeszközök, gyógyszerek vásárlásának támogatása által, Méhésznapok rendezvény és szakmai utak, kirándulások megszervezése.
Projekttevékenység 1.2.1.5.	– Tanácsadói és anyagi támogatás a gazdák számára ágazati szervezetek és egyesületek megalakítása céljából-
Projekttevékenység 1.2.1.6.	– Támogatás azon fiatal gazdák részére, akik zöldségtermesztéssel, állattenyésztéssel vagy gyümölcsstermesztéssel foglalkoznak.
Projekttevékenység 1.2.1.7.	– Hiteltámogatás rövid lejáratú mezőgazdasági hitelek kamattámogatása által.

1.2.2. Intézkedés – A mezőgazdasági földterületek fenntartható használata és a mezőgazdasági infrastruktúra fejlesztése

Projekttevékenység 1.2.2.1.	– A meglévő lecsapolási csatornahálózat karbantartása (gyomtalanítás, iszaptalanítás és a csatornák esetleges felújítása).
Projekttevékenység 1.2.2.2.	– A szőregi határ egy részének áramellátása biztosításáról szóló tervdokumentáció kidolgozásának pénzelése, az öntözési költségek csökkentése céljából, illetve a dízel áramfejlesztők elektromos árammal működő motorokra cserélése által.
Projekttevékenység 1.2.2.3.	– A mezőgazdaságban fellépő kockázati tényezők csökkentése, ültetvények, földterületek, termés, többéves ültetvények és állatok biztosításának, jégvédő állomások felszerelésének és árvízvédelmi intézkedések költségeinek utólagos visszatérítése által.
Projekttevékenység 1.2.2.4.	– A legforgalmasabb dűlőutak kiépítése és karbantartása.
Projekttevékenység 1.2.2.5.	– Új sárlerázó utak építése és a meglévők felújítása
Projekttevékenység 1.2.2.6.	– Mezőőrszolgálat felszerelése.
Projekttevékenység 1.2.2.7.	– A termőföldek és vizek ellenőrzését célzó tevékenységek támogatása.
Projekttevékenység 1.2.2.8.	– Mezőgazdasági földterületek erdősítése.

1.2.3. Intézkedés – A gazdák támogatása különböző képzések/előadások, partnerkapcsolatok kialakítása és tevékenységük diverzifikációja terén

1.2.3.1. Projekttevékenység	– Mezőgazdasággal kapcsolatos oktató és tájékoztató tevékenység (előadások szervezése a gazdák számára, tanulmányutak, kiállításokon való részvétel, stb.).
1.2.3.2. Projekttevékenység	– SMS-értesítés a gazdáknak: a gazdák tájékoztatása a számukra elérhető támogatásokról (vissza-nem-térítendő támogatások és hitelek) köztársasági, tartományi és községi szinten.
1.2.3.3. Projekttevékenység	– Helyi akciócsoport létrehozásának támogatása és regionális vidékfejlesztési stratégia kidolgozása.
1.2.3.4. Projekttevékenység	– Mezőgazdasági termékek feldolgozásának támogatása ehhez szükséges felszerelés vásárlásának társfinanszírozása által, illetve a termékminőség biztosítása céljából eszközölt befektetések és a termékek reklámozásának támogatása által.
1.2.3.5. Projekttevékenység	– Az egykori téglagyárak helyén keletkezett, állami

	földterületként számon tartott szikések és tavak átalakítása halastavakká és halgazdasággá.
--	---

1.3 PRIORITÁST ÉLVEZŐ CÉL: AZ IDEGENFORGALMI FORRÁSOK FEJLESZTÉSE ÉS AKTIVÁLÁSA

1.3.1. Intézkedés – A gazdák támogatása idegenforgalmi tevékenység folytatásához szükséges feltételek megteremtése által

1.3.1.1. Projekttevékenység	– A gazdaságok támogatása tanyasi és falusi, illetve ökoturizmussal kapcsolatos tevékenység folytatása terén, képzések társfinanszírozási modellek, felszerelés és eszközbeszerzés vagy idegenforgalmi kapacitások kiépítése terén.
1.3.1.2. Projekttevékenység	– A horgászturizmus fejlesztése a horgászegyesületek támogatása által, illetve az említett egyesületek serkentése őshonos halfajok tenyésztésére, nyári horgásztáborok szervezésére gyerekek számára, stb.
1.3.1.3. Projekttevékenység	– A vadászturizmus fejlesztése vadászegyesületek támogatása által, az apróvad-állomány növelését célzó tevékenységek támogatása, fácánok menedékhelye átalakításának és a fácános villanyáram-ellátottságát biztosító munkálatok támogatása, erdősítés támogatása.
1.3.1.4. Projekttevékenység	– Kerékpárút kiépítése a Jegricska mentén.
1.3.1.5. Projekttevékenység	– A medence-komplexum fejlesztése, fedett medence kialakítása (a meglévő medence lefedése üvegbúrával), öltözők építése.
1.3.1.6. Projekttevékenység	– Idegenforgalmi út- és irányjelzőtáblák kihelyezése.

STRATÉGIAI CÉL2: INFRASTRUKTÚRA-FEJLESZTÉS ÉS KÖRNYEZETVÉDELEM

2.1. PRIORITÁST ÉLVEZŐ CÉL: AZ INFRASTRUKTÚRA TOVÁBBI FEJLESZTÉSE ÉS KIÉPÍTÉSE

2.1.1. Intézkedés - A fizikai infrastruktúra fejlesztése a községhez tartozó falvakban

2.1.1.1. Projekttevékenység	– A vízellátás minőségének javítása, a meglévő vízvezeték-hálózat kapacitásának bővítése.
2.1.1.2. Projekttevékenység	– Szennyvízhálózat és szennyvíztisztító kiépítése.
2.1.1.3. Projekttevékenység	– A közúti infrastruktúra kiépítése és karbantartása (helyi jellegű és egyéb utak és utcák a község településein).

STRATÉGIAI CÉL 3: A GAZDASÁGI TEVÉKENYSÉGEKEN KÍVÜL MEGVALÓSULÓ SZOLGÁLTATÁSOK MINŐSÉGÉNEK ÉS ELÉRHETŐSÉGÉNEK JAVÍTÁSA

3.2 PRIORITÁST ÉLVEZŐ CÉL: A LAKOSSÁG ÁLTALÁNOS EGÉSZSÉGI ÁLLAPOTÁNAK ÉS AZ EGÉSZSÉGÜGYBEN DOLGOZÓK MUNKAKÖRÜLMÉNYEINEK JAVÍTÁSA

3.2.1. Intézkedés - Az elsődleges megelőzés fejlesztése az egészségvédelem terén a Község falvaiban

3.2.1.1. Projekttevékenység	– A megelőzést szolgáló egészségügyi szolgáltatások fejlesztése Szőreg településen.
-----------------------------	---

3.4 PRIORITÁST ÉLVEZŐ CÉL: AZ OKTATÁSI INTÉZMÉNYEK MŰKÖDÉSI FELTÉTELEINEK JAVÍTÁSA

3.4.1. Intézkedés – Az óvodák és oktatási intézmények rendszerének fejlesztése a Községhez tartozó falvakban

3.4.1.1. Projekttevékenység	– A szőregi óvoda működési feltételeinek javítása.
3.4.1.2. Projekttevékenység	– Az iskolaépület bővítése, anyagi támogatás és szakkáderállomány bővítése a Danilo Zelenović Á.I.-ban.
3.4.1.3. Projekttevékenység	– Támogatás regionális, köztársasági és nemzetközi versenyeken való részvételre a tehetséges diákok és tanáraik számára Temerin Község területéről.
3.4.1.4. Projekttevékenység	– Támogatás külföldi tanulmányútra a legsikeresebb egyetemisták számára Temerin Község területéről.

3.5 PRIORITÁST ÉLVEZŐ CÉL: AZ ÉLETSZÍNVONAL NÖVELÉSE, A KULTÚRA ÉS A SPORT FEJLESZTÉSE

3.5.1. Intézkedés – A kultúra és a sport fejlesztése a Községhez tartozó falvakban

3.5.1.1. Projekttevékenység	– A szőregi kultúrotthon felújítása és korszerű felszereléssel és munkaeszközökkel való ellátása.
3.5.1.2. Projekttevékenység	– A sport fejlesztése, Szőreg település sportcsarnokának kiépítésére vonatkozó tervdokumentáció kidolgozása, a sportegyesületek és sportklubok munkájának támogatása.

VI AZ INTÉZKEDÉSEK ÉS PROJEKTTEVÉKENYSÉGEK MEGVALÓSÍTÁSÁNAK AKCIÓTERVE

STRATÉGIAI CÉL 1: A MEGÚJULÓ FORRÁSOKON ALAPULÓ GAZDASÁGI VERSENYKÉPESSÉG NÖVELÉSE

1.1. PRIORITÁST ÉLVEZŐ CÉL: A GAZDASÁGI TEVÉKENYSÉG ÉS A BEFEKTETÉSEK SERKENTÉSE/TÁMOGATÁSA

1.1.1.Intézkedés - A gazdasági tevékenységek támogatása az üzletvezetés költségeinek csökkentése által a KKV-szférában, illetve a foglalkoztatás és önfoglalkoztatás támogatása által

Projekt-tevékenység	A lehetséges tevékenységek/projektek listája	Megvalósítás ideje	Mutatók	Pénzforrás	Megvalósítók
1.1.1.1	A község által a KKV-kre kiszabott adók és illetékek csökkentése, különös tekintettel a nőkre, fiatalokra és az innovatív és start-up vállalkozásokra.	2018-2023	A költségvetésben a helyi adminisztrációs és kommunális illetékek visszamen-térítendő támogatására előirányzott összeg. A támogatás felhasználóinak száma.	Temerin Község költségvetése.	Gazdasági és helyi gazdaságfejlesztési osztály Temerin Község.
1.1.1.2.	A kis- és középvállalkozások támogatása kölcsönök kamattámogatása által.	2018-2023	A támogatás felhasználóinak száma. Az e célra szánt költségvetési eszközök összege.	Temerin Község költségvetése.	Gazdasági és helyi gazdaságfejlesztési osztály Temerin Község.
1.1.1.3.	A munkahelyteremtés és az önfoglalkoztatás pénzbeli támogatása és szakmai gyakorlat biztosítása.	2018-2023	A jelen programban munkába állt és azt megelőzően a NFSZ nyilvántartásában munkanélküliként szerepelt lakosok száma. A munkanélküliek foglalkoztatását serkentő visszamen-térítendő támogatás felhasználóinak -munkaadóknak a száma. Az önfoglalkoztatásért járó vissza-nem-	Temerin Község költségvetése. Magasabb szintű állam-igazgatási szervek. EU-s alapok.	Gazdasági és helyi gazdaságfejlesztési osztály Temerin Község. Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat (NFSZ). Munkaadók.

			<p>térítendő támogatás felhasználóinak száma.</p> <p>Megvalósult szakmai gyakorlatok.</p> <p>Az e célra elköltött költségvetési eszközök összege.</p>		
--	--	--	---	--	--

1.1.2. Intézkedés - A versenyképesség fejlesztésének támogatása a KKV-szférában

Projekt-tevékenység	A lehetséges tevékenységek/projektek listája	Megvalósítás ideje	Mutatók	Pénzforrás	Megvalósítók
1.1.2.1	Új juttatások rendszerének (pénzbeli támogatási rendszer) kialakítása cégalapításhoz start-up vállalkozások és kivitelre termelő cégek számára a KKV-szférában.	2018-2023	<p>A juttatások száma és nagysága.</p> <p>A juttatások felhasználóinak száma.</p> <p>A tervezett (előirányzott) és ráfordított eszközök összege.</p>	<p>Temerin Község költségvetése.</p> <p>Magasabb szintű államigazgatási szervek.</p> <p>A Tartomány és a Köztársaság fejlesztési alapjai.</p> <p>Donációk.</p> <p>Az EU fejlesztési programjai.</p>	<p>Temerin Község Fejlesztési Ügynöksége.</p> <p>Temerin Község.</p> <p>Bácska Regionális Fejlesztési Ügynökség (RFÜ).</p> <p>Piaci szereplők a KKV-szférában.</p>
1.1.2.2.	Képzések (oktatás, kurzusok, továbbképzések) és üzleti tanácsadás a kis- és középvállalkozók részére.	2018-2023	<p>A támogatás felhasználóinak száma.</p> <p>A képzések és az üzleti tanácsadói programok száma.</p>	<p>Temerin Község költségvetése.</p> <p>Donációk.</p> <p>EU-s alapok.</p>	<p>Gazdasági és helyi gazdaságfejlesztési osztály</p> <p>Bácska RFÜ.</p>
1.1.2.3.	A KKV-k támogatása	2018-2023	A felhasználók	Temerin	Gazdasági és helyi

	hazai és külföldi kiállításokon való részvétel céljából.		száma. A ráfordítások összege.	Község költségvetése. Donátorok. EU-s alapok.	gazdaságfejlesztési osztály Bácska RFÜ. KKV-k.
--	--	--	-----------------------------------	---	--

1.1.3. Intézkedés - Hazai és külföldi befektetők bevonása

Projekt-tevékenység	A lehetséges tevékenységek/projektek listája	Megvalósítás ideje	Mutatók	Pénzforrás	Megvalósítók
1.1.3.1.	Hazai és külföldi befektetéseket serkentő intézkedések meghatározása és megvalósítása.	2018-2023	A támogató intézkedések száma és értéke. Új befektetők száma. Költségvetési eszközök összege.	Temerin Község költségvetése. Magasabb szintű államigazgatási szervek. Tartományi alapok.	Gazdasági és helyi gazdaságfejlesztési osztály Temerin Község.
1.1.3.2.	A Község befektetési potenciáljairól szóló tanulmány kidolgozása.	2018-2023	Kidolgozott tanulmány.	Temerin Község költségvetése. Tartományi alapok. Donációk.	Gazdasági és helyi gazdaságfejlesztési osztály
1.1.3.3.	A Község befektetési pontenciáljainak ismertetése és népszerűsítése.	2018-2023	Kiállításokon való részvétel (részvételek száma és gyakorisága).	Temerin Község költségvetése. Tartományi alapok. Donációk.	Gazdasági és helyi gazdaságfejlesztési osztály Temerin Község.

1.1.4. Intézkedés - Oktatás a gazdaság fejlesztése céljából

Projekt-tevékenység	A lehetséges tevékenységek/projektek listája	Megvalósítás ideje	Mutatók	Pénzforrás	Megvalósítók
---------------------	--	--------------------	---------	------------	--------------

1.1.4.1.	A fiatalok és a munkanélküliek összekötése a cégekkel, szakmai szervezetekkel és nonformális oktatást biztosító intézményekkel.	2018-2023	Az összeköttetések biztosító mechanizmusok. A programokban résztvevő fiatalok száma.	Temerin Község költségvetése	Gazdasági és helyi gazdaságfejlesztési osztály Ifjúsági Iroda. Temerin Község.
1.1.4.2.	A Község további részvétele a duális oktatás megszervezésében, annak érdekében, hogy a képzési profilok minél jobban megfeleljenek a gazdaság diktálta feltételeknek a Községben.	2018-2023	A duális képzéseket elvégzett személyek száma.	Temerin Község költségvetése	Gazdasági és helyi gazdaságfejlesztési osztály Temerin Község.

1.1.5. Intézkedés - Az üzleti infrastruktúra fejlesztése és serkentő üzleti környezet megteremtése

Projekt-tevékenység	A lehetséges tevékenységek/projektek listája	Megvalósítás ideje	Mutatók	Pénzforrás	Megvalósítók
1.1.5.1	A meglévő infrastrukturális kapacitások működőképessé tétele az ipari zónákban.	2018-2023	Működő ipari zónák. Az ipari zónát használók száma.	Temerin Község költségvetése.	Gazdasági és helyi gazdaságfejlesztési osztály Temerin Község.
1.1.5.2.	Az ipari zónák megfelelő infrastruktúrával való ellátása.	2018-2023	Az ipari zónák infrastruktúrával való ellátottsága százalékban kifejezve. Az ipari zónák infrastruktúrával való ellátására költött eszközök összege.	Temerin Község költségvetése. Magasabb szintű állam-igazgatási szervek. Vajdasági Nagyberuházási Igazgatóság.	Gazdasági és helyi gazdaságfejlesztési osztály Temerin Község.
1.1.5.3.	A legfontosabb regionális infrastrukturális projektek	2018-2023	Kidolgozott és elfogadott	Temerin Község	Temerin

	tervdokumentációjának kidolgozása.		műszaki dokumentáció.	költségvetése. Magasabb szintű államigazgatási szervek.	Község.
1.1.5.4.	Megvalósíthatósági tanulmány kidolgozása vállalkozói inkubátor kialakítására.	2018-2023	Kidolgozott tanulmány.	Temerin Község költségvetése.	Gazdasági és helyi gazdaságfejlesztési osztály
1.1.5.5.	Hatékonyabb rendszer bevezetése a vállalkozók és befektetők számára szükséges engedélyek és dokumentumok kiadása tekintetében.	2018-2023	Az engedélyek és dokumentumok kiadásához szükséges időtartam.	Temerin Község költségvetése.	Temerin Község.
1.1.5.6.	A közszféra és magánszféra partnerségének (PPP) erősítése és fejlesztése a község szempontjából jelentős projektek közös megvalósítása céljából.	2018-2023	A köz- és a magánszféra partnerségén alapuló megvalósult projektek száma.	Temerin Község költségvetése.	Gazdasági és helyi gazdaságfejlesztési osztály Temerin Község. A magánszféra képviselői.
1.1.5.7.	A községi Fejlesztési Ügynökség és a gazdasági szféra együttműködésének fejlesztése egy közös adatbázis létrehozása céljából, amely magába foglalná a forrásokat, lehetőségeket és korlátozásokat a község területén működő cégekre, vállalkozásokra vonatkozóan.	2018-2023	Közös megbeszélések száma. Kialakult partneri viszonyok. Adatbázis a forrásokról és piaci szereplőkről.	Temerin Község költségvetése.	Gazdasági és helyi gazdaságfejlesztési osztály Temerin Község.
1.1.5.8.	A községi Fejlesztési Ügynökség további fejlesztése és a Bácska Regionális Fejlesztési Ügynökséggel való együttműködés a kis- és középvállalkozások további támogatása céljából.	2018-2023	A községi Fejlesztési Ügynökség megnövelt kapacitása. A Bácska RFÜ-vel közösen megvalósított projektek száma.	Temerin Község költségvetése. Donátorok.	Temerin Község Fejlesztési Ügynöksége. Bácska RFÜ.

1.2 PRIORITÁST ÉLVEZŐ CÉL: A VÁLLALKOZÓI SZFÉRA FEJLESZTÉSE, A MEZŐGAZDASÁGI TERMELÉS ELŐREMOZDÍTÁSA ÉS AZ ÁLLATENYÉSZTÉS TÁMOGATÁSA

1.2.1. Intézkedés - Az elsődleges mezőgazdasági termelés versenyképességének növelése és a gazdaszervezetek támogatása

Projekt-tevékenység	A lehetséges tevékenységek/projekt-ek listája	Megvalósítás ideje	Mutatók	Pénzforrás	Megvalósítók
1.2.1.1.	A zöldségtermesztés támogatása (a gomba- és virágtermesztést is beleértve), fóliasátrak felállítási költségeinek társfinanszírozása által, illetve korszerű gépek és felszerelés (termelési eszközök és öntözőrendszerek) beszerzése által.	2018-2023	A támogatás felhasználóinak száma. A tervezett és elköltött költségvetési eszközök összege.	Temerin Község költségvetése.	Temerin Község. Mezőgazdasági termelők. Egyesületek.
1.2.1.2.	A gyümölcs- és szőlőtermesztés fejlesztése, új ültetvények telepítésének vagy már meglévő ültetvények frissítésének társfinanszírozása által, illetve termelési eszközök és öntözőrendszerek beszerzése által.	2018-2023	A támogatás felhasználóinak száma. Tervezett és elköltött költségvetési eszközök összege.	Temerin Község költségvetése.	Temerin Község. Mezőgazdasági termelők.
1.2.1.3.	Az állattenyésztés fejlesztése, tenyészállatok vásárlásának társfinanszírozása, inszemináció költségeinek utólagos megtérítése a szarvasmarha-, kecske- és juhtenyésztésben; farmok építése és felszerelése.	2018-2023	A támogatás felhasználóinak száma. Tervezett és elköltött költségvetési eszközök összege.	Temerin Község költségvetése.	Temerin Község. Mezőgazdasági termelők. Mezőgazdasági Tanácsadó és Szakszolgálatok. Tudományos intézetek.
1.2.1.4.	A méhészet fejlesztése	2018-2023	A támogatás	Temerin	Temerin Község.

	méhészegyesületek támogatása által, méhcsaládok, felszerelés, szállítóeszközök, gyógyszerek vásárlásának támogatása által, Méhésznapok rendezvény és szakmai utak, kirándulások megszervezése.		felhasználóinak száma. Tervezett és elköltött költségvetési eszközök összege.	Község költségvetése.	Méhész egyesületek.
1.2.1.5.	Tanácsadói és anyagi támogatás a gazdák számára ágazati szervezetek és egyesületek megalakítása céljából-	2018-2023	Elköltött költségvetési eszközök összege.	Temerin Község költségvetése.	Temerin Község. Gazdakörök. Mezőgazdasági termelők.
1.2.1.6.	Támogatás azon fiatal gazdák részére, akik zöldségtermesztéssel, állattenyésztéssel vagy gyümölcsstermesztéssel foglalkoznak.	2018-2023	A támogatás felhasználóinak száma. Fiatal gazdák száma (40 éves korig).	Temerin Község költségvetése.	Temerin Község.
1.2.1.7.	Hiteltámogatás rövid lejáratú mezőgazdasági hitelek kamattámogatása által.	2018-2023	Mezőgazdasági hitelek kamattámogatására jóváhagyott társfinanszírozási támogatások száma.	Temerin Község költségvetése.	Temerin Község.

1.2.2. Intézkedés - A mezőgazdasági földterületek fenntartható használata és a mezőgazdasági infrastruktúra fejlesztése

Projekt-tevékenység	A lehetséges tevékenységek/projektek listája	Megvalósítás ideje	Mutatók	Pénzforrás	Megvalósítók
---------------------	--	--------------------	---------	------------	--------------

1.2.2.1.	A meglévő lecsapolási csatornahálózat karbantartása (gyomtalanítás, iszaptalanítás és a csatornák esetleges felújítása).	2018-2023	Karbantartott lecsapolási csatornahálózat hossza.	Temerin Község költségvetése. Vajdaság Vizei Közvállalat. Tartományi alapok.	Temerin Község. Vajdaság Vizei Közvállalat.
1.2.2.2.	A szőregi határ egy részének áramellátása biztosításáról szóló tervdokumentáció kidolgozásának pénzelése, az öntözési költségek csökkentése céljából, illetve a dízel áramfejlesztők elektromos árammal működő motorokra cserélése által.	2018-2023	Elkészült tervdokumentáció.	Temerin Község költségvetése. Magasabb szintű államigazgatási szervek. Tartományi alapok.	Gazdasági és helyi gazdaságfejlesztési osztály Temerin Község.
1.2.2.3.	A mezőgazdaságban fellépő kockázati tényezők csökkentése, ültetvények, földterületek, termés, többéves ültetvények és állatok biztosításának, jégvédő állomások felszerelésének és árvízvédelmi intézkedések költségeinek utólagos visszatérítése által.	2018-2023	A támogatás felhasználóinak száma. Megvalósult költségvetési eszközök.	Temerin Község költségvetése.	Temerin Község. Köztársasági Hidrometeorológiai Intézet. Magasabb szintű államigazgatási szervek. Közvállalatok.
1.2.2.4.	A legforgalmasabb dűlőutak kiépítése és karbantartása.	2018-2023	Kiépített és karbantartott dűlőutak hossza.	Temerin Község költségvetése.	Temerin Község. Gazdakör.
1.2.2.5.	Új sárlerázó utak építése és a meglévők felújítása.	2018-2023	Kiépített sárlerázó utak.	Temerin Község költségvetése.	Temerin Község. Gazdakör.
1.2.2.6.	Mezőőrszolgálat felszerelése.	2018-2023	Lopások számának csökkenése. Elköltött	Temerin Község költségvetése.	Temerini Köztisztasági Közvállalat.

			eszközök összege.		Temerin Község.
1.2.2.7.	A termőföldek és vizek ellenőrzését célzó tevékenységek támogatása.	2018-2023	Megvalósult költségvetési eszközök összege.	Temerin Község költségvetése.	Temerin Község. Mezőgazdasági Tanácsadó és Szakszolgálatok. Mezőgazdasági termelők. Szövetkezetek.
1.2.2.8.	Mezőgazdasági földterületek erdősítése.	2018-2023	Erdősített területek.	Temerin Község költségvetése. Vajdaság Erdei Közvállalat.	Temerin Község. Vajdaság Erdei Közvállalat.

1.2.3. Intézkedés - A gazdák támogatása különböző képzések/előadások, partnerkapcsolatok kialakítása és tevékenységük diverzifikációja terén

Projekt-tevékenység	A lehetséges tevékenységek/projektek listája	Megvalósítás ideje	Mutatók	Pénzforrás	Megvalósítók
1.2.3.1.	Mezőgazdasággal kapcsolatos oktató és tájékoztató tevékenység (előadások szervezése a gazdák számára, tanulmányutak, kiállításokon való részvétel, stb.).	2018-2023	Műhelymunkák száma. Tanulmányutak száma. Résztevők száma.	Temerin Község költségvetése.	Temerin Község. Mezőgazdasági Tanácsadó és Szakszolgálatok. Oktatási és tudományos intézmények. Szövetkezetek. Gazdakör.
1.2.3.2.	SMS-értesítés a gazdáknak: a gazdák tájékoztatása a számukra elérhető támogatásokról (vissza-nem-térítendő támogatások és hitelek) köztársasági, tartományi és községi szinten.	2018-2023	Megvásárolt szoftver. A községi adatbázisba feltöltött mobilszámok és az érintett gazdák száma.	Temerin Község költségvetése. Donátorok.	Gazdasági és helyi gazdaságfejlesztési osztály
1.2.3.3.	Helyi akciócsoport létrehozásának	2018-2023	Megalakult akciócsoport.	Temerin Község	Temerin Község.

	támogatása és regionális vidékfejlesztési stratégia kidolgozása.			költségvetése. Magasabb szintű államigazgatási szervek. Donátori eszközök.	Civilszféra.
1.2.3.4.	Mezőgazdasági termékek feldolgozásának támogatása ehhez szükséges felszerelés vásárlásának társfinanszírozása által, illetve a termékminőség biztosítása céljából eszközölt befektetések és a termékek reklámozásának támogatása által.	2018-2023	A támogatás felhasználóinak száma. A gazdaságokban és a KKV-szférában kialakított feldolgozó kapacitások száma.	Temerin Község költségvetése. Magasabb szintű államigazgatási szervek. Donátori eszközök.	Temerin Község. Gazdasági és helyi gazdaságfejlesztési osztály Gazdaságok. KKV-szféra.
1.2.3.5.	Az egykori téglagyárak helyén keletkezett, állami földterületként számon tartott szikesek és tavak átalakítása halastavakká és halgazdasággá.	2018-2023	Új halgazdaságok, halastavak száma. A haltenyésztéssel foglalkozó gazdaságok száma.	Temerin Község költségvetése. Donátori eszközök.	Temerin Község. Vajdaság Vizei Közvállalat.

1.3 PRIORITÁST ÉLVEZŐ CÉL: AZ IDEGENFORGALMI FORRÁSOK FEJLESZTÉSE ÉS MOZGÓSÍTÁSA

1.3.1. Intézkedés – A gazdák támogatása idegenforgalmi tevékenység folytatásához szükséges feltételek megteremtése által

Projekt-tevékenység	A lehetséges tevékenységek/projektek listája	Megvalósítás ideje	Mutatók	Pénzforrás	Megvalósítók
1.3.1.1.	A gazdaságok támogatása tanyasi és falusi, illetve ökoturizmussal kapcsolatos tevékenység folytatása terén, képzések társfinanszírozási modellek, felszerelés és eszközbeszerzés vagy idegenforgalmi kapacitások kiépítése terén.	2018-2023	A támogatás felhasználóinak száma. A tervezett és megvalósult költségvetési eszközök összege.	Temerin Község költségvetése.	Temerin Idegenforgalmi Szervezete. Gazdasági és helyi gazdaságfejlesztési osztály Temerin Község.
1.3.1.2.	A horgászturizmus fejlesztése a horgászegyesületek támogatása által, illetve az említett egyesületek serkentése őshonos halfajok tenyésztésére, nyári horgásztáborok szervezésére gyerekek számára, stb.	2018-2023	Megvalósult költségvetési eszközök összege. Őshonos halfajok tenyésztése. A nyári horgásztábor résztvevőinek száma.	Temerin Község költségvetése.	Temerin Idegenforgalmi Szervezete. Vajdaság Vizei Közvéllalat. Horgászegyesületek. Tudományos-oktatási intézmények (őshonos halfajok tenyésztése).
1.3.1.3.	A vadászturizmus fejlesztése vadászegyesületek támogatása által, az apróvad-állomány növelését célzó tevékenységek támogatása, fácánok menedékhelye átalakításának és a fácános villanyáram-ellátottságát biztosító munkálatok támogatása, erdősítés támogatása.	2018-2023	Megvalósult költségvetési eszközök. A megvalósult tevékenységek száma. Apróvadak száma.	Temerin Község költségvetése. Donátorok. Vajdaság Erdei Közvéllalat	Temerin Idegenforgalmi Szervezete. Vadászegyesületek. Vajdaság Erdei Közvéllalat

1.3.1.4.	Kerékpárút kiépítése a Jegricska mentén.	2018-2023	Kiépült kerékpárút.	<p>Temerin Község költségvetése.</p> <p>Magasabb szintű államigazgatási szervek.</p> <p>Donátorok.</p>	<p>Temerin Idegenforgalmi Szervezete.</p> <p>Gazdasági és helyi gazdaságfejlesztési osztály</p> <p>Temerin Község.</p>
1.3.1.5.	A medence-komplexum fejlesztése, fedett medence kialakítása (a meglévő medence lefedése üvegbúrával), öltözők építése.	2018-2023	Felújított medence-komplexum.	<p>Temerin Község költségvetése.</p> <p>Temerini Köztisztasági Közvállalat.</p> <p>Magasabb szintű államigazgatási szervek.</p> <p>Donátorok.</p>	<p>Temerin Idegenforgalmi Szervezete.</p> <p>Gazdasági és helyi gazdaságfejlesztési osztály</p> <p>Temerini Köztisztasági Közvállalat.</p>
1.3.1.6.	Idegenforgalmi út- és irányjelzőtáblák kihelyezése.	2018-2023	Megjelölt idegenforgalmi helyszínek.	<p>Temerin Község költségvetése.</p> <p>Magasabb szintű államigazgatási szervek.</p>	<p>Temerin Idegenforgalmi Szervezete.</p>

**STRATÉGIAI CÉL 2:
INFRASTRUKTÚRA-FEJLESZTÉS ÉS KÖRNYEZETVÉDELLEM**

2.1. PRIORITÁST ÉLVEZŐ CÉL: AZ INFRASTRUKTÚRA TOVÁBBI FEJLESZTÉSE ÉS KIÉPÍTÉSE

2.1.1. Intézkedés – A fizikai infrastruktúra fejlesztése a községhez tartozó falvakban

Projekt-tevékenység	A lehetséges tevékenységek/projektek listája	Megvalósítás ideje	Mutatók	Pénzforrás	Megvalósítók
2.1.1.1.	A vízellátás minőségének javítása, a meglévő vízvezeték-hálózat kapacitásának bővítése.	2018-2023	A megvalósult tevékenységek száma és értéke. Az újonnan fúrt kutak száma. A kicserélt azbeszt csövek hossza.	Temerin Község költségvetése. Temerini Köztisztasági Közvállalat. Magasabb szintű államigazgatási szervek.	Temerin Község. Temerini Köztisztasági Közvállalat.
2.1.1.2.	Szennyvízhálózat és szennyvíztisztító kiépítése.	2018-2023	A megvalósult tevékenységek száma és értéke. Az újonnan kiépült csatornahálózat hossza. A csatornahálózatra csatlakozott felhasználók száma.	Temerin Község költségvetése. Temerini Köztisztasági Közvállalat.. Magasabb szintű államigazgatási szervek.	Temerin Község. Temerini Köztisztasági Közvállalat.
2.1.1.3.	A közúti infrastruktúra kiépítése és karbantartása (helyi jellegű és egyéb utak és utcák a község településein).	2018-2023	A megvalósult tevékenységek száma és értéke.	Temerin Község költségvetése. Temerini Köztisztasági Közvállalat.	Temerin Község. Temerini Köztisztasági Közvállalat.

STRATÉGIAI CÉL 3:
A GAZDASÁGI TEVÉKENYSÉGEKEN KÍVÜL MEGVALÓSULÓ
SZOLGÁLTATÁSOK MINŐSÉGÉNEK ÉS ELÉRHETŐSÉGÉNEK JAVÍTÁSA

3.2. **PRIORITÁST ÉLVEZŐ CÉL: A LAKOSSÁG ÁLTALÁNOS EGÉSZSÉGI ÁLLAPOTÁNAK ÉS AZ EGÉSZSÉGÜGYBEN DOLGOZÓK MUNKAKÖRÜLMÉNYEINEK JAVÍTÁSA**

3.2.1. **Intézkedés – Az elsődleges megelőzés fejlesztése az egészségvédelem terén a Község falvaiban**

Projekt-tevékenység	A lehetséges tevékenységek/projektek listája	Megvalósítás ideje	Mutatók	Pénzforrás	Megvalósítók
3.2.1.1.	A megelőzést szolgáló egészségügyi szolgáltatások fejlesztése Szőreg településen.	2018-2023	Az egészségügyi állomás kibővítése. Az alkalmazottak számának növelése. A munkafeltételek javítása céljából vásárolt eszközök.	Temerin Község költségvetése. Magasabb szintű állam-igazgatási szervek. Donátorok.	Temerin Község. Temerini Egészségház.

3.4. **PRIORITÁST ÉLVEZŐ CÉL: AZ OKTATÁSI INTÉZMÉNYEK MŰKÖDÉSI FELTÉTELEINEK JAVÍTÁSA**

3.4.1. **Intézkedés – Az óvodák és oktatási intézmények rendszerének fejlesztése a Községhez tartozó falvakban**

Projekt-tevékenység	A lehetséges tevékenységek/projektek listája	Megvalósítás ideje	Mutatók	Pénzforrás	Megvalósítók
3.4.1.1.	A szőregi óvoda működési feltételeinek javítása.	2018-2023	Bölcsődés csoport létrejötte. Az óvoda káder-állományának fejlesztése és pénzügyi támogatása.	Temerin Község költségvetése. Magasabb szintű állam-igazgatási szervek.	Temerin Község. Veljko Vlahović óvoda, Temerin.
3.4.1.2.	Az iskolaépület bővítése, anyagi támogatás és a szakkáderállomány bővítése a Danilo Zelenović Á.I.-ban.	2018-2023	Megvalósult beruházások (a befektetések nagysága és értéke).	Temerin Község költségvetése. Magasabb	Temerin Község. Alapfokú oktatásban dolgozók.

				szintű államigazgatási szervek. Donátorok.	
3.4.1.3.	Támogatás regionális, köztársasági és nemzetközi versenyeken való részvételre a tehetséges diákok és tanáraik számára Temerin Község területéről.	2018-2023	A támogatott tehetséges tanulók száma. A támogatott tanárok száma.	Temerin Község költségvetése.	Temerin Község.
3.4.1.4.	Támogatás külföldi tanulmányútra a legsikeresebb egyetemisták számára.	2018-2023	A támogatott egyetemisták száma.	Temerin Község költségvetése.	Temerin Község.

3.5 PRIORITÁST ÉLVEZŐ CÉL: AZ ÉLETSZÍNVONAL NÖVELÉSE, A KULTÚRA ÉS A SPORT FEJLESZTÉSE

3.5.1. Intézkedés – A kultúra és a sport fejlesztése a Községhez tartozó falvakban

Projekt-tevékenység	A lehetséges tevékenységek/projektek listája	Megvalósítás ideje	Mutatók	Pénzforrás	Megvalósítók
3.5.1.1.	A szőregi Kultúrotthon felújítása és korszerű felszereléssel és munkaeszközökkel való ellátása.	2018-2023	A megvalósított tevékenységek száma és értéke.	Temerin Község költségvetése. Magasabb szintű államigazgatási szervek. Donátorok.	Temerin Község. Temerin Község Kulturális Központja.
3.5.1.2.	A sport fejlesztése, Szőreg település sportcsarnokának kiépítésére vonatkozó tervdokumentáció kidolgozása, a sportegyesületek és sportklubok munkájának támogatása.	2018-2023	Tervdokumentáció kidolgozása. Támogatást használó sportegyesületek és sportklubok száma.	Temerin Község költségvetése. Magasabb szintű államigazgatási szervek. Donátorok.	Temerin Község. Sport-egyesületek és sportklubok.

--	--	--	--	--	--

VII MEGVALÓSÍTÁS, MONITORING ÉS EVALUÁCIÓ

Temerin község gazdaságra, mezőgazdaságra és vidékfejlesztésre vonatkozó ágazati stratégiájának megvalósítása nagyon összetett és felelősségteljes feladat, hiszen több közvetlen és közvetett alany (projekttevékenységek megvalósítói) részvételét igényli, éppen ezért számos tevékenység koordinálására és rendszerbe foglalására, mindezek folyamatos ellenőrzésére van szükség.

A helyi önkormányzat és Temerin Község Fejlesztési Ügynöksége kellene, hogy a Stratégia megvalósításának folyamatában mozgósítson minden érintett és érdekelt felet a javasolt fejlesztési projektek megvalósítása érdekében. A Stratégia megvalósítása során fontos szerep kellene, hogy jusson a gazdasági tevékenységek hordozóinak, mint amilyenek a kis- és középvállalkozások, vállalkozók, családi gazdaságok, gazdák egyesületei, földműves társulások, *cluster*-ek és nagyobb befektetők (nagyobb üzleti kapacitással rendelkező cégek).

Az ágazati Stratégiában megnevezett fejlesztési projektek megvalósítása alatt értendő: (a) a helyi önkormányzat és a községi Fejlesztési Ügynökség további anyagi és humán erőforrásbeli fejlesztése; (b) különböző partnerviszonyi kezdeményezések fejlesztése (a közszféra, a gazdasági és a civilszféra bevonásával), melyek mentén folya a projektek előkészítése és megvalósítása; (c) a vállalkozói szellem és a befektetői kapacitások fejlesztése helyi szinten.

Emellett a Stratégia megvalósítása (implementációja) függ az intézményes háttértől és az üzleti klíma és környezet milyenségétől, nem csupán helyi, hanem országos szinten is, ami a gazdasági és vidékfejlesztést illeti. Az e téren közrejátszó tényezők, a makroökonómiai és politikai stabilitás, a mezőgazdasági termelés biztosított és hatékony pénzelési rendszere, a tőke- és árupiac rendezettsége és zökkenőmentes működése, a piaci versenyképesség erősödése és védelme, stb.

Az ágazati Stratégia megvalósítása magába foglalja egyéves Operatív programok kidolgozását, az említett programok megvalósításáról szóló jelentések kidolgozását, a Stratégia megvalósításáról szóló végleges Jelentést, illetve a stratégiai dokumentum felülvizsgálatát, amennyiben erre szükség mutatkozik.

A monitoring (nyomon követés) folyamatos adatgyűjtés előre meghatározott mutatók alapján az intézkedések és projekttevékenységek megvalósítása terén elért előrehaladás mérése céljából. Az említett folyamat célja, hogy az előre meghatározott fejlesztésre szánt eszközök a lehető leghatékonyabb módon kerüljenek felhasználásra. A monitoring célja, hogy nyomon kövesse, megvalósulnak-e a tervezett tevékenységek és intézkedések, tehát folyamatosan követi a projektek megvalósítását, és megállapítja a sikereket és a problémákat is. A monitoring az eredmények és a begyűjtött adatok, információk és jelentések alapján elemzi a projektek végrehajtásának menetét. A monitoring folyamatába be kell, hogy kapcsolódjon a projekt megvalósításában résztvevő összes szubjektum, a helyi önkormányzat és Temerin Község Fejlesztési Ügynökségének képviselői, a községi tanácsok és más jelentősebb községi tisztségviselők.

A kiértékelés (evaluáció) a monitoringhoz kapcsolódik, és lefolytatása mindvégig zajlik, a Stratégia életbe léptetésének kezdetétől fogva (*ex ante*), annak megvalósítása során (*on going*), illetve végső fázisában (*ex post*). Az evaluáció két kulcsfontosságú tényezőn alapszik: (a) az információkhoz való hozzáférése és (b) az adatgyűjtés rendszerén, amely alatt megfelelő rendszerezett adatbázis kialakítása értendő, amely szerves részét képezi a Stratégia implementációjáról szóló évi és végleges jelentésnek.

A stratégia evaluációja különböző mutatók folyamatos követése által történik (hozzájárulások mutatói), amely mutatók adottak minden javasolt projekttevékenység esetében. Az említett mutatók alapján értékelnék a Stratégia következő tulajdonságait: (a) fontosság, relevancia - a prioritást élvező szükséges fejlesztések szempontjából, (b) hatékonyság – az ún. *output* értéke nagyobb a befektetett *input* értékénél, (c) hosszútávú fenntarthatóság – a megjelölt célok, megoldások és tevékenységek hosszútávú indokoltsága változó és különböző feltételek, kockázatok és bizonytalanságok közepette.